EDEBİYAT DİZİSİ
3

Dino Buzzati

Tanrı Görmüş Köpek

Çeviri:
İhsan Akay

Milliyet YAYINLARI

Dino Buzzati

TANRI GÖRMÜŞ KÖPEK

Çeviren: **İhsan Akay**

Milliyet
YAYINLARI

Tanrı Görmüş Köpek
Edebiyat Dizisi

1. Baskı:
Haziran 1995
ISBN975–506–204–1

Yazan:
Dino BUZZATÎ

Yayın Yönetmeni:
Yalvaç URAL

Sorumlu Müdür:
Necati GÜNGÖR

Görsel Tasarım ve Kapak İllüstrasyon:
Ali Sina ÖZÜSTÜN

Düzelti:
Tekin ERGUN

Dizgi:
Hayriye KAYMAZ

Büyücü

Bir akşamüstü yorgun argın eve dönerken Profesör Schiassi[1] ile karşılaştım (Profesör diyorlar ama ne profesörüdür bilmiyorum). Öteden beri tanıdığım, umulmadık yerlerde ve köşelerde ara sıra rastladığım bu adam, benimle sınıf arkadaşı olduğunu söyler durursa da, hatırlamıyorum doğrusu sınıf arkadaşlığımızı.

Kimin nesidir? Ne iş yapar? Anlayamamışımdır hiçbir zaman. Zayıf sivri köşeli bir yüzü, son derece alaycı yampiri bir gülümseyişi vardır. Ama asıl özelliği, gerçekten ilk kez karşılaşılsa bile, herkeste kendisini daha önce bir yerde gördüğü veya tanıdığı izlenimini bırakmasıdır. Kendisinin bir büyücü olduğunu öne sürenler bile çıkmıştır.

Usulen selâmlaştıktan sonra “Ne yapıyorsun?” diye sordu. “Yazı yazıyor musun hep?”

– İşim gücüm bu, dedim ama canevimdem vurulmuştum.

– Yazmaktan usanmadın mı hâlâ? diye devam etti, bunu söylerken alaycı gülümseyişi donuk sokak ışığında yüzüne daha keskin bir çizgi vuruyordu. Bilmem ama, öyle geliyor ki bana, siz yazarlar gitgide bütün bütün zaman dışında kalıyorsunuz. Evet siz yazarlar; ressamlar da öyle, heykelcilerle müzisyenler de öyle. Yararsızlık kumkuması hepsi, ereği kendi kendisinde olan bir oyunun düzenbazları. Anlıyor musun ne demek istediğimi.

– Anlıyorum.

– Evet, siz yazarlar, ressamlar ve aynı yolun yolcuları, hepiniz göz kamaştırmak amacıyla en anlamsız ve en inanılmaz yenilikleri bulmak uğruna boş yere didinip duruyorsunuz, ama sizi izleyecek olanlar azaldıkça

azalıyor ve kayıtsızlaştıkça kayıtsızlaşıyor. Hoş gör toksözlülüğümü, bir gün gelecek, önünüzdeki meydan tamamen boş kalacak.

– Olabilir, dedim boynumu bükerek.

Ama Schiassi neşter vurduğu yarayı deşmek niyetindeydi.

“Hele şunu söyle bakalım sen bana. Diyelim ki bir otele gittin, kimliğine baktılar, mesleğini sordular, sen de yazar olduğunu söyledin, biraz gülünç bulmuyor musun bunu?”

– Doğru, dedim. Fransa’da başkadır durum, ama bizde böyledir tamamı tamamına.

– Yazar, yazar, diye bastı kahkahayı. Yahu seni ciddiye almalarını mı istiyorsun yoksa. Bugünkü dünyada ne işe yarar yazar dediğin?… Hem… Söyle bakayım sen şunu bana, samimi ol ama sözünde. Bir kitabevine girdin diyelim, gördün ki…

– Gördüm ki duvarlar boydan boya tavana kadar her çeşit kitapla tepeleme yığılı, binlerce ve binlerce kitapla, hepsi de son aylarda çıkmış kitapla… -bunu demek istiyorsun değil mi- ve kendimin de bir kitap daha yazmakta olduğumu düşününce, kollarım sarkıverir yere; tıpkı koca bir çarşıda, git Allah git, tepeleme meyve ve sebze yığılı bir çarşıda bir adamın çıkagelip minnacık bir patates satmaya kalkışması gibi, bunu demek istiyorsun değil mi?

– Tastamam, dedi Schiassi pis pis gülümseyerek.

– Çok şükür ki, diye sesimi yükselttim, okuyan kimseler var bizi hâlâ, kitaplarımızı satın alanlar var.

Sözün burasında, dostum (öyle diyelim hadi), pişkince eğildi ve pabuçlarımı süzmeye başladı.

“Senin kunduracın işinin ehli galiba?” diye sordu.

Şükürler olsun, diye düşündüm. Başka bir konuya geçiyoruz şimdi. Gerçekler hoşumuza gitmeyince, gerçekleri dinlemekten daha nankör bir şey yoktur çünkü.

“Yoktur bir eşi” diye cevap verdim. “Çok ustadır işinde, öylesine dikkatle çalışır, öylesine ince zevklidir ki yaptığı kunduralar eskimek bilmez

neredeyse.”

– Yaşasın, diye gürledi pis herif. Bahse girerim ki senden az para kazanır.

– Olabilir.

– Ve bu olay hiç de iğrenç gelmiyor sana?

– Bilmem, dedim. Açık söyleyeyim, düşünmedim bu konuyu hiç.

– İyi anlayalım birbirimizi, diye devam etti Schiassi, senin yazdıkların hoşuma gitmiyor demek istemiyorum, seni küçük düşürmek değil niyetim. Ama senin ve binlerce kişinin hiç olmamış öyküler yazmakla Ömür tüketmelerini ve bunları basacak yaymanların ve bu basılanları satın alacak kimselerin çıkmasını, böylece bol para kazanmanızı ve gazetelerin bu olup bitenlerden söz açmasını ve üstelik eleştirmenlerin sonu gelmez yazılar döşenerek enine boyuna hep bunu tartışmalarını ve bu eleştirme yazılarının yayınlanmasını ve toplantılarda bunlar üzerinde çene yorulmasını… yani baştan sona uydurma öyküler için bunca nefes tüketilmesini… Yahu, atom bombası ile sputnikler çağında sana da çılgınlık görünmüyor mu bütün bunlar? Böylesine kaba saba bir oyun daha da sürüp gidebilir mi?

– Bilmem orasını. Haklısın belki, dedim büsbütün şaşkına dönerek.

– Daima daha az okuyucu bulacaksınız, daima daha az, diye küplere bindi Schiassi. Edebiyatmış, sanatmış?… Hepsi lakırdı bunların… Yahu sanat, bugünkü günde, bir biftek gibi, sürülen koku, içilen bir litre şarap gibi bir mal olabilir ancak. Hangi sanatla uğraşıyor insanlar? Her yanı kaplamakta olan şu yükseldikçe yükselen sulara bak sen. Neler var bunun içinde? Şarkılar, şarkıcıklar, laf ebelikleri, nağmecikler…, uzun sözün kısası gündelik ıvır zıvır. İşte şan ve şeref. Sen istediğin kadar pek zekice, hatta dahice romanlar yaz, “yeye” şarkılarının en sonuncusu kazandığı zaferlerin ağırlığı ile ezip geçecektir seni. Halk maddi olana gider doğruca, kendisine analık zevki verene, elle tutulabilene, hemen ulaşılana gider. Bir de kendisini yormayacak olanı ister. Ve beynini çalıştırmayacak olandan hoşlanır…

Boyun büküp evet işareti yaptım. Gücüm kesilmişti gayrı, kendisine karşı ileri sürülecek kanıtları bulamıyordum. Ama Schiassi boşaltmamıştı içini henüz.

“Kırk yıl öncesine değin, bir yazar, bir ressam, bir müzisyen önemli kişiler olabilirdi. Ama şimdi… Yıkılmayıp ayakta durabilenler eski maya birkaç kişiden topu topu… Bir Hemingway… bir Strawinsky… bir Picasso… dedeler ve atalar kuşağı yani… hadi canım, sizlerin yapıp durduğunuz ilgilendirmiyor artık kimseyi… Sen sözgelişi, gidiyor musun soyut sanat sergilerine? Okuyor musun eleştirmenlerin bu konuda yazdığı yazıları? Delilik, zır delilik, kurnazlıkla şurada burada kendini hâlâ kabul ettirmeyi ve abuk sabuk bir tabloyu nasılsa avuç dolusu paraya satmayı başaran arta kalmışlar takımının dalaveresi bütün bunlar. Son titreşmeler, evet, önlenemeyecek bir can çekişmenin son davranışları bunlar. Siz sanatçılar, sizler ayrı bir yoldasınız, halk ayrı bir yolda ve böylece birbirinizden gittikçe daha çok ayrılıyorsunuz ve bir gün gelecek mesafe öylesine açılacak ki… çatlasanız da patlasanız da köpek bile kulak vermeyecek sesinize…”

Bu sırada, iyi saatte olsunlar, bulunduğumuz kirloş sokakta bir şeyler esiverdi. Tanımlanamaz bir şeydi bu, rüzgar değildi çünkü hava hep durgundu, hoş bir koku değildi zira akaryakıtın berbat kokusu her yanı kaplıyordu, bir ezgi de değildi zira kulağa gelen otomobillerin bozuk düzen homurtuuydu yalnızca. Kim bilir neydi bu esinti, gizli duygular ve anılar dalgası, gizemli bir güç idi belki de.

“Yine de…” dedim.

– Yine de ne?

Yampiri gülümseyişi yüzünü aydınlattı Schiassi’nin.

Yine de, dedim, yazdığımız iyi kötü öyküleri okuyacak kimse kalmasa da, sergiler bomboş dursa da, müzisyenler yapıtlarını boş koltuk sıraları önünde çalsa da, yaptığımız şeylerin, benim değil, benim gibilerin yaptıklarının…

– Ha gayret, ha gayret…. diye alaycı dostum beni körüklemekte devam ediyordu.

– Evet, yazılacak öyküler, boyanacak tablolar, bestelenecek ezgiler, senin sözünü ettiğin bu saçma, çılgın, anlaşılmaz ve yararsız şeyler yine de insanoğlunun her zaman için son sınırı, gerçek onur sancağı olacak.

– Korkutuyorsun beni, diye gürledi Schiassi.

Bilmem neden, kendimi tutmak elimde değildi. Öylesine tepem atmıştı ki, bir türlü egemen olamadığım bu öfke fışkırıp taşıyordu benden.

“Evet, dedim, senin sözünü ettiğin bu budalalıklar yine de bizi hayvanlardan en çok ayırt eden şey olacak, son derece yararsız olmalarının hiç önemi yok, hatta aksine asıl bu nedenden önemi var. Atom bombasından, sputniklerden, uzay ışınlarından daha da çok önemi var. Bu budalalıklar ortadan kalktığı gün, insanoğulları, mağara çağındaki gibi çıplak ve yoksul zavallı solucanlar haline gelecek. Bir karınca yuvası veya kunduzların yaptığı su bendi ile modern tekniğin olağanüstü buluşları arasındaki ayrım küçücük bir ayrımdır, o kadar küçüktür ki, bu karınca yuvasına kıyasla…

– On dizelik kapalı bir şiir sözgelişi değil mi? diye alaycı bir tavırla sözümü kesti Schiassi.

– Elbette ya, çözülmez gibi görünse de bir şiir, isterse sadece beş dizelik bir şiir… Hatta bu şiiri yazmaya niyet etmek bile elverir, niyet boşa çıksa da ne zararı var… yanılıyorum belki, ama yalnız bu yönde bizim tek kurtuluş yolumuz… Hem eğer…

Burada Schiassi başladı kıkır kıkır gülmeye, tuhaftır, tüylerimi diken diken etmiyordu sesi. Şaşkınlaşıp durakladım. İşte o zaman küt diye vurdu omuzuma.

“Hah şöyle koca sersem, aklını başına topladın nihayet.”

Kekeledim:

“Ne demek istiyorsun bu sözle?”

– Hiç, hiç, diye cevap verdi Schiassi, zayıf yüzü ta içten gelen bir fosforlanmanın etkisiyle aydınlanıverdi. Bu akşam öyle bitkin gördüm ki seni, öyle umutsuz göründün ki bana. İşte onun için, keyifsizliğini biraz gidermek yürekliliğini pekiştirmek istedim.

Doğruydu. Düşünceme destek versin vermesin artık bambaşka duyuyordum kendimi: özgürdüm ve kendime oldukça güven besliyordum. Bir sigara yaktığım sırada Schiassi kayıplara karıştı bir hayalet gibi.

Bahçede Tümsekler

Hava kararınca bayılırım bahçede dolaşmaya. Sanmayın ki varlıklı kişiyim. Benimki gibi bir bahçeye hepiniz sahipsinizdir. Anlayacaksınız birazdan nedenini.

Karanlıkta diyeceğim ama, hafif bir parıltı sızar çünkü; karanlıkta diyeyim yine ben, çimenlikte gezinirim, pabuçlarım otlara batar biraz, dolaşırken böylece dalarım düşünceye, düşünceye dalarken gözlerimi kaldırır bakarım gökyüzü berrak mı diye, yıldızlar var mı diye; kendi kendime bir yığın soru sorarak gözetler dururum yıldızları. Yine de, bazı geceler, hiç soru sormam kendi kendime, yıldızlar ta yukardadır, üzerimdedir benim, anlamsızdırlar tamamen ve sır vermezler bana.

Toy bir çocukken, geceleyin yaptığım gezinti sırasında bir engele rastlamıştım. Bu engelin ne olduğunu seçemediğimden bir kibrit çakmıştım. Çimenliğin düzlüğünde, tuhaftır pek, bir kabartı vardı.

“Belki de bahçıvan bir şeyler yapmak istedi, diye düşünmüştüm. Sorayım kendisine yarın sabah.”

Ertesi sabah çağırdımdı bahçıvanı. Giacomo’ydu adı. Dedim ki kendisine:

– Ne işler çevirdin bahçede? Çimende tümseğimsi bir şey var. Dün akşam çarptım ayağımı, bu sabah da, gün doğarken gördüm bu tümseği. Uzunlamasına dar bir kabartı bu; bir mezar çıkıntısı sanki. Söylesene bana nedir bu!

– Bir mezar çıkıntısına benzemekle kalsa iyi, bayım, dedi bahçıvan Giacomo. Mezarın ta kendisi. Daha dün bayım, dostlarımızdan biri öldü ya!

Doğruydu. En yakın dostum Sandro Bartoli, kafatası parçalanarak dağ

başında ölmüştü. Tam yirmi bir yaşındaydı.

– Arkadaşımın buraya gömüldüğünü mü söylemek istiyorsun yoksa bana? dedim Giacomo'ya.

– Hayır, diye cevap verdi, dostunuz Bartoli -eski kuşaktan olduğu için böyle saygılı konuşuyordu hâlâ- bildiğiniz o dağın eteğine gömüldü. Ama burada, bahçede, çimenlik kendi kendine kabarıverdi, çünkü bayım, sizin bahçenizdir bu ve hayatınız boyunca başınıza gelen her şey yankısını bulacak burada.

– Hadi canım, Allahaşkına, boş inanç bütün bunlar, dedim bahçıvana. Beni memnun etmek için bu tümseği yok ediver sen e mi!

– Edemem bayım, diye cevap verdi, yalnız ben değil, benim gibi binlerce bahçıvan da düz edemez o tümseği.

Bu konuşmadan sonra bir şeycik yapılmadı, tümsek de yerinde kaldı; karanlık basınca bahçede gezinmeye devam ediyordum, arada bir tümseğe ayağım çarpsa da pek sık başıma gelmiyordu bu, oldukça büyüktü zira bahçe. Yetmiş santimetre genişliğinde, bir metre doksan santim uzunluğunda bir tümsekti bu. Üzerinde ot bitiyordu, çimen seviyesinden yirmi beş santimetre kadar yüksekti. Doğrusu ya, bu tümseğe her çarpışta, onu, kaybettiğim o sevgili arkadaşı düşünüyordum. Ama belki de tersi doğruydu bunun. Belki de arkadaşımı düşündüğüm sırada gidip çarpıyordum tümseğe. Bu çeşit olayları anlamak, aydınlatmak kolay değil, güç hayli.

Söz gelişi, gece vakti gezinirken, karanlıkta bu küçük kabartıya iki veya üç ay hiç rastlamadığım olurdu. O zaman, arkadaşım belleğimde canlanır, arkadaşımı hatırlayınca duraklar ve gecenin sessizliğinde, yüksek sesle sorardım:

– Uyuyor musun?

Cevap vermezdi bana.

Gerçekten uyuyordu çünkü, ama buradan uzaklarda, kayalıkların dibinde, bir dağ mezarlığında uyuyordu ve yıllar gelip geçtikçe, kendisini hatırlayan çıkmıyordu artık, çiçek götürmüyordu kimse mezarına.

Böylece uzun yıllar geçti ve bir akşam, gezintim sırasında, bahçenin karşıt

köşesinde, başka bir tümseğe çarptım.

Boylu boyunca yere serilmeme ramak kalmıştı. Vakit gece yarısını geçiyordu; herkes uykudaydı, ama ben öylesine öfkelenmiştim ki, uyansın diye: “Giacomo!… Giacomo!..” diye çağırdım bahçıvanı.

Bir pencerede ışık yandı, Giacomo dışarı sarktı.

– Bir tümsek daha var, bu da nesi a canım? diye gürledim. Toprağı mı belledin yoksa burada?

– Hayır, bayım! O zamandan bu yana, pek sevdiğiniz meslek arkadaşlarınızdan biri de gitti sizlere ömür, dedi. Cornali’ydi adı.

Ama bir süre sonra, üçüncü bir tümseğe çarptım, her tarafı koyu karanlık basmış olduğu halde, bu kez de çağırdım mışıl mışıl uyuyan Giacomo’yu. Pek iyi biliyordum artık bu tümseğin anlamını, şu var ki kara haber almamıştım o gün, öğrenmek için meraktan çatlıyordum. Her zaman olduğu üzere kılı kıpırdamayan Giacomo göründü pencerede.

– Kim bu? diye sordum. Biri mi öldü?

– Evet, bayım, dedi. Giuseppe Patane’ydi adı.

Bundan sonra birkaç yıl patırtısız geçti, ama bir an geldi ki çimenlikteki tümseklerin çoğalışı birdenbire hızlandı. Hem küçücükleri vardı bu tümseklerin, hem de pek kocamanları, o kadar kocamanı ki bir adımda aşılamıyordu; sanki küçük tepeciklermiş gibi bir yanından çıkıp öbür yanından inmek gerekiyordu. Böylesine kocamanı kısa bir ara ile iki kez çıktı ortaya, artık Giacomo’ya olup biteni sormaya gerek yoktu. Kara mandalar kadar yüksek olan bu iki toprak çıkıntısının altında, pek acı şekilde sona eren ömrümün en tatlı demleri yatıyordu.

Bu nedenle iki korkunç çıkıntıya karanlıkta her çarpışımda, bir sürü acı anı canlanıverdi içimde ve ben oracıkta, korkuya kapılan bir çocuk gibi donakalırdım ve dostlarımı bir bir çağırırdım. Cornali’yi, Patane’yi, Remizzi’yi, Longanesi’yi, Mauri’yi çağırırdım, hepsi de çocukluk arkadaşımdı, uzun yıllar benimle beraber dirsek çürütmüşlerdi.

Sonra, sesimi daha yükselterek, yoklama yapıyormuş gibi bağırırdım: “Negro! Vergani!…” kimsecikten cevap gelmezdi.

Böylece, eskiden düzlük olan ve rahat rahat dolaşılan bahçem, gitgide bir savaş alanı haline geldi; çimen kaplıydı yine her zaman, ama çayır, inişli yokuşlu bir tepecikler, tümsekler, çıkıntılar, kabartılar labirentine dönmüştü, öyle ki bu toprak yığını setlerin her biri bir ismin karşılığıydı, her isim bir dostun adıydı, her dost uzak bir mezar ile içimdeki bir boşluğu karşılıyordu.

Daha sonra, bu yaz mevsimi, öylesine yüksek bir tümsek belirdi ki, yanına vardığımda, yanlamasına görünüşü yıldızları görmeme engel oldu. Bir fil kadar, küçük bir ev kadar büyüktü; üstünden aşmak dehşet vericiydi, dağa tırmanıştan farksızdı; bu işten vazgeçip kenarından dolanmak gerekiyordu.

Hiçbir kara haber almamıştım o gün, bu yüzden bahçedeki yeni tümsek şaşkına çevirdi beni. Ama bu kez de, sezinledim hemen; gençlik çağımın en sevgili arkadaşıydı bu göçen. Nice gerçeklere ortaklaşa ermiştik onunla, dünyayı, yaşamı ve en güzel şeyleri birlikte kavramıştık; şiiri, resim sanatını, musikiyi, dağcılığı beraberce kavramaya çıkmıştık; bu uçsuz bucaksız gereçleri en kısa deyimlerle özetlenmiş ve toparlanmış olarak içine alabilmek için gerçekten küçük bir dağın belirmesi uygundu mantığa. İşte o zaman isyan edesim geldi. Yok, olamaz böyle şey, dedim, dehşete kapılarak. Bir kez daha dostları isimleriyle çağırdım. Carnali, Patane, Rebizzi, Longanesi, Mauri, Negro, Vergani, Segala, Orlandi, Chiarelli, Brambilla. İşte o an, gecenin karanlığında sanki bir nefes “evet” dedi bana, yemin ederim ki basbayağı bir ses “evet” diyordu bana, başka bir dünyadan gelen bir ses. Ama belki de bu ses bir gece kuşunun sesiydi, bahçemden hoşlanırdı çünkü gece kuşları.

Şimdi kalkıp da şunu demeyin bana rica ederim: “Ne diye böyle acı öyküleri tekrarlar durursun be adam? Yaşam zaten kısa mı kısa, zor mu zor, dolambaçlı konuşup yaşamı kendine zehir etmek akıl işi mi sanki? Hem sonra, bu acılar bizi ilgilendirmez ki, seni ilgilendirir sadece, yalnız seni.” Cevabım şudur: “Hayır, heyhat! Sizi de ilgilendirir, sizleri de. İyi olurdu, biliyorum, sizleri ilgilendirmeseydi. Çimenlikteki bu tümsekler öyküsü herkesin başına gelir çünkü ve her birimiz, maksadımı açıklayayım artık, bu acı olayların olup bittiği bir bahçenin sahibiyizdir. Yüzyıllardır tekrarlanan eski bir öyküdür bu, sizler için de tekrarlanacaktır. Umursanmayacak bir yazınsal mecaz değildir bu, istesek de istemesek de böyledir bu.”

Kendi kendime soruyorum elbet, rastgele bir bahçede günün birinde bana

ait bir tümsek çıkıverecek mi ortaya diye. Hani ya, üçüncü sınıf ufacık bir tümsek, gün ortasında bile göze çarpmayacak kadar hafif bir kırışıklık çimenlik üzerinde. Ne olursa olsun, ona gelip çarpacak hiç değilse bir kişi bulunacak ya bu dünyada.

Olabilir ki, huyum kurusun, ıssız bir köşede bir köpek gibi kuru başıma can verebilirim. Yine de, o akşam bahçesinde bitiveren ufacık bir tümseğe çarpacaktır bir insan, ertesi gece de çarpacaktır ve (hoş görün düşe kapılışımı), Dino Buzzati adlı birini az buçuk üzüntüyle anacaktır her seferinde.

Büyülü Ceket

Giyim kuşam zarifliğine değer vermekle beraber, hemcinslerimin üzerindeki elbiselerin dikimindeki kusursuzluk derecesine hiç aldırış etmem çok kere.

Ama bir akşam, Milano'da özel bir toplantıda tanıştığım kırk yaşlarında görünen bir adam, sırtındaki elbisenin pürüzsüzlüğü ve kesilişindeki mutlak güzellikle gerçekten göz alıyordu.

Bilmiyorum kimdi bu adam, ilk kez karşılaşıyordum kendisiyle, tanışma sırasında, her zaman olduğu üzere, adını belleyebilmem mümkün olamamıştı. Fakat, o gece toplantısında bir ara yan yana geldiğimizden gevezeliğe başlamıştık. Terbiyeli ve pek kibar bir adama benziyordu, yüzünde belli belirsiz bir hüzün vardı. Belki de aşırı bir teklifsizlikle -Tanrı korusaydı keşke beni bu teklifsizlikten!- giyinişindeki zarifliği övdüm; terzisinin kim olduğunu sormak cesaretini bile gösterdim.

Adam, böyle bir soruyu bekliyormuş gibi, bir tuhaf gülümsedi.

– Hemen hemen kimse bilmez onu, dedi, oysaki büyük bir ustadır. Şu var ki canı isteyince iş çıkarır. Birkaç müşteri için çalışır sadece.

– Şu halde, ben?…

– Yoo! Şansınızı deneyebilirsiniz, her zaman deneyebilirsiniz. Adı Corticella'dır. Alfonso Corticella, Ferrara sokağı 17 numaradadır.

– Çok para ister sanırım.

– Öyle gibime gelir ama, doğrusu ya, ne desem boş. Üzerimdeki elbiseyi dikeli üç yıl oluyor, hesabını yollamadı daha bana.

– Corticella’mı? Ferrara sokağı 17 numara mı dediniz?

– Tastamam, cevabını verdi meçhul adam. Ve beni oracıkta bırakıp başkalarının arasına karıştı.

Ferrara sokağı 17 numarada, başka evlerden farksız bir ev buldum, Alfonso Corticella’nın barındığı yer de öbür terzi evlerine benziyordu. Kapıyı kendi gelip açtı. Ufacık tefecik yaşlı bir adamdı, kara saçları herhalde boyamaydı.

Hayret, hiç mırın kırın etmedi. Aksine, müşterisi olmamı ister bir hali vardı. Adresini nasıl elde ettiğimi anlattım kendisine, makas vuruşunu övdüm ve bana bir takım elbise dikmesini istedim. Tüysüz gri bir kumaş seçtikten sonra ölçülerimi aldı ve prova için evime gelmekten kaçınmayacağını söyledi. Kaç para alacağını sordum. Acelesi yok, ne zaman olsa uyuşuruz, diye cevap verdi. Ne sevimli adam, diye düşündüm ilkin. Ama sonra, evime dönerken, ufacık tefecik ihtiyarın içimde bir eziklik bıraktığını fark ettim (belki de, pek ısrarlı, pek yumuşak gülümseyişleri sebepti buna). Sözün kısası onu bir daha görmek istemiyordum artık. Ama olan olmuş, elbise ısmarlanmıştı. Yirmi gün kadar sonra da hazırdı takım.

Bana teslim edildiğinde, aynamın önünde birkaç saniye prova ettim. Olağanüstüydü. Ama bilmiyorum nedendir, belki de ufacık tefecik sevimsiz ihtiyarın anısı yüzünden, bu elbiseyi giymeyi hiç mi hiç istemiyordum. Kararımı verene değin haftalar geçti.

O günü hatırlayacağım daima. Nisan ayının bir salı günüydü ve yağmur yağıyordu. Takım elbisemi sırtıma geçirdiğimde -pantolonu, yeleği ve ceketi- hiçbir yanımı kasmadığını, yeni elbiselerde her zaman olduğu üzere kıvrım yerlerinin pot yapmadığını zevkle gördüm. Toz kondurulamayacak kadar kusursuz bir elbiseydi.

Adetimdir, ceketimin sağ cebine hiçbir şey koymam, ıvır zıvır kağıtlarımı sol cebime koyarım, işte bu yüzden, ancak iki saat sonra, çalışma odamda elimi nasılsa sağ cebe kaydırdığımda orada bir kağıt parçası bulunduğunu fark ettim. Terzinin hesap pusulası mıydı acaba?

Hayır. On bin liretlik bir banknottu.

Apışıp kaldım. Bunu oraya koyan ben değildim herhalde, öte yandan, terzi Corticella’nın bir muzipliğine hamletmek de saçmaydı. Terziden sonra elbiseye yaklaşma fırsatını bulan tek kişinin, evdeki hizmetçi kadının bir

armağanı da olamazdı. Yoksa bu Kutsal Katakulli piyangosunun bir bileti miydi? Gün ışığına çevirip baktım, başka banknotlarla kıyasladım. Paranın bundan kusursuzu olamazdı.

Tek çare, Corticella'nın dalgınlığına vermekti. Belki de bir müşteri çıkagelip eline hesaba saysın diye sıkıştırmış, o da o sırada cüzdanı üzerinde bulunmadığından, para ortada kalmasın diye, askıda duran benim cekete bırakmıştı. Olağan şeylerdir çünkü bunlar.

Kâtibemi çağırmak için çınlattım durdum zili. Corticella'ya birkaç satır yazarak bana ait olmayan bu parayı kendisine iade edecektim. Ama tam o sırada, nedenini anlatamam, elimi tekrar kaydırdım cebime.

O ara içeri giren katibe:

– Neniz var efendim? Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz yoksa? diye sordu.

Ölü gibi sapsarı kesilmiş olmalıydım. Cepte parmaklarım, az önce orada bulunmayan bir başka kağıt parçasının kenarlarına değmişti.

– Hayır, hayır, bir şey yok, dedim, hafif bir baş dönmesi. Bir süredir arada bir yokluyor beni. Biraz yorgunluktan ihtimal. Gidebilirsiniz yavrum, size yazdıracak bir mektubum vardı ama başka zamana bırakalım.

Kâğıt parçasını, kâtibe çıkıp gittikten sonra cebimden çekip çıkarma cesaretini buldum. Bir başka on bin liretlik banknottu bu. O zaman, üçüncü bir girişimde bulundum. Üçüncü bir banknot çıktı.

Kalbim küt küt atmaya başladı. Gizemli nedenler yüzünden, çocuklara anlatılanlara benzer, ama kimsenin inanmadığı bir peri masalının içine düşmüşüm gibi geldi bana.

Kendimi iyi hissetmediğim bahanesiyle, çalıştığım yerden ayrılıp evime döndüm. Yalnız kalmak ihtiyacındaydım. Bereket versin, evime bakan hizmetçi kadın çıkıp gitmişti. Kapıları kapadım, perdeleri indirdim ve bereketi tükenmez gibi görünen cepten, elimden gelen süratle art arda banknotları çekmeye başladım.

Mucize ha şimdi ha sonra son bulacak korkusu içinde sinirlerim son derece gergin halde çalışıp durdum. Bütün gece, sabaha kadar, milyarlar yığana değin devam etmek isterdim bu işe. Ama öyle bir an geldi ki kesildi gücüm.

Önümde, yabana atılmayacak kadar yığınla banknot vardı. Şimdi önemli olan, kimseye su sızmaması için, bunları saklamaktı. İçinde halılar duran eski bir sandığı boşalttım ve dibine bir bir saydığım kağıt paraları demet demet yerleştirdim. Elli milyon liretten fazla para toplanmıştı.

Ertesi sabah uyandığımda, hizmetçi kadını karşımda buldum; yatağımda elbisemle yattığımı görünce şaşa kalmıştı. Akşamüstü biraz fazla kaçırdığımdan uyku bastırdığını söyleyerek gülmeye çabaladım.

Yeni bir korku baş gösterdi: Hizmetçi kadın hiç değilse bir fırça vurmak için ceketimi çıkarmama yardım etmek istiyordu.

Hemen dışarı fırlamam gerektiğini, elbise değişmeye vaktim olmadığını söyledim. Sonra da, üzerimdekine tıpatıp benzer bir elbise satın almak üzere, hazırcı bir mağazaya acele yöneldim. Yeni elbiseyi hizmetçi kadının eline bırakacaktım. Beni birkaç günde dünyanın en güçlü insanlarından biri yapacak olan üzerimdeki elbiseyi ise güvenilir bir yerde saklayacaktım.

Bir rüya mı yaşıyordum, mutlu muydum, yoksa pek ağır bir kaderin yükü altında eziliyor muydum, aklım ermiyordu. Yolda, su geçirmez yağmurluğumun altından, büyülü cebin bulunduğu yeri yoklayıp duruyordum. Her seferinde ferahlatıcı bir nefes alıyordum. Kumaşın altında, kâğıt paranın huzur verici hışırtısı elimi karşılıksız bırakmıyordu.

Fakat tuhaf bir tesadüf benim çılgınca sevincimi dondurdu. Sabah gazetelerinde iri başlıklar vardı; bir gün önceki bir soygunculuk haberi baş sahifeyi hemen hemen kaplıyordu. Bir bankanın zırhlı kamyoneti, şubelere uğradıktan sonra, o gün yatırılan paraları kurumun merkezine taşırken, Palmanova sokağında dört haydut tarafından durdurulup soyulmuştu. Sağdan soldan koşuşmalar üzerine, haydutlardan biri, kaçışım sağlamak için, ateş etmeye başlamış, yoldan geçenlerden biri ölmüştü. Ama benim zihnim soygunun miktarına takılmıştı: Tam elli milyon liret (bendeki miktar yani).

Benim bir çırpıda zenginleşmemle, bu haydutlar tarafından hemen hemen aynı anda yapılan silahlı soygun arasında bir orantı kurulabilir miydi? Bunu düşünmek bile gülünçtü. Esasen ben boş inançlara bağlı bir insan değildim. Ama ne de olsa olay beni şaşkına çevirmişti.

İnsan ne kadar çok elde ederse o kadar çok istiyor. Alçakgönüllü

alışkanlıklarım hesaba katılırsa zengindim artık. Fakat hesapsız kitapsız lüks bir hayat sürme düşü mahmuzluyordu beni. Bu yüzden, akşam olur olmaz işe koyuldum. Artık daha sakin, sinirlerim daha az gergin hareket ediyordum. Önceki hazineme yüz otuz beş milyon daha eklendi.

O gece gözüme uyku girmedi. Bir tehlikenin önsezisi miydi yoksa bu? Hak etmeden efsanemsi bir servete konan adamın kıvranan vicdanı mıydı yoksa? Bir çeşit karmaşık iç sıkıntısı mıydı? Sabahın ilk saatlerinde yatağımdan fırlayarak giyindim ve bir gazete aramak üzere sokağa koştum.

Okurken nefesim kesildi. Alev alan bir petrol deposundan çıkan yangın, şehrin göbeğinde, San Cloro sokağında bir binayı hemen hemen tamamen yakıp küle çevirmişti. Bu arada, büyük bir inşaat acentesinin, yüz otuz milyondan fazla nakit para saklayan kasaları da yanıp kül olmuştu. Yangını söndürmeye çalışan itfaiyecilerden ikisi ölmüştü.

Bütün marifetlerimi bir bir saymam gerekli mi şimdi? Öyle ya, artık biliyordum ki ceketin bana sağladığı paranın kaynağı cinayetti, kandı, umutsuzluktu, ölümdü; cehennemden geliyordu bu para. Ama nedense kafam bu işte bana ait bir sorumluluğu kabule hiç mi hiç yanaşmıyordu. Yanaşmayınca da şeytan yine dürtüyor, elim –öyle kolaydı ki bu– cebime kayıyor ve parmaklarım yeni bir banknotu ucundan büyük bir zevkle yakalayıveriyordu. Para, kutsal para!

Dikkati üzerime çekmemek için, oturduğum eski evi bırakmaksızın kısa zamanda koca bir villa satın almıştım kendime, değerli bir tablo koleksiyonu edinmiştim, lüks bir otomobille dolaşıyordum, “sağlık durumumdan ötürü” işimden ayrıldıktan sonra güzeller güzeli kadınlarla gezip duruyordum dünyayı.

Cebimden her para çekişte yeryüzünde iğrenç ve acı bir şeyin olup bittiğini biliyordum. Ama bu, her zaman mantık oyunlarıyla kanıtlanamayan belli belirsiz bir tesadüftü. Böylece, küpümü her dolduruşta vicdanım kirlenerek alçaldıkça alçalıyordu. Ya terzi? Hesabı istemek üzere kendisine telefon ettiğimde cevap veren çıkmıyordu. Ferrara sokağına uğradığımda oradan ayrıldığını, hariçte bulunduğunu, nerede olduğunun bilinmediğini söylediler. Her şey, farkına varmaksızın şeytanla bir anlaşma yaptığımı kanıtlamaya çalışıyordu sanki.

Yıllardır oturduğum binada, günün birinde, emekliye ayrılmış altmışlık bir kadıncağızın bir sabah havagazıyla zehirlenip ölmesinin ortaya çıkışına değin sürdü gitti bu durum. Kadın, bir gün önce aldığı otuz bin liret tutarındaki emeklilik maaşını kaybettiği için intihar etmişti (bu para da benim elime geçmişti.)

Yeter artık, yeter! Uçuruma daha fazla saplanmamak için kurtulmalıydım ceketimden. Başka birine vermekle kurtulmazdım o cenabetten, çünkü kötülük yine sürüp gidecekti (böyle bir cezbeye kim dayanabilirdi?) Yok etmek gerekiyordu ceketi.

Otomobile binip Alplerin ıssız bir vadisine gittim. Arabayı çimenli bir düzlüğe bırakıp ormana doğru yürüdüm. Kimsecikler yoktu. Kasabayı aştıktan sonra kum ve çakıl karışımı bir sete ulaştım. Orada, koskoca iki kaya arasında, Trolyen torbadan iğrenç ceketi çıkarıp üstüne benzin döktüm ve ateşledim. Birkaç dakikada kül oluverdi.

Fakat, alevin sönmek üzere olduğu sırada, arkamdan –denebilir ki iki üç metreden– bir insan sesi çınladı: “Çok geç, çok geç!” Yılan sokmuş gibi irkilip ani bir hareketle arkama döndüm. Görünürde kimsecik yoktu. Bana bu oyunu oynayan lanet herifi bulmak için bir kayadan öbürüne atlayarak çevremi kolaçan ettim. Kimse yoktu. Taşlar vardı sadece.

Dehşete kapılmış olmama karşın, bir ferahlık duygusu içinde, vadiye geri döndüm. Özgürdüm artık. Ve çok şükür zengindim.

Ama ne göreyim, arabamın yerinde yeller esiyordu. Şehre döndüğümde gösterişli villam yoktu ortada. Villanın yerinde bakımsız bir çayır şu levhayı taşıyordu: “Belediyeye ait satılık arsa”. Ya banka hesaplarım! Cari hesaplarımın tümünün suyunu çekmesine akıl erdiremedim bir türlü. Sayısız kasalarımdaki koca koca hisse senedi paketleri de kayıplara karışmıştı. Eski sandıkta toz, yalnız toz vardı.

İşime zorlukla dönebildim bundan sonra, bin güçlükle çalışıyordum şimdi, tuhaf olan şu ki birdenbire züğürtleyişimi kimse fark etmemiş görünüyordu.

Ve biliyorum ki her şey bitmiş değil daha. Biliyorum ki günün birinde kapının zili çalacak, kalkıp açacağım ve karşımda, o pis gülüşüyle, elbisenin parasını istemeye gelen mutsuzluk terzisini bulacağım.

Moruk Avcıları

Küçük bir kâğıt fabrikası yöneticisi, kırk altı yaşındaki, saçları kırlaşmış, yakışıklı Roberto Saggini, ne tesadüftür bilinmez, hâlâ açık duran bir sigara ve içki dükkânına birkaç adım kala otomobilini durdurdu. Saat sabahın ikisiydi.

Yanında oturan genç kadına, “Bir dakika dur, şimdi geliyorum ben” dedi. Alımlı bir yosmaydı yanındaki, neonlu sokak lambalarının ışığında dudaklarının kırmızısı yeni açmış bir çiçek gibi çarpıyordu göze.

Tütüncünün önünde bir yığın otomobil vardı. Biraz ötede dursaydı daha iyi olacaktı. Bir mayıs gecesiydi, bahar havası hem ılıktı hem de serinceydi. Sokaklar bomboştu.

Tütüncüye girdi, sigarasını aldı. Tam kapıdan çıkıp otomobiline doğru yürürken uğursuz bir ses çınladı.

Karşıki evden mi geliyordu bu ses? Bir yan sokaktan mı? Yoksa asfalttan mı bitiyorlardı bu adamlar? İki, üç, beş, yedi çevik gölge otomobile doğru seyirtti. “Yallah! Binin ensesine!”

Bu parola üzerine genç hergelelerin savaş borusu olan titreşimli uzun bir ıslık öttü. Gecenin en umulmadık saatlerinde bu işaret bütün mahallelinin uykusunu kaçırır, ürperti geçken insanlar, üzerine çullanılacak zavallı adam için Tanrıya dua ederek yataklarında daha da büzülürlerdi.

Roberto sezdi tehlikeyi. Kısaca aldıkları kendisiydi. Öyle bir devirde yaşanıyordu ki kırkına gelmiş erkekler gece yarısı sokağa çıkmadan önce arpacı kumrusu gibi düşünmeye dalıyorlardı. Kırk yaşından sonra ihtiyardı insan. Yeni kuşaklar ihtiyarlara karşı amansız bir nefret duyuyordu. Belirsiz

bir iç tepki torunları dedelere, oğulları babalara başkaldırtıyordu. Hem dahası var: Dünya dünya olalı gençliğe özgü can sıkıntısından, düş kırıklığı ile mutsuzluklarından sanki onlar sorumluymuş gibi eski kuşaklara karşı vahşi bir kin güden çeşit çeşit kulüpler, dernekler, mezhepler türemişti ortalıkta. Karanlık bastı mıydı, gençlerden kurulu çeteler, özellikle kenar semtlerde, zincirden boşanarak morukları kovalıyordu. İhtiyarın birini yakaladılar mı ayaklarının altına alıp anadan doğma soyuyorlar, kırbaçladıkları vücuduna cila sürerek bir ağaca veya sokak lambasına kıskıvrak bağlı bırakıyorlardı. Bazı hallerde, vahşi ayinlerinin cezbesine kapılıp ölçüyü kaçırdıkları da oluyordu. O zaman gün doğarken sokak ortasını toz topraktan tanınmaz kadavralar kaplıyordu.

Gençlik sorunu! Binlerce yıldır babadan oğula acıklı tür dışında çözümlenmiş olan bu eski dert patlak veriyordu nihayet. Gazetelerin, radyonun, televizyonun, filmlerin de etkisi vardı biraz bunda. Ne biçimde olursa olsun, kendi varlıklarını dünyaya zorla kabul ettirmeleri için, gençler şımartılıyor, acıma duyularak övülüyor, göklere çıkarılıyor, el üstünde tutuluyordu. Dal budak salan bu geniş hareketten ürken yaşlılar bile, sırf kendilerini temize çıkarmak için, elli veya altmış yaşlarında da olsalar kafalarının hâlâ genç kaldığını, yeni kuşakların dileklerini ve çilelerini paylaştıklarını –boşuna da olsa– göstermek üzere bu harekete katılıyorlardı. Kuruntuya kapılıyorlardı. Ne yumurtlarlarsa yumurtlasınlar, gençler onlara karşıydı; gençler kendilerini dünyanın egemeni sayıyor, şimdiye değin ihtiyarların elde tuttuğu iktidarı ele geçirmek istiyordu. “Yaş bir cinayettir”, başlıca parolalarıydı.

Kaygı içindeki resmi makamların bir türlü başa çıkamadığı gece avları bundan ileri geliyordu. Evceğizlerinde, sobalarının başında kalacaklarına, yaşlarıyla bağdaşmayan uçarılıklarıyla gençleri kışkırtmaktan kaçırmayan moruklara, “oh olsun!” denebilirdi pekala.

Özellikle, genç kadınlarla dolaşan ihtiyarlar hedef tutuluyordu. İşte o zaman işkence edenlerin kapıldığı cezbe sınır tanımıyordu. Bu hallerde kurbanlık adam kıskıvrak bağlanıp kıyasıya dövülürken, yanındaki kadına da, herifin gözleri önünde, inceden inceye uzun uzun çeşitli işkenceler uygulanıyordu.

Roberto Saggini sezdi tehlikeyi. Kendi kendine dedi ki: Otomobile binecek vaktim yok ama tütüncüye sığınabilirim, bu piç kuruları içeri girmeye

cesaret edemezler. Kıza gelince, kaçmaya vakit bulacaktır.

– Silvia, Silvia! diye bağırdı, bas gaza! çabuk ol! Hadi! hadi!

Kız anladı bereket versin. Kalçasını çabucak oynatıp direksiyonun başına geçti, anahtarı çevirip işlettiği motoru birinci vitesle son sürat hareket ettirdi.

Adamcağız rahat bir nefes aldı. Şimdi kendi başının çaresine bakmalıydı. Kurtuluşu tütüncüde bulmak için arkasına döndü. Fakat tam o anda demir kepenk birdenbire kapanıverdi.

– Açın, açın, diye yalvardı. İçerden cevap veren çıkmadı. Her zaman olduğu üzere, gençler saldırıya geçti mi, herkes köşesine büzülüp vurdumduymazlaşıyordu. Kimse bir şey görmek veya bilmek, kimse işe burnunu sokmak istemiyordu.

Kaybedecek bir an bile kalmamıştı. Kuvvetli sokak lambalarının gür ışığında, yedi, sekiz kişi kendisine doğru yaklaşıyordu; enseleyeceklerinden öyle emindiler ki koşmuyorlardı bile. İçlerinden birinin, uzun boylu, soluk yüzlü, kafası usturayla kazınmış olanının üzerinde, beyaz renk büyük bir R harfi taşıyan koyu kırmızı fanila vardı. “Hapı yuttum” dedi Saggini. Gazeteler aylardır bu R’den bahsediyordu. Çetelerin en insafsızının başı Sergio Regora’nın işaretiydi bu. Söylenenlere bakılırsa, kendi eliyle elliyi aşkın moruğun hesabını görmüştü.

Yapılacak tek şey tehlikeyi göze almaktı. Solda, küçük sokağın sonunda, bir panayır yeri haline getirilmiş geniş bir meydan vardı. Bütün iş oraya kadar kazasız belasız ulaşmaktı. Ondan sonra, kulübemsi dükkâncıklar ve kervan arabaları arasında saklanacak yer bulmak kolaydı.

Olanca hızıyla koşmaya başladı, hâlâ çevik bir adamdı. Koşarken, göz ucuyla, kısa boylu bir kızın, yolunu kesmek üzere sağından seğirttiğini gördü; bu kız da beyaz R harfli bir kazak giymişti. Son derece aksi çatık bir yüzü vardı, yayvan ağzıyla: “Dur ulan, koca bunak!” diye bağırıyordu. Sağ elinde uzun bir kösele kamçı tutuyordu.

Hınzır kız tam üstüne geliverdi. Fakat hızını almış olan adama çarpınca, kamçıyı indirmeye vakit bulamadan yere yuvarlandı.

Böylece kendine yol açmış olan Saggini, kalan soluğu ile, karanlık

meydana doğru koştu. Panayır yerini bir tel örgü çevreliyordu. Tel örgüyü bir hamlede aşıp karanlığı en koyu olan tarafa yöneldi. Berikiler peşini bırakmış değildi.

– Vay canına be! Elimizden kaçmak istiyor pis herif! diye bağırdı Sergio Regora; avını çantada keklik saydığından pek telaşa düşmüş değildi. Hem üstelik bize direnç küstahlığını gösteriyor, dedi.

Çetesi yanı başında ona ayak uyduruyordu:

– Reis! dinle! Sana bir şeyler demek isterim.

Kovalayanlar da panayırın önüne gelmişlerdi. Durakladılar.

– İçinde kalsa olmaz mı yani!

– İnşallah yanılıyorum ama, öyle geliyor ki bana bu herifçioğlu benim babam galiba.

– Bu hıyar herif mi senin baban?

– Bilmem valla, öyle gibi.

– Daha iyi ya!

– Ama ben…

– Ne o! dümeni kırmak mı istiyorsun yoksa şimdi?

– Yani, canım! Bana öyle geliyor ki…

– Ne yani! Yüreğin yufka mı yoksa babana karşı?

– Yok canım! Sersemin biridir… Hırtapozun dik âlâsıdır. Adam olacağı yoktur…

– O halde?

– Yani canım, ne de olsa içim bir tuhaf oluyor, bilesin işte.

– Sen miskinin, ödleğin, ciğeri beş para etmezin birsin. Utanmıyor musun? Elime geçenler arasında babam yoktu ama, yemin ederim ki sana karşıma çıkacak olsa, zevk duyarım bundan. Hadi, hadi, işin sonuna varmadık henüz, herifçioğlunu saklandığı delikten çıkartmamız gerek.

Koştuğu için soluğu kesilen Saggini, kalbi küt küt atarken, koca bir branda bezinin, belki de bir cambazhane çadırının önünde, koyu karanlığa gömülü

kıvrımlara sokulmaya çalışarak büzüle büzüle gizlenmişti.

Yanda, beş altı metre ötede, tekerlekli bir çingene kulübesinin küçük penceresinden ışık sızıyordu. Piç kurularının uzun bir ıslığı havada tekrar çınlayınca kulübede bir kıpırdanma oldu. Az sonra, iri kıyım pek alımlı bir kadın küçük kapının eşiğinde meraklı meraklı etrafına bakındı.

– Hanım, hanım, diye mırıldandı Saggini, saklanmaya çalıştığı köşeden.

Kadın, çekine çekine:

– Ne var? diye seslendi.

– Yalvarırım, bırakın içeri gireyim. Peşimdeler. Kıyacaklar canıma.

– Olmaz öyle şey, başımızı belaya sokmak istemeyiz biz.

– Yirmi bin liret veririm size alırsanız beni içeri.

– Ne?

– Yirmi bin liret.

– Olmaz, olmaz. Namuslu insanlarız bizler.

Kadın kulübesine çekilip kapısını kapadı, içerden sürdüğü kilidin sesi duyuldu. Sonra da ışık sönüverdi.

Tıs yoktu. Ne bir ses, ne de bir ayak tıkırtısı. Çete vazgeçmiş miydi yoksa? Uzaklardan bir çalar saat ikiyi çeyrek geçtiğini vurdu. Uzaklardan bir çalar saat iki buçuğu haber verdi, sonra üçe çeyrek kaldığını çaldı.

Saggini, usulca, gürültü etmemeye bakarak doğruldu. Belki de şimdi paçayı kurtarabilecekti.

Tam o anda, lanet piçlerden biri üzerine çullanarak iyice fark edilmeyen bir şey tutan sağ elini yukarı kaldırdı. Saggini, saniyesinde, bir dostunun yıllarca önce söylediği bir sözü hatırladı: Birisi seninle çıngar mı çıkarmak istiyor, çeneye bir yumruk indirmek yeter, ama yumrukla birlikte vücudun da olanca gücüyle ileri atılması gerekir ki saldıranın suratına yalnız yumruk değil vücudun bütün ağırlığı da insin.

Saggini’nin gerinerek savurduğu yumruk tok bir sesle sert bir şeye çarptı. “Ay!” diye inleyen öteki, külçe gibi sırt üstü yere yığılıverdi. Yüzü acıdan kasılarak arkaya doğru devrilenin kendi oğlu olduğunu gördü Saggini, “Sen

misin! Ettore…” diyerek ona yardımda bulunmak niyetiyle eğildi.

Fakat üç gölge belirivermişti.

– Nah şurada, tepeleyin pis moruğu!

Saggini, usulca, gürültü etmemeye bakarak doğruldu. Belki de şimdi paçayı kurtarabilecekti.

Bir gölgelikten başka bir gölgeliğe sıçraya sıçraya deli gibi kaçmaya baktıysa da, gittikçe daha yakınlaşan gözü dönmüş avcıların soluğu ensesindeydi. Bir ara yanağı madeni bir cisme çarpınca canı fena yandı. Umutsuzluk içinde bir kenara çekilip kaçacak bir yol aradı, panayırın bitiminde kıstırıldığından, kurtuluşu orası sağlayamazdı artık.

Biraz ötede, yüz metre ilerde bahçeler başlıyordu. Umutsuzluğun verdiği son gayretle yakayı sıyırarak aştı bu mesafeyi. Bu manevra, peşini bırakmayanları bile şaşırttı. Kendilerini son dakikada toparladılarsa da, kovaladıkları adam küçük bir ormanın sınırına çoktan varmıştı.

– Şuradan, şuradan, herife bakın, ormanda saklanmak istiyor. Hayda, yakalayın moruğu!

Kovalamaca tekrar başladı. Günün ilk ışıklarına kadar dayanabilirse kurtulmuş demekti. Fakat sabah oluncaya dek ne kadar beklemek gerekti daha! Sağdan soldan çalar saatler vakti bildiriyordu ama, korku ile kıvrandığı için saatin kaçı vurduğunu sayamıyordu. Bir tepe aştı, küçük bir vadiye ulaştı, bir yamaca tırmandı, önüne çıkan bir dereyi geçti, ama her seferinde arkasına dönüp baktığında, bu aman vermez hergelelerin üçü, dördü hep peşindeydi, kovalamacadan vazgeçmeksizin cin çarpmışlar gibi el kol hareketleri yapıyorlardı.

Sıfırı tüketince, öbür yanı uçurum olan eski bir burcun yüksekçe kenarına güç bela çıktı, damların ötesinden gökyüzünün aydınlanmaya başladığını gördü. Ama artık çok geçti. Gücünü tamamen yitirmişti. Yaralanan yanağından boyuna kan akıyordu. Ve Regora yakasına yapışmak üzereydi. Alacakaranlıkta pis pis gülüşünü sezer gibi oldu. Otlu uçurum kenarında karşı karşıya geldiler. Regora’nın el kaldırmasına hacet kalmadı. Yumruktan sıyrılmaya bakan Saggini geriye doğru bir adım atınca boşluğa kaydı, taşlı dikenli sarp yamaçtan aşağı yuvarlandı. Yumuşak bir ses ve ardından yürekler acısı bir inilti duyuldu.

– Elimize geçmedi ama hak ettiği dersi verdik ona, dedi Regora. Şimdi tüymeye bakmalı. Güven olmaz aynasızlara.

Küçük gruplar halinde geri döndüler, hem o geceki avı yorumluyorlar, hem de kahkahayı basıyorlardı. Fakat bu seferki av uzun sürmüştü. Moruklardan hiçbiri böylesine zorlu çıkmamıştı. Kendileri de yorgun düşmüştü. Kim bilir neden, hepsi de bitkindi. Küçük kafile dağıldı. Regora, sürtük kızla bir yana yöneldi. Işıklı bir meydana geldiler.

– Başında ne var senin öyle? diye sordu kız.

– Ya senin? Senin de…

Yakınlaşarak birbirlerini süzdüler.

– Allah'ım, o ne surat öyle şendeki! Ya saçlarındaki aklar!

– Ama senin de başın korkunç, biliyor musun onu.

Birden içine kurt düştü. Regora'nın başına gelmemişti böyle şey. Kendi yüzünü görmek için bir camekâna yaklaştı.

Aynada apaçık gördüğü ellilik bir adamdı, gözler cansız, yanaklar sarkık, gözkapakları çürüktü, boyun pelikan boynu gibiydi. Gülümsemeye çalıştı, iki ön dişi yoktu.

Korkulu düş mü görüyordu? Arkasına döndü. Kız kaybolmuştu. Çok geçmeden meydanın öbür ucundan koşar adım çıkagelen üç oğlan Regora'nın üzerine doğru yürüdü. Üç derken beş, sekiz oluverdiler. Tüyler ürperten uzun bir ıslık öttürdüler.

– Hadi, hadi, binin ensesine moruğun!

Şimdi moruk kendisiydi. Sıra ona gelmişti.

Regora bütün hızıyla koşmaya başladı, ama gücü kesilmişti gayrı. Gençlik, sanki hep sürüp gidecekmiş, sonu hiç gelmeyecekmiş gibi görünen çaçaron ve amansız bir mevsimdi. Oysaki bir gececik yetmişti bu mevsimi sona erdirmeye. Harcanacak hiçbir şey kalmıyordu artık.

Konserve Kutusu

Delikanlı dedi ki: – Biliyorsunuz, dikkat edin, matmazel, bunun işlemesi için sağ düğmeye basmalısınız. Amerikan tipi, yeni model bir plak dolabıdır bu.

Kız makinamsı küçük bir teşekkür hareketinden sonra delikanlıya baktı, o ana değin farkına varmamıştı oğlanın varlığının, delikanlı yanı başındaydı ama, farkına varmamıştı, şimdi ise yüzüne bakıyordu onun. Bir saniye sürdü bu bakış.

Plak dolabının içindeki mekanizma yumuşak manevrasını tamamlayıp çocuk okşar gibi usulcacık ve şaşmadan ordan burdan plakları seçmişti, çok geçmeden dönmeye başladı yeni plak. Teneke çıngırak sesine benzer bir şıngırtı duyuldu. Delikanlı dedi ki:

– “Konserve Kutusu” bunun adı. Ne güzel, görüyorum ki zevklerimiz aynı.

(Ve güldü delikanlı). Ses vermedi kız.

– Fena değil şu Gianni Meccia. Ama söyleyin bana, matmazel, sahiden çok hoşunuza gidiyor mu sesi?

Ses vermemekte devam ediyordu kız.

İkinci defa olarak gözlerini çevirip çabucak baktı delikanlıya. Genç adam yanı başındaydı, upuzun boyu ile ve tam güvenle süzüyordu kendisini. Bakışını hemen kaydırdı oğlandan.

Delikanlı dedi ki:

– Şaka söylüyordum demin, bilesiniz. Doğrusu ya zayıf buluyorum ben bu “Konserve Kutusu”nu. Ama madem ki onu seçtiniz siz şimdi… Gerçekten

çok hoşunuza gidiyor mu? Öyle mi sahi?

– Bilmiyorum, dedi kız usulca.

Delikanlı devam etti?

– Ne diye seçtiniz öyle ise?

– Bilmiyorum, dedi kız usulca.

– Biliyorum ben, dedi oğlan, çok hoşunuza gidiyor çünkü sizin "Konserve Kutusu".

– Neden? diye sordu kız usulca.

– Çekip gidiyorum ben, matmazel, dedi delikanlı. Canınızı sıkıyorum sizin, farkındayım, ama dinlemek hoşuma gidiyordu da ondan.

– Maksadınız dinlemekse, dedi kız usulca, kalın bari daha.

Delikanlı sustu. Plak bitmişti, teneke çıngırak uzaklaşıp kayboldu. Plak dolabının içinde hiç şaşmadan rahatça işleyen mekanizma yine harekete geçip "Konserve Kutusu" plağını tam yerine kaydırdıktan sonra her şey tekrar hareketsizleşti.

Delikanlı gider gibi yaptı hafiften, belli ki tereddüt ediyordu.

– Sadece "Konserve Kutusu" düğmesine mi basmıştınız? diye sordu.

Kız cevap vermeden kalkıp gitmeye hazırlandı.

– Durunuz matmazel, dedi delikanlı, size bir kere daha dinleteyim "Konserve Kutusu" şarkısını, görüyorum ki çok hoşunuza gidiyor bu şarkı ve ben nedenini biliyorum bunun.

Kız bir an duraksadı, ne yapacağını bilmiyordu, bu duraksama bir an sürdüyse de, deminki gibi kalkıp gidemezdi artık, değişmişti bir şeyler, usulca sordu:

– Neymiş?

– "Konserve Kutusu" çok hoşunuza gidiyor, dedi delikanlı, hınk deyip burnunuzdan düşmüş portreniz de ondan.

– Bir konserve kutusuna mı benziyorum ben?

Gücendiğini gösteren bir tavır takınmaya kalkıştı.

Delikanlı güldü, öyle rahat görünüyordu ki:

– Bir konserve kutusu musunuz siz! Hadi canım… Siz aksine, kutuya içinden tekme vuran kızsınız, kutuyu yuvarlayan, hiç acımadan ordan oraya sıçratan kızsınız.

– Ben mi?

– Siz.

– Şarkıda söylenmiyor ama erkek mi, yoksa kadın mı…

– Bakmayın ona, belli ki bir kadın olabilir bu ancak, sizlersiniz ancak o gücü taşıyan…

Oğlan dedi ki sonra?

– Üniversite öğrencisisiniz, girerim bahse.

Kız evet işareti yaptı ama cevap vermedi.

Delikanlı bunun karşıtı soruyu beklediyse de çıkmadı bu soru. Güldü o zaman. Kızdan bir baş boyu uzundu. Devam etti:

– Makina ustabaşısıyım ben. Sizi ilgilendirenler tarafından değilim sanırım.

Kız susmakta devam ediyordu.

– Canınızı sıkıyorum belki? diye işi şakaya vuruyordu oğlan. Alışık değilsiniz buna, öyle mi?

– Niye? dedi kız ve ilk kez gülümsedi. Neler de kurup duruyorsunuz?

Hiç farkına varmadan beraberce çıktılar kahveden. Yan yana yürüyorlardı. Ama kız adımlarını sıklaştırdı.

– Dinleyin matmazel. Ara sıra görebilir miyiz tekrar birbirimizi?

Kız sustu.

– Söyleyin bana: Korkuyor musunuz?

Gözlerini kaldırıp delikanlıya baktı kız. Cehennem gürültüsüyle geçip gitti bir kamyonet.

Usulca şunları söyledi kız:

– Aman yarabbi… Nefret ediyorum bu arabalardan.

Fırsatı kaçırmadı oğlan:

– Bahse girerim ki çok güzel bir adınız var.

– Hayır, aksine, çirkindir.

– Adınız çirkin olamaz asla. Hatta Kleofe adını taşısanız bile.

O anda duruma egemen olduğunu sandı kız.

– Nasıl da keşfettiniz bunu?

– Kleofe, diye mırıldandı delikanlı, cici Kleofe.

– Yok, yok, rica ederim. Luizella’dır benim adım.

– Ha şunu hileydim… Fakat nereye koşuyorsunuz böyle?

– Eve.

– O halde, buluşur muyuz bu akşam?

– Akşamları çıkmam hiç sokağa.

– Yarın öğleden sonra, o halde? Saat beşte biter benim işim.

– Öğleden sonra meşgulüm.

– Her gün mü?

– Evet her gün. Ve şimdi sizden ayrılıyorum, burasıdır zira tramvay durağım.

– O halde, yarın, matmazel Luziella, bu saatlerde, aynı kahveye “Konserve Kutusu”nu dinlemeye gideceğim.

– İyi eğlenceler o halde size. İyi geceler.

– Ve sonra dedi ki delikanlı:

– Bilmek ister misiniz neler yaptığımı şu son günler?

– Hayır, merak ettiğim yok zerre kadar.

– Mekik dokuyup durdum ordan oraya. Ne zevk alıyorsunuz beni oradan oraya koşturup durmaktan? Kulağınızı dayayın bir an omuzuma. Rica ederim, bir an sadece. İşitmiyor musunuz?

– Neyi?

– Dlen, dlen, sürerken çıkardığım tıngırtıyı.

– İşin alayında mısınız?

– Alay etmiyorum haşa.

– Ama ne diye gidiyoruz bu sokaktan? Sevmem karanlığı ben. Dönelim geri.

– Hımmm! ne güzel koku sürünmüşsün Luizella.

Cevap vermedi kız.

– Yarabbi… nasıl da sürüyorum… Bak, koy elini şuraya, hadi bakayım, koy göğsümün üstüne, hissediyor musun nasıl attığını?

– Hayır, Alfredo, hayır, yalvarırım sana, istemiyorum.

– Bir saniye, sadece bir saniye.

– Öff! dedi kız.

Dedi ki sonra oğlan:

– Hayır, mazur gör beni, ama mümkün değil yarın.

– Söz vermiştin ama buna.

– Eğlenmeye gitmiyorum biliyorsun. İş için gidiyorum. Sesi çıkmıyordu kızın.

– Nen var? dedi oğlan. Niye surat ediyorsun?

– İyi bildin, suratım hoşuna gitmiyor artık desene.

– Hadi hadi, gel benim canım, benim canımın içi.

– Ah Alfredo, niye böylesin sen?

Dedi ki sonra oğlan:

– Alo? Allo?

– Günaydın, dedi kız.

– Günaydın.

– O ne ses öyle! Hoşuna gitmiyor mu telefon etmem?

– Ne münasebet, ama biliyorsun ki Kokoş, burada, iş saatlerinde…

Kız sustu.

– Allo, allo, dedi oğlan.

Çatlaklaşmıştı kızın sesi:

– Kim bu Kokoş?

– Nasıl? Ne demek kim bu Kokoş?

– Başkası ile karıştırdın beni. Kim bu Kokoş?

– Sensin!.. Şu anda aklıma gelip sana taktığım bir isim… Hoşlanmadın mı?

– Nereden çıktı bu maval? Senin Kokoş'un olmadım ki ben hiçbir zaman. Masal okuyorsun bana. Başkası ile karıştırdın beni, işin doğrusu bu.

– Rica ederim, Luizella, pek iyi bilirsin ki konuşamam buradan.

Sonra dedi ki ona oğlan:

– Özür dilerim, geciktim biraz.

– Biraz mı? Neredeyse yirmi dakika. Hem pek iyi bilirsin ki nefret ederim böyle sokak köşesinde beklemekten. Gelip geçen ve beni kaldırım sürtüklerinden biri sanan herifler arasında.

– Kabahat karbüratörümün. Tıkanıverdi yarı yolda. Motorlu bisikletimin yenisini almaya karar vermem gerekiyor.

– Neredeydin dün akşam?

– Sinemada.

– Kiminle?

– Kız kardeşim ve nişanlısıyla.

– Hangi sinemada?

– Ekselsiyor sinemasında.

– Ne oynuyordu?

– Ne mi oynuyordu? Hatırlamıyorum bir türlü. Ha buldum… Ufuk Yanıyor.

– En azından bir hafta oluyor afişten ineli Ufuk Yanıyor. Nereye gittin dün gece?

– Tövbe yarabbi, Ufuk Yanıyor'u gördüm diyorum sana… Biliyor musun ki Luizella artık…

– Artık sıkıyorum seni değil mi? Demek istediğin buydu değil mi? Bıkıp usandın benden, doğrusu bu işin. Ama söyle, söyle bunu bari, kararını ver artık… Ben ki…

– Luizella yalvarırım sana, ağlamaya başlama şimdi de…

– Öyledir… bili…. biliyordum ben… git, hadi git, bırak beni… bırak beni diyorum…

Ve sonra bir şey söylemedi oğlan, bir şey söylemiyordu artık.

Kız sigara tüttüre tüttüre odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Bir köşede oturan annesi onu süzüp duruyordu.

– Nen var Luizella? dedi. Sinirlisin pek şu son zamanlar. Neler geldi başına Luizella?

– Bir şeyim yok diyorum sana. Pek iyi hissetmiyorum kendimi, o kadar işte. Hem sonra baş ağrısı çekiyorum boyuna.

– Ne diye güvenin yok artık anana, Luizella? Varsa sıkıntın, derdin…

– Neler de kuruyorsun Allah aşkına? Başım ağrıyor sadece diyorum sana.

– Öyle ise niye istemiyorsun doktora gitmeyi?

– Doktorların anladığı yok ki bir şeyden. Telefon çalmadı mı şimdi?

– Hayır duymadım hiçbir şey.

– Çaldı, çaldı, telefon çaldı. Allo… allo… allo… allo… aaaaaallo…

– Sende de saplantı haline geldi bu telefon, öğrenebilir miyim kim telefon edecek sana?

Kız sustu bir an:

– Oysaki duymuştum çaldığını.

Evet, evet, bir şeyler çınlıyordu. Sanki onu çağırmak için çınlıyordu. Kulağını uzattı. Aşağıdan, sokaktan geliyordu ses. Bir adam yürüyordu. Ve sonra ara sıra sıçrayan bir teneke kutudan geliyormuş gibi bir tıngırtı. Adam hem yürüyor, hem de madeni bir kutuya, boş bir konserve kutusuna, ya da o

çeşit bir bilmem neye tekme sallıyordu. Madeni kutu, yuvarlana yuvarlana ordan oraya sıçrıyordu. Konserve kutusu ile birlikte, kız da, yuvarlana yuvarlana ordan oraya sıçrıyordu. Sokakta kimseler yoktu, yerler ıslaktı ve hava yarı karanlıktı.

Put kesilen kız küçük bir masaya dikmişti gözlerini, masada her günkü ıvır zıvır ve katlanmış bir gazete duruyordu. Şu haberi veriyordu bir başlık: “B.M.T.‘nda Kongo meselesi üzerine hareketli görüşme.” B.M.T. de neydi? Ne anlam taşıyordu bu harfler? Ya Kongo? İnsanlar nasıl ilgi duyabiliyordu böylesine budalalıklara? Ne anlamı vardı bunun?

Madeni tıngırtı tam pencerenin altına gelmişti. Adamın aşağıda, sokakta salladığı her tekmeye, kızın benliğinin derinliklerinden, içini paramparça eden boğuk bir ses cevap veriyordu. Oradan oraya vahşice tökezlediğini hissediyordu ve ortada sarılıp tutunabileceği hiçbir şey bulunmuyordu.

Anası şaşkın şaşkın kızına baktı. Genç kızdan dlen, dlen diye bir teneke şıngırtısı geliyordu.

Durgun Gece

Kadın, uykusunda inildedi hafiften. Öbür yatağın başucunda, bir sedirde oturan erkek, küçük bir lambanın ışığında kitap okuyordu. Gözlerini kaldırdı. Kadın hafif bir ürperti geçirdi, bir şeyden silkinmek ister gibi başını salladı, göz kapaklarını açıp korku içinde, sanki onu ilk defa görüyormuş gibi gözlerini erkeğe dikti. Sonra hafifçe gülümsedi.

– Ne var şekerim?

– Yok bir şey, bilmiyorum neden, bir çeşit korku, huzursuzluk var içimde.

– Yolculuk seni yordu biraz, her seferinde böyle oluyor, hem zaten azıcık ateşin var senin, merak etme, bir şeyin kalmaz yarına.

Fal taşı gibi açılan gözlerini erkekten ayırmaksızın birkaç saniye sustu kadın. Şehirden gelmişlerdi, köhne sayfiye evinin sessizliği onlar için gerçekten pek ürkütücüydü. Öylesine sessizdi ki bu bina, duvarlar, direkler, döşemeler, sanki her şey onların nefesini kesiyormuş gibi tetikte bekleme hali veriyordu buraya.

Kadın az sonra sakinleşip dedi ki:

– Karlo, ne var bahçede?

– Bahçede mi?

– Karlo, rica ederim, mademki ayaktasın hâlâ, bir göz atmak istemez misin acaba dışarıya, öyle geliyor ki bana…

– Biri mi var diyorsun? Ne kuruntu. Kim olacak şu anda bahçede? Hırsızlar mı? Ve güldü erkek. Hırsızların işi gücü kalmadı da kalkıp böyle köhne evleri mi kolaçan edecekler.

– Hadi, Karlo, rica ederim, bir göz atıver hadi.

Adam kalktı, pencereyi ve kanatları açıp dışarıya bakınca şaşaladı. Öğleden sonra sert rüzgâr çıkmıştı ve şimdi inanılmaz berraklıktaki havada küçülen ay olağanüstü bir ışıkla durgun, ıssız ve sessiz bahçeyi aydınlatıyordu; çekirgeler ve kurbağalar ayrılmaz parçasıydı bu sessizliğin.

Sıradan bir bahçeydi bu: Dümdüz bir çimenlik ve çeşitli yönlere fışkıran beyaz çakıllı yuvarlak küçük bir yol; sadece kenarlarında çiçek vardı bahçenin. Ama ne de olsa çocukluğunun geçtiği bahçeydi bu, hayatının can alıcı bir parçasıydı, kaybolmuş mutluluğun bir simgesiydi ve mehtaplı gecelerde tutkulu ve çözümlenmez dolambaçlı duygularla kendisine daima seslenir gibiydi. Gün doğusunda, top top kesilmiş ağaçlık bir set vardı ki, güneşe karşı olduğundan gölgelikti; güneyinde çalılık alçak bir çit, kuzeyinde bostana inen bir merdiven vardı; batısında da yazlık ev yükseliyordu. Burada her şey esinli ve olağanüstü bir tarzda yerli yerinde olup ay ışığında uykuya dalmıştı doğa ve şimdiye değin kimse çözememişti bu huzurun sırrını. Yine de, her zaman olduğu üzere elbette hayranlıkla seyredilebilen fakat asla sırrına erilemeyen bu anlamlı güzelliğe bakınca derin bir cesaretsizlik çöküyordu içine.

Erkeğin hareketsizleşerek bakınıp durduğunu gören Maria, kaygıyla seslendi döşeğinden:

– Karlo! Kim var orada?

Erkek, dış kanatları açık bırakıp pencereyi kapadı ve arkasına döndü.

– Kimse yok şekerim. Çok güzel ay ışığı var. Böylesine huzur görmedim ben hiçbir zaman.

Kitabını tekrar eline aldı ve oturmak üzere sedire yöneldi.

Saat on biri on geçiyordu.

Tam o anda, bahçenin güney doğu kenarında, dalgaları top top kesilmiş ağaçların gölgelediği yanda, otlar arasında saklı koridorumsu bir geçidin kapağı, küçük darbelerle usulca aralanmaya başladı ve yana doğru kayarak toprağın altında kayboluveren daracık yolun kapısını açtı. Bir sıçrayışta, bastıbacak ve karamsı bir yaratık oradan dışarı fırlayarak zikzak çize çize çılgınca koşmaya koyuldu.

Bir bitki sapına asılı bir çekirge yavrusu mutluluk içinde dinlenirken yeşil renk yumuşak gövdesi soluğunun ahengine ayak uydurarak tatlı tatlı titreyip duruyordu. Kara örümceğin çengelleri çekirge yavrusu mutluluk içinde dinlenirken yeşil renk yumuşak gövdesi soluğunun ahengine ayak uydurarak tatlı tatlı titreyip duruyordu. Kara örümceğin çengelleri çekirge yavrusunun karnına kudurmuşçasına saldırıp deşiverdi o karnı. Küçük gövde kasılıp arka ayaklarını gerdi son defacık. Korkunç dişler ayırıvermişti hemen başı gövdeden, şimdi de karnın içini kolaçan ediyordu. Açılan yaralardan gövde özsuyu dışarı fışkırmıştı, katil iştahlı iştahlı yalamaya daldı bu üsareyi.

Karın doyurmanın verdiği şeytanca kıvanca kapılmış olan örümcek, arkasından kendisine yaklaşmakta olan dev gibi koyu bir gölgeyi zamanında fark edemedi. Kurbanını ayakları arasında sıkarken, bir kurbağanın ağzından içeri, bir daha çıkmamasıya kayboluverdi kara örümcek.

Ama bahçede her şey şiirdi ve tanrısal bir durgunluk içindeydi.

Bostana doğru yol almakta olan bir salyangozun yumuşak gövdesine zehirli bir iğne saplanıverdi. Sersemleyen başı ile iki santimetre daha ilerleyebildiyse de, ayağının artık kendisine boyun eğmediğini fark edince mahvolduğunu anladı. Bilincinin kararmış olmasına rağmen, saldırgan böcek kurdunun salyalı ağzı ile o gurur duyduğu yağlı ve lastikli güzel gövdesinde korkunç çukurlar açarak etini delik deşik etmekte olduğunu hissetti.

İğrenç can çekişmesinin son çırpınışında, lanet böcek kurdunun iri bir örümcek tarafından zıpkınlanıp şimşek hızıyla kıskıvrak sarılıverdiğini, âdeta ferahlayarak fark etmeye vakit bulabildi.

Biraz ötede, tatlı bir sevişme sahnesi vardı. Arada bir son haddinde yanan feneriyle bir ateş böceği, pek çekici küçük bir dişi ateş böceğinin hiç sönmeyen ışığı çevresinde fır dönüp duruyordu. Evet mi hayır mı? Evet mi hayır mı? Dişisine yaklaşıp okşamaya yeltendi, tepki görmedi. Aşk coşkunluğu bir çimenliğin mehtaplı bir gecede ne derece cehenneme dönüşebileceğini unutturdu ona. Tam dişisine sarıldığı anda, kabuğu yaldızlı bir böcek bir çırpıda deşiverdi karnını, hem de boydan boya yırtarak. Küçücük gövdesi hâlâ evet mi hayır mı? diye çırpınıp durmakta devam

ederken saldırgan yarı beline kadar yutuvermişti onu.

Tam o anda çok çok yarım metre ötede vahşi bir boğuşma oluverdi. Fakat her şey birkaç saniye içinde sonuçlandı. Kocaman ve yumuşak bir şey yıldırım gibi düşüverdi havadan. Kurbağa uğursuz bir soluk hissetti ensesinde, arkaya dönmeye kalkıştı. Fakat çoktan yaşlı bir baykuşun pençeleri arasında sallanıp duruyordu havada.

Bakınırken bir şeycik görmüyordu insan. Bahçede her şey şiirdi ve tanrısal bir durgunluk içindeydi.

Ölüm şenliği daha gün batarken başlamıştı. Şimdi coşkunluğun son kertesindeydi bu şenlik. Ve gün doğana değin devam edip gidecekti. Topluca öldürme, işkence etme, cana kıyma gırla gidiyordu. Bıçaklar kafataslarını deliyor, çengeller bacakları kırıp barsakları deşiyor, kıskaçlar kabukları ayırıyor, şişler saplanıyor, dişler öğütüyor, iğneler zehir ve uyuşturucu maddeler aşılıyor, ağlar kıskıvrak bağlıyor, henüz canlı bedenciklerden özsular fışkırıp sızıyordu. Yosunların minicik yaşayanları, böceklerden salyangozlardan, amiplerden, tekamiplerden böcek kurtlarına, örümceklere, kabuğu yaldızlı böceklere, kırkayaklara, evet evet, zehirsiz sürüngenlere, akreplere, kurbağalara, köstebeklere, baykuşlara kadar gözü dönmüş katillerin sonsuz ordusu, öldürerek, işkence ederek, yırtarak, deşerek, yutarak bu patırtıda zincirden boşanıyordu. Sanki büyük bir şehirde, kana susamış ve tepeden tırnağa silahlı onbinlerce haydut her gece inlerinden çıkıp evlere girerek insanları uykularında boğazlıyordu.

Oracıkta bahçenin dibinde, çekirgelerin Karüzo'su, bir köstebek tarafından insafsızca yutulunca kesiverdi sesini birdenbire. Çitin yakınında ateş böceğinin lambacığı, yaldızlı böceğin dişleri arasında ezilirken sönüverdi. Bir yılanın boğuverdiği yeşil kurbağanın şarkısı bir hıçkırık sesine dönüştü. Ve küçücük kelebek, ışıklı pencerenin camlarında kanat çırpmaya gelemedi; acıyla ezilen kanatlarıyla bir yarasanın karnı içine sıkışmış hapis yatıyordu artık. Binlerce ve binlerce Tanrı yaratığı için şiddet, korku, delik deşik edilme, can çekişme, ölüm kol geziyor işte, otuz metre ile yirmi metre yüzölçümlü bir bahçenin daldığı gece uykusunda. Bahçenin çevresindeki kırlarda da aynı şey hep, ay ışığında cam gibi parıltılar yansıtan soluk ve gizemli dağların ötesinde de aynı şey. Ve bütün dünyada aynı şey, gece bastırdı mı, her yerde: Öldürme, yok etme ve kanlı bıçaklı boğuşma. Gece

sona erip güneş çıktı mı da, azılı başka katillerle, ama aynı insafsız şiddetle, başka bir kanlı didişme başlayıveriyor. Dünya kuruldu kurulalı böyle gelmiş böyle gidiyor, yüzyıllar boyu da böyle gidecek, kıyamete değin.

Maria, anlaşılmaz mırıltılarla dönüp duruyor yatağında. Ve sonra, korkuyla tekrar aralıyor gözlerini.

– Karlo, bilsen ne korkulu rüya gördüm demin. Dışarda, bahçede, birini öldürdüklerini gördüm rüyamda.

– Hadi canım! Sakin ol biraz şekerim, ben de yatacağım artık.

– Karlo, alay etme benimle, fakat üzerimde hâlâ o garip duygu var, bilmem ama, dışarda bahçede bir şeyler oluyor sanki.

– Neler de kurup duruyorsun…

– Hayır deme bana Karlo, yalvarırım sana. Dışarıya bir göz atmanı çok isterim.

Erkek başını sallayıp gülümsüyor. Kalkıp pencereyi açıyor ve dışarı bakıyor.

Dünya ay ışığının alanda, tam bir huzur içinde uyuyor. Yine o büyülenme duyusu, yine o gizemli gevşeklik.

– Rahat uyu, canımın içi, dışarda kimsecikler yok, böylesine huzur görmedim hiç ben.

Hızır Gibi

Müdürüme durumu açıp açmayacağımı düşünüyorum hâlâ, inanılmaz ve müthiş bir serüven geçti başımdan. Müdürüme güvenemediğimden ötürü değil bu. Yıllardır tanırız birbirimizi. Bilirim ki pek sever beni. Kötülük gelmez elinden bana karşı. Benim mahvolmamı istemek düşüncesi uzaktır ondan. Ama gazetecilik lanet bir tutkudur. Günün birinde, istemese de, gazeteyi çekici kılmak için, iki kere iki dört eder gibi kesindir bu, başımı derde sokacaktır.

Benim durumumda olan adam için ne kadar ihtiyat gösterilse azdır. Kendi günlüğüme satırları yazmam bile bir tehlikedir. Günlüğümü bir başkası okusa ve olup biten kulaktan kulağa yayılsa kim kurtarabilir beni?

Eski bir merak yüzünden başıma geldi bütün bunlar. “Kara” yayına, büyüye, cinli perili öykülere, gizemli masallara düşkünüm öteden beri. Küçük kitaplığımda başka şey yoktur zaten.

Sahip olduğum kitaplar arasında öylesi vardır ki, büyük boy, iki yüzü aşkın sahifeli, en azından iki yüzyıllık bir elyazmasıdır. Kapak sahifesi, eski kitapların çoğunun başına geldiği üzere, kopuktur. Üst yanı, işlek yazılı Latin harfleriyle, üç, dört ve beş harfli, anlaşılması imkânsız, sonu gelmez sözcükler dizinidir. Rastgele bir sahife açayım: “Pra fbee silon its tita shi dor dor sbhsa cpu snun eas pioj umeno kai…”

Bu elyazmasını yıllarca önce, Ferrare’de yaşlı bir antikacıda bulmuştum, adamcağızın önemsediği yoktu yapıtı. Kitabın, on yedinci yüzyılda yayılmaya başlayan “gizli yazıtlar”ın bir örneği olduğunu uzmanın biri anlattı bana. Falcıların dediğine bakılırsa, gizli yazıtların metni bir ermişlik meyvesi idi. Sakladığı sır şuradaydı: Anlam taşımayan sonu gelmez ve

yavan sözcükler dizininin bir yerinde, görünüşte ötekilere benzer büyülü bir formül yer alıyordu. Sözgelişi geleceği haber vermek, ya da başkalarının düşüncesini çözmek gibi insanüstü niteliklere erişmek için o formülü yüksek sesle bir kez okumak elverirdi, işin zorluğu, o sonsuz kargaşalık ortasında bu formülü bulabilmekti.

Büyülü sözcükleri bulup çıkarmak için en çıkar yolun, aylar ayı sürse bile, zahmete değeceğinden, kitabı ilk sahifesinden son sahifesine kadar yüksek sesle okumak olduğu kanısına varabilirsiniz.

Ama bilemediniz işte. Formül geçer akça olabilmek için, okunuşu sırasında, daha önceki sözcüklere karıştırılmamalıdır.

Sözün kısası, gerekli sözcükle işe başlamak şarttır. Eldeki metnin uzunluğu hesaba katılırsa, bir saman yığını arasında bir dikiş iğnesi bulmak kadar zordur bu. Dikiş iğnesinin belki hiç bulunmaması olasılığı da çabasıdır.

Uzman kişinin dediğine göre, yüz tane gizli yapıt arasında, elden ele dolaşanların en az doksan dokuzu sahtedir. Başka bir uzmanın iddiasına göre de, bütün dünyada bir tektir bunun aslı, ötekilerin hepsi uydurmadır. Üstelik, bu tek nüshanın hâlâ etkili olup olmadığını da şüpheyle karşılıyordu bu zat, zira formül, bir defa kullanıldı mı yitiriyordu gücünü.

Adaaam sen de deyip sırf laf ola beri gele kabilinden, her akşam yatağa girmeden önce, kitabı rastgele açıp sahifenin rastgele bir yerinden yüksek sesle iki satır okumayı âdet edindim.

İyi anlayın ama beni, inanarak yapmıyordum bunu. İç açıcı bir çeşit küçük ayindi bu. Bilinmez ki hem! Yorucu iş değildi ki zaten.

O yılın 17 mayıs perşembe akşamı, o gece rastgele seçtiğim parçayı yüksek sesle okuduktan sonra (ne yazık ki hatırlayamıyorum neresi olduğunu, okurken olağan dışı bir şey sezinlememiştim zira ve dolayısıyla dikkat etmemiştim) bir değişiklik baş gösterdi bende.

Birkaç dakika geçince farkına vardım işin. Mutlu bir hafifleşme ve vücutça canlılaşma duyusuna benzer bir şeydi bu. Pek hoşlandım doğrusu bu beklenmedik değişiklikten. Bilmem neden, çokluk öyle yorgunumdur ki her zaman.

Hem zaten vakit ilerlemişti ve bana yatağa yatmaktan başka yapacak iş

kalmıyordu.

Boyunbağımı çıkarırken, özellikle o gece yatağımda okumak istediğim kitabı çalışma odamda unuttuğum aklıma geldi. Garganti yayınevinin bastığı, Ronald Seth'in “Capo Matapan”ıydı bu kitap.

Aynı anda çalışma odamda buldum kendimi.

Oraya varmak için ne yapmıştım acaba? Meslek yüzünden savruğun biri olduğumu iyi bilirim ama bir odadan öbürüne gittiğimi hatırlamamam inanılır şey değildi. Oysaki hatırlayamıyordum işte.

Fazla şaşkına dönmedim yine de. Bir şey yaparken başka bir şey düşündüğüm olur zira.

Fakat inanılmaz olay daha etkileyici bir biçimde tekrarlandı derhal. Kitabı çalışma odamda bulamayınca gazete idarehanesinde unuttuğumu hatırladım.

Aynı anda, Solferino sokağı 28 numaradaki gazete idarehanesinde buldum kendimi. Daha açık söyleyeyim, ikinci katta, çalıştığım odadaydım, her taraf karanlıktı.

Işığı yakıp duvar saatine baktım: Dokuzu yirmi geçiyordu. Boyunbağımı çıkarmadan önce kol saatimi bir kenara koyarken dokuzu on sekiz geçtiğini görmüştüm. Bütün bunların iki dakika içinde olup bitmesi imkânsızdı.

İyi ama bu benim oraya nasıl geldiğimi anlatmıyordu bana. Hiç ama hiçbir şey hatırlamıyordum. Evimden çıktığımı hatırlamıyordum, otomobile bindiğimi hatırlamıyordum, geçtiğim yolu hatırlamıyordum, gazete idarehanesine girdiğimi hatırlamıyordum.

Neydi bu başıma gelen benim? Sırtımdan ter aktığını hissettim. Korkunç şüpheler giriyordu içime… Kafamda bir çatlaklık mı vardı? Yoksa daha beter bir şey miydi bu? Bu çeşit belirtilerle kendini gösteren beyin tümörlerinden bahsedildiğini duymuştum.

Sonra, birdenbire saçma, gülünç, anlamsız bir düşünce geldi aklıma; bu düşüncenin hoş yanı şuydu ki bir hastalık ihtimaline yer bırakmıyordu ve bu yüzden huzur vericiydi. Üstelik başıma geleni noktası noktasına açıklıyordu.

Şuydu aklıma gelen: Ya ben kendi evimden gazete idarehanesine doğaüstü bir olayla o saniyede naklediliverdimse? Ya ben o gece büyülü formülün üstüne düşüp aynı anda her yerde olmanın efsanemsi gücünü kazandımsa?

Boş bir olasılıktı bu, budalaca bir şeydi. Fakat sıcağı sıcağına bir denemeye ne diye girişmeyecektim? Aklımdan şu geçti: Tekrar evimde bulmak isterim kendimi.

Hepimizin bildiği gerçek dünyadan bambaşka ve gizemli bir dünyaya birdenbire geçen adamın duyduğunu sözcüklerle anlatmak çok güç. Ben bir insan değildim artık, insandan daha üstün bir şeydim, hiç kimsenin hiçbir zaman sahip olmadığı pek büyük bir kudret vardı bende.

Saniyesinde, gerçekten kendi evimde buldum kendimi. Bir yerden bir yere ışığınkini aşan bir hızla sahiden ulaşabileceğimin kanıtıydı bu. Ve beni hiçbir engel durdurmuyordu. Bir ülkeden başka bir ülkeye sıçrayabilirdim, en gizli bir yasak yerlere girebilirdim, bankaların kasa dairelerine, günün kudretli kişilerinin evine, dünyanın en güzel kadınlarının odalarına sızabilirdim.

Gerçekten öyle miydi? Olanaksız gibi geliyordu bana. Düş görüyor gibiydim. Kendimi buna iyiden iyiye inandıramıyordum. Başka denemelere giriştim. Banyomda olmak isterim, dedim. Kendimi banyomda buldum. Duomo Meydanı’nda olmak istedim. Duamo Meydanı’ndaydım. Şanghay’da olmak istedim. Şanghay’da idim.

Barakalı uzun bir yoldu, pis kokular geliyordu, güneş doğmak üzereydi.

Vay canına! diye düşündüm, buraya varmak için hayli vakit geçti. Sonradan saat farkları hikâyesi geldi aklıma. Burada gün doğuyordu, Milano’da saat gecenin onunu çalmamıştı henüz.

Sokakta, aynı yönde acele acele giden erkekli kadınlı bir kalabalık gördüm. Tuhaf tuhaf bakmaya başlıyorlardı bana. Kılık kıyafetim, doğrusu ya, sırıtıyordu. Az sonra küçük bir grup, sorguya çekmek istercesine bana yöneldi: içlerinden ikisi üniformalıydı. Korkuya kapıldım. Aklımdan şu geçti: Milano’da kendi evimde olmak isterim. Kendi evimdeyim.

Kalbim çatlarcasına çarpıyordu. Baş döndürücü bir zaferdi bu! Serüvenlerle, beklenmedik olaylarla, şehvetli demlerle, dünya çapında başarılarla dolu olağanüstü bir gelecek açılıyordu önümde.

Gazetecilik mesleğimi düşünüyordum. Stanley'i ekmiştim, yaşlı Luigi Barzini'yi ekmiştim, belinogramları, teleskriptörleri ekmiştim. Kolorado'da deprem mi? Saniyesinde oradaydım ben, polis kordonunun öte yanında, fotoğraf makinem elimde. On dakika sonra gazetemin yazı salonunda makalemi döşeniyordum. Kremlin'de bir bunalım mı? Hop diye bir mobilyayı siper edinip manyetofonumla Brejnev'in öfkesini şeride aktarıyordum. Liz Taylor'un evinde karı koca kavgası mı? Aklımdan geçirir geçirmez, şeride kaydedici makinemle, bir perde gerisinde, Liz'in yatak odasında alıyordum soluğu. "Corriere" gazetesine kıyasla New York Times bile badi badi kalacaktı artık.

Zengin olmayı da düşünüyordum. Evet, bankalara, kuyumcu dükkânlarına, Ford Knox'un yeraltı mahzenlerine girebilirdim, çıkarken milyarlar ve milyarlar götürebilirdim. Fakat pek durmuyordum bu düşünce üzerinde. Neye yarardı milyarlar. Ne diye hırsızlık edecektim. Gazetem altın bir köprü idi benim için. Yalnız tiyatro oyunlarım, milyonlar getiriyor bana her yıl. Ya yaptığım resimler? Sadece tablolarımla bey gibi yaşayabilirim ben.

Aşk ve uçarılık istiyordum daha çok. Erkekleri ne kadar küçümserse küçümsesin, hiçbir kadın kurtulamazdı artık elimden. Durun bakayım! Denemesini ne diye yapmayayım hemen? Aklımdan şunu geçirdim: A.S. ile bir yatakta olmak isterim (adını vermiyorum, kibar adamım ne de olsa). İnanınki bana bir yatakta idim A.S. ile. Tek başına uyuyordu. Oda karanlıktı, bir sokak lambasının ışığı pencere aralıklarından içeri sızıyordu.

O anda farkına vardım ki tepeden tırnağa giyiniktim hâlâ, ayaklarımda pabuçlarımla ve her şeyimle. Güzel bir kadının yatağında ayakta pabuçlarımla! Yapmakta olduğum çılgınlığın derecesini ölçüyordum.

Tam o sırada dilber yaratık uykusunda dönerken çarpıverdi bana. Uyanıp da yanında birini görünce müthiş bir çığlık attı. Aklımdan şu geçti hemen: Eve dön, yallah!

Evceğizimde, dört duvarın sessizliği içinde, beni tehdit eden müthiş tehlikenin bilincine erdim nihayet. Bendeki olağanüstü nitelikleri taşıyan bir adamın varlığı öğrenildi mi hapı yuttuğumun resmiydi. Devlet Başkanlarının, kudretli kişilerin, generallerin kapılacağı dehşeti hayalinize getirebiliyor musunuz? Her an elimde hançerle ense köklerinde bitiverebileceğimi ve buna hiçbir şekilde karşı konamayacağını bilmek ne

demekti! Hayatımın zerrece değeri kalmayacaktı artık.

İşte bu yüzden, on iki gün geçtiği halde tekrarlamadım denemeyi. İş güçle geçip giden her günkü hayatıma devam ediyorsam da iç huzurumu kaybetmiş bulunuyorum. Bir düşünce kıvrandırıyor beni: Gizli kudretimi kullanma isteğine karşı direnebilecek miyim? Eninde sonunda kendi kendime ihanet etmeyecek miyim?

Düşündükçe, kadınlardan yana da inanılmaz geliyor bu iş bana. Yatakta yatarken veya banyoda yıkanırken şu veya bu kadının benimle karşı karşıya gelivermesini kabul etsek bile, kollarım arasına ne diye düşecekler sanki? Çığlık koparabilirler pek ala, yardım isteyebilirler, rezalet çıkarabilirler, bana da tabanları yağlamak düşer ondan sonracığıma.

Gazetecilik başarılarına gelince, kısa süreli olmaya mahkum bu başarılar ister istemez. Ağızları açık bırakacak ilk marifetlerden sonra panik havası yaygınlaşacak, soruşturmalar yapılacak, dünyanın neresinde olursa olsun benim ortaya çıkışım derhal haber verilecek ve sonunda kimliğim öğrenilecek. İşte o zaman, elveda Dino Buzzati. Ya enseye bir kurşun, ya bir cızım siyanür ve bir daha söz açan olmaz artık bendenizden.

Şimdi şöyle diyorum kendi kendime: Kabul, gazeteye bağlılık, meslek aşkı, başarı kazanmak isteği iyi hoş; ama ya mortoyu çekmek varsa işin ucunda? Müdürüme işi açsam, biliyorum, dikkati çekmemek için, son derece titizlikle kullanacak beni. Fakat bilirsiniz bunun ne demek olduğunu: Bugün parmağını veren, kolunu kaptırır yarın. Günün birinde, gazetenin yüzü suyu hürmetine, güç bir iş istese benden, gösterebilir miyim bundan kaçınmak yüreksizliğini? Eninde sonunda mekik dokuyacağım Cape Canaveral, Oran, Moskova, Pekin ve Buckingham Sarayı arasında. Ve sonunda iş üstü enseleyecekler beni.

Hayır, kendi durumumda olduğu üzere, kudret aşırı oldu mu, sıfıra inmek zorundadır; o kudreti kullanmak son derece tehlikelidir. İşte ben tükenmez bir hazine sahibiyim, fakat ne yazık, bir meteliğini harcayamıyorum. Olmaya ki ölümü göze alayım.

Uslu duracağım bu yüzden: Kimseyi rahatsız etmeyeceğim, güzel kadınları uykularından uyandırmayacağım, yeryüzünün büyüklerini göz hapsine almayacağım, burnumu sokmayacağım hiçbir eve, sanki bir şey olmamış

gibi davranacağım.

Özür dilerim, sayın müdürüm, kendimi tehlikeye sokmamayı tercih ediyorum.

Yanlışlıkla Ölen Adam

Çoktandır Vimercate'deki sayfiyelik evine çekilmiş olan kırk altı yaşındaki ünlü ressam Lucio Predonzani, bir sabah, günlük gazetesini açtığında apışıp kaldı, zira üçüncü sahifede, sağda alt tarafta, dört sütun üzerine şu başlığı görmüştü:

İTALYAN SANATI YAS İÇİNDE
Ressam Predonzani öldü

Ve bu başlığın altında, elyazısı harflerle şu küçük not:

"Vimercate, 21 şubat. Hekimlerin güçsüz kaldığı kısa bir hastalığın ardından ressam Lucio Predonzani iki gün önce hayata gözlerini yummuş bulunuyor. Rahmetli, ölümüne ilişkin haberin, cenaze töreninden sonra basına verilmesi isteğini vurgulamıştı."

Haberi, büyük sanat eleştirmeni Stefanni'nin imzasıyla, filenin ardından yazılan, yaklaşık, bir sütunluk pek övücü bir makale izliyordu. Yirmi yıl önceki bir fotoğrafı bile vardı gazetede.

Gözlerine inanamadığından şaşkına dönen Predonzani, ölümü üzerine yazılan makaleyi çarçabuk gözden geçirdi, telaşlı da olsa, övücü sıfatlar yığını arasında, yadsınamaz bir ustalıkla şuraya buraya serpiştirilmiş iğneleyici birkaç cümleciği hemen gördü.

– Matild! Matild! diye seslendi Predonzani kendini toplar toplamaz.

– Ne var? diye cevap verdi karısı yandaki odadan.

– Gel, çabuk gel, Matild! diye yalvardı.

– Bekle bir dakika. Ütü yapıyorum şimdi.

– Gel diyorum sana!

Sesi öylesine heyecanlıydı ki Matild ütüsünü bırakıp koştu.

– Al… oku!… diye inledi ressam karısına uzatırken.

Gazeteyi alınca sarardı karısı ve dişilere has o olağanüstü mantıksızlıkla umutsuz hıçkırmaya başladı.

– Vah benim Luciom! benim zavallı Luciom, canımın içi benim… diye gözyaşları arasında lakırdı gevelemeye başladı.

Bu sahne çileden çıkardı adamı:

– Aklını mı kaçırıyorsun, Matild? Görmüyor musun ki hayattayım ben? Anlamıyor musun ki bir yanlışlık var, müthiş bir yanlışlık!

Matild ağlamayı bıraktı hemen, kocasına bakınca yüzü sakinleşti ve o zaman, az önce kendisini ne kadar çabuk dul hissetti ise, durumun komikliğine o kadar çabuk kapılıp bir kahkaha tufanına tutuldu.

– Hey yarabbi! Ne tuhaf şey! Olacak iş mi bu! Mazur gör, Lucio, ama biliyorsun ki… sanat için bir yas… sense burada capcanlı! diye katıla katıla gülüyordu.

– Haydi! Yeter artık! diye çıkıştı adam. Anlamıyor musun yahu? Müthiş bu, çok müthiş! Gösteririm ben, gazetenin müdürüne! Bu latife tuzluya oturacak ona!

Predonzani şehre indi hemen, doğruca gazete idaresine koştu. Müdür nezaketle karşıladı kendisini:

– Rica ederim üstadım, buyrun oturun. Yok, yok. Şu koltuk daha rahattır. Bir sigara? Ah şu çakmaklar, bir türlü yanmazlar, sinir bozarlar. Buyurunuz, şurada sigara tablası… Ve şimdi, kulağım sizde: Hangi rüzgâr attı sizi buraya?

Numara mı yapıyordu yoksa gazetesinin yayınından haberi yok muydu gerçekten? Predonzani kestiremedi neye karar vereceğini.

– Fakat?… bugünkü gazetede… üçüncü sahifede… benim ölüm haberim var…

– Sizin ölüm haberiniz mi?

Müdür, masanın üstünde kadı duran bir gazeteyi alıp açtı, haberi görünce kavradı (ya da kavrar gibi göründü), kısa bir an için, ama çok çok saniyenin bir cızımı kadar bir an için canı sıkıldı ve sonra olağanüstü bir rahatlıkla kendini toparlayıp öksürdü.

– Ne demeli! gerçekten bir küçük yanlışlık olmuş… hafif bir dalgınlık…

Sanki bir baba, sokakta küçük çocuğundan yaka silken birinin önünde, görünüşü kurtarmak için evladına nasihat geçiyordu.

Sabrı taştı Predonzani'nin:

– Dalgınlık mı? diye gürledi. Beni öldürdünüz, daha ne yapacaksınız! Korkunç şey bu!

– Evet, evet, dedi müdür istifini bozmadan. Olabilir ki… diyeceğim ki… öhö… haberin içeriği… öhö… maksadımızı aştı biraz… Öte yandan, umarım ki gazetemin sanatınıza sunduğu saygıyı hakkı ile takdir edebildiniz?

– Ne saygı, ne saygı! Mahvettiniz beni!

– Hımm! Hafif bir yanlışlığın işe karıştığını inkâr etmiyorum…

– Nasıl! Siz öldüğümü söylüyorsunuz oysa ki ben yaşıyorum!.. Ve siz buna bir yanlışlık diyorsunuz ha? Zıvanadan çıkarır insanı bu, şakası yok işin! Gerekli biçimde ve bu makalenin çıktığı sahife ve sütunda bir düzeltme yayınlanmasını mutlaka isterim! Aleyhinizde zarar ve ziyan davası açma hakkımı da saklı tutuyorum!

– Zarar ziyan mı? İyi ama bayım -"üstadım"dan şu kuru "bayım"a geçmişti, kötü işaretti bu- siz hiç farkında değilsiniz başınıza konan devlet kuşunun! Hangi ressam olursa olsun sevincinden taklak atar taklak…

– Devlet kuşu mu?

– Evet devlet kuşu! Hem de nasıl! Bir sanatçı öldü mü, tablolarının fiyatı fırlayıverir hemen, istemeksizin, evet doğrusu budur, elde olmaksızın, kabul ediyorum bunu, size ba-ha–bi–çil–mez bir hizmette bulunduk.

– Şu halde, ölmüş gibi davranmam mı gerekecek benim? Kayıplara mı karışmalıyım? Toz olup havaya mı uçmalıyım?

– Elbette ya, bu umulmadık fırsattan yararlanmak istiyorsanız tabii… Öyle

ya… Kaçıracak değilsiniz ya bu fırsatı? Düşünün biraz: Ölümün ardından güzel bir sergi, iyi yönetilecek bir reklam… Bu sergiye dikkati çekmek için elimizden geleni esirgemeyeceğiz biz… Birkaç milyonluk bir iş olacak bu, aziz üstadım.

– İyi ama ben ne oluyorum bu arada? Ortadan kaybolmam mı gerekecek benim?

– Söyleyin bana, bir erkek kardeşiniz yok mu tesadüfen?

– Var, ne olacak? Güney Afrika'da yaşar.

– Çok güzel! Benzer mi size?

– Oldukça, evet. Sakallıdır ama.

– Oh ne iyi! Siz de sakal bırakın ve kardeşinizin siz olduğunu söyleyin. Her şey postaya atılan bir mektup gibi tıkırında gidecektir… Güven besleyin bana… İşleri kendi seyrine bırakmak çok daha iyidir… Hem sonra anlayın beni. Bu çeşit bir düzeltme… bilinmez kimin işine yarar… Siz, şahsen, affedin samimiliğimi, bu işte gülünç hale düşeceksiniz, inkâra kalkışmayın, ölümden sonra dirilenler sevimli gelmez hiçbir zaman… Ve sanat dünyasında, bilirsiniz nasıl yürür işler, sizin dirilmeniz, bunca övgüden sonra, çok kötü bir izlenim bırakır ve üstelik tatsız bir hava yaratır…

Amma da laf! diyemedi Predonzani. Sayfiyedeki evine döndü. Bir odaya kapanıp sakal koyuverdi. Karısı yasa büründü. Kadını teselli için dostlar çıkageldiler; özellikle, Predonzani'nin her zamanki gölgesi, kendisi de ressam Oscar Prdelli damlayıverdi. Sonra da tablo alıcıları sökün ettiler: Tüccarlar, koleksiyoncular, kârlı bir iş kokusu alanlar, daha önce zar zor kırk, elli bini bulan tablolar şimdi kolayca iki yüz bine satılıyordu. Ve oracıkta, gizli ininde, Predonzani çalışıyor, hiç sektirmeden daha eski tarihler atarak tablo üstüne tablo tamamlıyordu.

Bir ay sonra –sakalı iyice uzamıştı artık– Predonzani izbesinden çıkma cesaretini buldu, Güney Afrika'dan kalkıp gelen kardeş diye tanıttı kendini. Gözlük de takmıştı ve yabancı bir şive ile konuşuyordu. Olur şey değil, amma da benzeyiş, diyordu herkes. İzbesinden dışarı çıktıktan sonra gezip dolaştığı ilk günlerden birinde, merak edip mezarlığa kadar uzandı. Bir taş yontucusu, aile kabrindeki büyük mermer kapak üzerine doğum ve ölüm tarihlerini kazımakla meşguldü.

Ölenin kardeşi olduğunu söyledi adama. Tunç kapıcığın kilidini açıp ailesine ait tabutların üst üste yığılı durduğu kabre indi. Ne kadar da çoktu tabutlar! Tabutlardan biri gıcır gıcır yeniydi, çok güzeldi. Bakır plakanın üzerinde "Lucio Predonzani" adını okudu. Kapak vidalarla tutturulmuştu. Anlaşılmaz bir korkuyla sandukanın bir kenarına yumuk parmaklarıyla vurdu. Tabut, şükürler olsun, kof bir ses verdi.

Tuhaftır. Oskar Pradelli'nin ziyaretleri sıklaştıkça Matild canlanıyor, neredeyse gençleşiyordu. Tuttuğu yas, kesindi bu, yaraşıyordu ona. Predonzani karısındaki değişikliği hem zevk hem de kuşku karışımı bir duygu ile gözlüyordu. Bir akşam farkına vardı ki, yıllardan beri duymadığı bir istekle canı çekiyordu karısını. Yani dul karısını canı çekiyordu.

Pradelli'ye gelince, sıklaşan ziyaretleri mevsimsiz değil miydi? Fakat Predonzani Matild'e bunu hatırlatınca, neredeyse hücuma geçercesine tepki gösterdi kadın: "Ne oluyorsun? Zavallı Oskar. Senin biricik gerçek dostun. Ölümüne içtenlikle üzülen tek kişi. Zahmet edip bana yalnızlığımı unutturmaya çalışıyor, sense ondan şüpheleniyorsun. Utanmalısın bundan!"

Ara yerde, ölen ressamın sergisi düzenlenip büyük bir başarı sağladı. Bütün masraflar çıktıktan sonra beş buçuk milyon bıraktı sergi. Ama ardından, dikkate değer bir hızla, Predonzani ve yapıtı unutuluverdi. Gazete sütunlarında ve sanat dergilerinde adı gittikçe daha seyrek anılır oldu. Çok geçmeden de silinip gitti.

Lucio Predonzani'siz de dünyanın eskiden olduğu üzere dönmeye devam ettiğini üzüntülü bir hayretle görüyordu ressam: Güneş eskiden olduğu gibi doğup batıyor, eskiden olduğu gibi uşaklar halıları sabahları silkeliyor, trenler dağ tepe aşıyor, insanlar karınlarını doyurup eğleniyor ve geceleri kızlarla oğlanlar parkın karanlık parmaklıklarına yaslanıp ayakta sarmaş dolaş oluyorlardı, eskiden nasılsa öyleydi her şey.

Kırlarda gezinmesinden eve dönüşte, aziz dostu Oskar Pradelli'nin yağmurluğunu kapı kenarında asılı gördüğü güne değin sürdü gitti bu. Sessizdi ev, garip bir samimi ve sıcak hava vardı evin içinde. Ve odadan, alçak sesle konuşmalar, fısıltılar, tatlı tatlı iç çekişler duyuluyordu.

Ayaklarının ucuna basa basa geriye döndü, kapıya geldi. Usulca dışarı çıkıp mezarlığa yöneldi. Yağmurlu sakin bir akşamdı.

Aile kabrinin önüne vardığında, çevresine bir göz attı. Kimsecikler yoktu. O zaman tek kanatlı tunç kapıyı açtı.

Hiç acele etmeden, gece karanlığı bastırırken, bir çakının ucuyla yepyeni tabutu, kendi tabutunu, Lucio Predonzani'nin tabutunu kapalı tutan vidaları çıkardı.

Tabutu açtı, istifini hiç bozmadan, sonsuz uykularında ölülere yaraşır saydığı duruşu alarak, sırtüstü uzandı içine. Sanmış olduğundan çok daha rahat buldu bu duruşu.

Heyecana filan kapılmadan, üstündeki kapağı usulca kapadı. Küçücük bir yarık kaldığında, bir çağıran var mı acaba diye, birkaç saniye kulak verdi dışarıya. Fakat kimsenin çağırdığı yoktu onu.

O zaman iyice kapattı tabutun kapağını.

Yumurta

Krallık villasının bahçesinde, Milletlerarası Mor Haç on iki yaşından küçük çocuklar için büyük bir yumurta avı düzenlemişti. Bilet parası yirmi bin liretti.

Yumurtalar kuru ot yığınları altında saklıydı. Sonra hareket işareti veriliyordu. Her çocuk ele geçirebildiği bütün yumurtalara sahip çıkıyordu. Her çeşit, her boy yumurta vardı: Çikolatadanı, madenisi, mukavvası ve hepsinin içinde cici şeyler bulunuyordu.

Orta hizmetçisi Gilda Soso, yanlarında çalıştığı Zernatta'larda söz açıldığını duydu bu yumurta avından. Bayan Zernatta dört çocuğunu da götürecekti, seksen bin liret demekti toplamı.

Yirmi beş yaşındaki Gilda Soso güzel değildi ama çirkin de değildi, ufacık tefecikti, zayıftı, yüzü canlıydı, hep iyi niyet beslemekle beraber dilekleri yerine gelmemişti –dört yaşında bir kızı vardı üstelik, heyhat babasız, güzel bir kızcağızdı– bu yarışa çocuğunu da götürmeyi tasarladı.

Günü gelince, Antonella'ya yepyeni mantocuğunu ve fötr şapkacığını giydirdi, böylece efendilerinin kızlarına benzedi kızcağız.

Gilda bir hanımefendiye benzeyemezdi, üstü başı pek eskiydi. Ama daha iyisini yaptı: Bir çeşit başlıkla neredeyse bir dadı kılığına girdi, pek yakından bakılmazsa muhallebi çocuklarının sürü sepet dadılarından biri sanılabilirdi kolayca, hem de Cenevre veya Nöşatel okulundan diplomalı türünden.

Böylece vaktinde gidebildi Krallık villasına. Gilda durdu orada, hanımını bekleyen bir dadı gibi çevresine bakındı. Beyefendilerin otomobilleri akın

akın gelip yumurta avına katılacak varlıklı çocukları boşaltıyordu. Bayan Zernatta da dört çocuğu ile gelince Gilda kendini göstermemek için kenara çekildi.

Bütün bu sıkıntılara boş yere mi katlanmış olacaktı Gilda? Küçük kızıyla içeri bedava girmeyi hesapladığı kargaşalık ve telaş anı belirmiyordu bir türlü.

Yumurta avı saat üçte başlıyordu. Üçe beş kala, göz alıcı bir otomobil göründü, iki çocuğu ile Roma'dan özel surette gelen önemli bir bakanın karısı vardı içinde, işte o zaman Milletlerarası Mor Haç'ın başkanı, danışmanları ve ileri gelen hanımları saygılarını sunmak üzere Bakanın karısını karşılamaya üşüştüler ve Gilda'nın dilediği kargaşalık oluverdi nihayet, hem de dilediğinden fazlasıyla.

Dadı kılığına giren hizmetçi Gilda da kızıyla birlikte bahçeye süzüldü böylece; durmadan kızına öğütler veriyor, kendisinden büyük ve kurnaz çocukların yanında pısırıklaşmamasını tembih ediyordu.

Çimenliklerde, gelişigüzel serpiştirilmiş, irili ufaklı, yüzlerce ot yığını görülüyordu. Bir tanesi en azından üç metre yüksekti, kim bilir neler saklıydı altında, belki de hiçbir şey yoktu.

Hareket işareti bir borazan sesiyle verildi, çıkış çizgisini gösteren kurdele yere düştü ve çocuklar yaygara kopara kopara ava çıktılar.

Fakat zengin çocukları şaşırtıyordu küçük Antonella'yı. Bir türlü karar vermeksizin ordan oraya koşuyor ve bu arada ötekiler ot yığınlarını karıştırıp duruyordu; çikolatadan veya çok renkli kartondan kim bilir ne sürprizler taşıyan koca koca yumurtaları kucaklarına sıkıştıran bazıları annelerine doğru koşuyordu bile.

Nihayet Antonella da elceğizini ota daldırınca düz ve sert bir yüzey değdi eline; çizdiği kavse bakılırsa kocaman bir yumurta olmalıydı bu. Sevinç içinde: "Buldum! Buldum!" diye bağırıp yumurtayı yakalamaya çalışırken bir oğlan çocuğunun, rugbi oyuncuları gibi balıklama dalmasıyla kollarında koskoca bir şeyle uzaklaşıp gitmesinin bir olduğunu gördü Antonella; hem de üstelik nispet verir gibilerden nanik de yapıyordu kendisine.

Ne kadar da tez canlı oluyor çocuklar! Saat üçte hareket işareti verilmişti, üçü çeyrek geçe güzel ve işe yarar ne varsa silip süpürülmüştü çoktan. Ve

Gilda’nın küçük kızı dadı kılığındaki annesini aramak üzere boş ellerle çevresine bakınıp duruyordu; elbette büyük üzüntü duyuyordu ama ne olursa olsun ağlamak istemiyordu, ağladığını görecek olan bütün çocukların ortasında ne ayıp şeydi bu! Kimi çok, kimi az, her biri yakalamıştı avını, elleri bomboş kalan bir Antonella’ydı.

Çocuklar arasında, topladığını tek başına zorlukla taşıyan altı yedi yaşlarında bir küçük kız vardı. Antonella şaşkın şaşkın ona bakıyordu.

Sarışın kız çocuğu terbiyeli terbiyeli:

– Bir şey bulamadın mı sen? diye sordu Antonella’ya.

– Hayır, bir şey bulamadım.

– İstersen al bendeki yumurtalardan birini.

– Sahi mi? Hangisini?

– Küçüklerden birini.

– Şunu mu?

– Olur, kabul, al hadi.

Üzüntüsünü unutup teselli bulan Antonella:

– Mersi, mersi, dedi, adın ne senin?

– Ignazia, dedi sarışın kız.

Tam o sırada, Ignazia’nın annesi olması gereken pek iri bir hanım araya girdi:

– Ne diye bir yumurta verdin bu küçüğe?

Çocuklara has o anlaşılmaz hainlikle şu keskin cevabı verdi İgnazia:

– Ben vermedim ki, o aldı benden.

– Doğru değil, diye haykırdı Antonella. Kendisi verdi bana.

Bir kutu gibi açılan parlak kartondan güzel bir yumurtaydı bu, içinde belki de bir oyuncak veya taş bebek çamaşır takımı, ya da nakış sepeti vardı.

Çekişmeyi duyan Mor Haç görevlisi beyazlar giyinmiş bir hanım yaklaştı, elli yaşlarında kadar görünüyordu.

– Söyleyin bakalım, ne oluyor sevgili küçükler? diye sordu gülümseyerek; ama bu gülümseme bir cana yakınlık gülümsemesi değildi. Memnun değil misiniz yoksa?

– Bir şey değil, bir şey değil, dedi İgnazia'nın annesi. Kim olduğunu bilmediğim şu bacaksız kız benim kızımın bir yumurtasını aldı da. Ama yok zararı. Alıkoysun. Hadi gel Ignazia!

Ve küçüğü ile çıkıp gitti.

Fakat görevli hanım kapanmış saymadı olayı.

– Bir yumurtasını aldın mı onun? diye sordu Antonella'ya.

– Hayır, o verdi bana yumurtayı.

– Yaa! sahi mi? Senin adın ne peki?

– Antonella.

– Antonella ne?

– Antonella Soso.

– Peki annen? Ha? Nerde annen?

Tam o saniyede Antonella fark etti annesinin oracıkta hazır bulunduğunu. Put kesilmiş, dört metre ötede, olup bitenleri seyrediyordu.

– Şurada, dedi kızcağız.

Ve işaretle gösterdi.

– Kim? Şu kadın mı? diye sordu görevli hanım.

– Evet.

– İyi ama dadın değil mi o senin?

Gilda ilerledi o zaman:

Görevli kadın ne yapacağını bilmeksizin süzdü karşısındakini:

– Affedersiniz, madam, biletiniz var mı acaba sizin? Bana gösterir misiniz lütfen biletinizi?

– Biletim yok, dedi Gilda, Antonella'nın yanına yaklaşarak.

– Kayıp mı ettiniz?

– Hayır. Biletim yoktu zaten.

– Kaçamak girdiniz öyle ise? Her şeyi değiştirir bu. Şu halde, yavrucuğum, bu yumurta sana ait değildir.

Sert bir hareketle çekip aldı yumurtayı çocuğun elinden.

– Olacak iş değil, hemen çıkıp gidin lütfen, dedi.

Yavrucak apışıp kaldı oracıkta, yüzünde öyle bir acı okunuyordu ki gökyüzü kararmaya başladı.

Görevli hanımefendi elinde yumurta uzaklaşırken Gilda patlayıverdi; hor görülmeler, öfkeler, yıllardır tatmin edilmemiş dilekler baskın çıkmıştı artık. Başladı gürlemeye, işgüzar kadına kaba sözler söylüyor, hakaretler yağdırıyor, geleceğine geçmişine sövüp sayıyordu.

Çok kalabalık vardı, koca koca yumurtalar yüklü çocukları yanlarında, en yüksek sosyetenin kibar hanımları oradaydı. Hanımefendilerden birkaçı dayanamayıp kaçıştı. Bazıları protesto etmek için kaldılar:

– Ayıp şey bu! Bir rezalettir bu! Kulak verip dinleyen bütün bu çocukların önünde! Tutun şu kadını!

– Yallah, dışarı, dışarı, kızım, sizi polise haber vermemi istemiyorsanız dışarı, diye emretti görevli kadın.

Fakat Antonella öyle müthiş surette hıçkırıp ağlamaya başladı ki taş yüreklileri bile yumuşatabilirdi. Gilda zıvanadan çıkmıştı artık, öfke, utanç, acı, mukavemet edilmez bir enerji veriyordu ona.

– Utanmıyor musunuz sizler, her zaman açıkta kalan kızımın küçücük yumurtasını elinden almaya. Söyleyeyim mi ne mal olduğunuzu? Alın öyle ise! Kaltağın birisiniz.

İki polis çıkagelip Gilda’yı bileklerinden yakaladı.

– Hadi yallah, dışarı, çabuk tarafından!

Kadın çırpınıyordu.

– Bırakın beni, bırakın beni, pis aynasızlar, çirkefsiniz hepiniz.

Üzerine üşüştüler, yakasını paçasını yakalayıp kapıya doğru sürüklediler:

– Kes artık, şimdi gel bizimle karakola da gör gününü, toplum düzenini

temsil edenlere hakaret neymiş öğrenirsin hiç değilse.

Ufacık tefecik olduğu halde kadını zapt etmekle güçlük çekiyorlardı.

– Hayır, hayır! diye kükrüyordu. Kızım, kızcağızım benim! Bırakın beni, alçak herifler.

Küçük Antonella eteklerine yapışmıştı, kargaşalıkta oraya buraya sürükleniyordu, hıçkırıkları arasında çılgın gibi anasını çağırıp duruyordu.

Gilda ile saç saça baş başa didişenler kadınlı erkekli on kişi kadardı.

– Çıldırdı bu kadın. Deli gömleği getirin. Hadi hastaneye.

Polis arabası gelmişti, kapıları açtılar, Gilda'yı yakalayıp ayaklarını yerden kestiler. Mor Haç'lı hanım küçük kızı elinden sıkıca yakaladı.

– Şimdi gel bakalım sen benimle. Anana bir ders verdireyim de anlasın dünyanın kaç bucak olduğunu!

Bazı hallerde bir haksızlık yüzünden korkunç bir kudretin zincirden boşanabileceği kimsenin aklına gelmedi.

Polis arabasına sürüklemeye kalkıştıkları Gilda köpürüyordu.

– Son defa söylüyorum size bırakın beni. Bırakın beni yoksa gebertirim sizi.

– Daha neler! Yeter artık bu zırvalar! Götürün şunu! diye emretti görevli hanım, bir yandan da küçüğü zapt etmeye çalışıyordu.

– Ya! Öyle mi, o halde ilk geberen sen ol e mi, pis karı! dedi Gilda, olanca gücüyle çırpınarak.

– Aman yarabbi! diye inledi beyazlı kadın ve cansız yere yıkıldı.

– Şimdi de, ellerimi tutan herif, sende sıra! dedi hizmetçi kadın.

Adamlar birbirine girdi ve az sonra bir polis cansız halde arabadan yere düştü, başka bir polis memuru, Gilda kendisine bir laf söyler söylemez külçe gibi yere yuvarlandı.

Polisler, anlaşılmaz bir dehşet içinde geri çekildiler. Anne, artık cesareti kırılmış bir kalabalığın ortasında tek başına kaldı.

Antonella'yı elinden tutup kendinden emin ilerledi:

– Bırakın geçeyim.

Çevresinde halka olup boyun eğdiler, ona el sürmeye cesaretleri yoktu artık, kadın yol alırken yirmi metre kadar gerisinden izlediler sadece. Bu arada, kalabalık panik içindeyken, hasta arabası ile itfaiye arabası gibi canavar düdükleri öttüren destek kamyonetleri çıkagelmişti. Bir komiser yardımcısı harekatın yönetimini ele aldı. Bir ses duyuldu:

– Tulumbalar! Göz yaşartıcı bombalar!

Gilda gururla geri döndü:

– Hele bir deneyin bakalım sıkıysa.

Hor görülüp ezilmiş bir anaydı bu, doğanın zincirinden boşanmış bir kuvvetiydi.

Silahlı bir polis kordonu çevirdi dört yanını.

– Eller yukarı, kadıncağız!

İhtar için havaya atılan bir silah sesi çınladı.

– Kızımı, kızımı da mı öldürmek istiyorsunuz? diye haykırdı Gilda. Bırakın geçeyim.

Umursamadan ilerledi. Daha dokunmamıştı ki altı kişilik bir polis grubu kaskatı kesilip yerlere yuvarlandı.

Ve Gilda evine döndü. Şehrin kenarında, boş arsalar ortasında koca bir binaydı bu. Kamu gücü binanın çevresini kuşattı.

Komiser elektrikli bir megafonla ilerledi: Binada oturanların tümüne, evlerini boşaltmak için beş dakika süre veriliyordu ve misilleme tehdidiyle, zincirden boşanan anaya çocuğunu teslim etmesi tavsiye ediliyordu.

Gilda son katın penceresinde görünüp anlaşılmaz sözler haykırdı. Polis safları, göze görünmez bir kuvvet onları püskürtüyormuş gibi geriledi.

– Ne oluyorsunuz yahu! Sıkı basın! diye gürlüyordu polis şefleri.

Fakat şefler de sendeleye sendeleye geri çekilmek zorunda kaldı.

Binanın içinde yalnız Gilda ile çocuğu kalmıştı artık. Akşam yemeklerini hazırlamakla meşguldü herhalde, zira bacalardan birinden ince bir duman tütüyordu.

Karanlık basarken evin çevresini 7’nci zırhlı alayı birlikleri geniş bir halka

halinde kuşatıyordu. Gilda pencereden bir şeyler haykırdı. Ağır hücum tanklarından biri yerinde sallanmaya başladıktan sonra birdenbire devriliverdi. Bir İkincisi, bir üçüncüsü, bir dördüncüsü daha devrildi. Sanki tenekeden oyuncaklarmış gibi gizli bir kuvvet hepsini şuradan buradan sarsarak en tuhaf pozisyonlarda, tamamen saf dışı edip hareketsiz hale getiriyordu.

Sıkıyönetim kararı verildi. Birleşmiş Milletler Teşkilatı kuvvetleri işe karıştı. O çevre bölgesi boşaltıldı. Gün doğarken bombardıman başladı.

Dirsekleri bir balkona dayalı Gilda ile küçük kız sahneyi put kesilmiş seyrediyorlardı. Bilinmez neden, fakat hiçbir bomba eve ulaşamıyordu. Hepsi de, binaya üç yüz, dört yüz metre kala havada patlıyordu. Az sonra Gilda içeri girdiyse, patlayan bombalar Antonella'yı ürküttüğünden ağlamaya başladı diye girdi.

Açlık ve susuzlukla ele geçirebileceklerdi nasıl olsa. Su boruları kesildi. Fakat her sabah ve her akşam incecik dumanı ile ocak tütüyordu, bu demekti ki Gilda yemek pişiriyordu.

Başkomutanlar filan saatte hücuma geçme katarını aldılar. Filan saatte yer yuvarlağı, o çevrede kilometrelerce sarsıldı, savaş makinaları, kıyamet gümbürtüsüyle aynı merkeze doğru saldırdı.

Gilda pencerede göründü:

– Yeter, diye haykırdı. Elvermedi mi artık. Rahat bırakın beni!

Hücum tanklarının ilerleyişi, göze görünmez bir duvara çarpıyorlarmış gibi sekteye uğradı, ölüm taşıyan çelik filler korkunç gıcırtılarla alt üst olup hurda demir yığınları haline geldi.

B.M.T. Genel Sekreteri barış şartlarının neler olduğunu sordu hizmetçi kadına: Memleket artık sıfırı tüketmişti, halkta ve silahlı kuvvetlerde sinir diye bir şey kalmamıştı.

Gilda bir fincan kahve ikram etti. Genel Sekretere ve dedi ki:

– Bir yumurta isterim yavruma.

On kamyon durdu evin önünde. Çocuk birini seçsin diye olağanüstü güzellikte, her boyda yumurtalar çıkardılar içinden. En azından otuz beş

santimetre çapında, kıymetli taşlarla süslü som altından bir yumurta bile vardı bunlar arasında.

Antonella, elinden görevli hanımefendinin çekip aldığına benzer, renkli kartondan bir küçük yumurtayı seçti.

Gizli Silah

Herkesin o kadar korktuğu üçüncü büyük savaş askerlik uzmanlarının öngördüğü süre içinde bitiverdi: Yirmi dört saat bile sürmedi. Fakat çatışmanın cereyan tarzı kehanetlerin tümünü yalanladı. Hem üstelik yerli yerinde bıraktı her şeyi.

Antarktika'da, mülkiyetinin kime ait olduğu Amerika ile Rusya arasında tartışılan Viping arazisi üzerindeki anlaşmazlık kızışınca, bunu kalemşorluğun sayısız bahane kırıntılarından biri saymak mümkündü. Fakat, hemen hemen el sürülmemiş bir bölge olan Viping arazisi, uçurumlar silsilesinin iki yanında, yalnız büyük gizli servislerce bilinen, gizemli bir hazine saklıyordu herhalde.

Denebilir ki birdenbire, milletler şaşkınlık içinde yüzdüğü sırada, soğuk savaş düellosu korkunç ve kaygı verici bir biçime giriverdi. Her iki tarafta da, uluorta ve tehdit edici söylevler çekiliyordu. Ve safça bir ısrarla, "akıl almaz, inanılmaz, efsanevi" diye anılan yeni ve gizli silahların düşmanı birkaç saat içinde tam bir teslime zorlayacağı ileri sürülüyordu.

Bu dehşet salan mesajların yankısı insanların kafasından henüz çıkmamıştı ki, Moskova'nın ültimatomu bir gök gürültüsü gibi patlayıverdi: Kırk sekiz saatlik bir süre içinde Amerikan ileri karakollarının Viping arazisinden çekilmesi gerekiyordu. Ültimatom öylesine sert ve kesindi ki artık umut beslemeye imkân kalmıyordu. Washington, herkesin tahmin ettiği üzere, cevap vermedi. Konfederasyonun bütün devletlerinde ani tehlike tertiplerini harekete geçirme emri verildi. İşte o zaman, insanların yıllardır unuttuğu büyük korku, hayatı meydana getiren ne varsa hepsini kaybetme duyusu tekrar belirdi. Ve gündelik yaşayışın sıkıcı ve boş yanları, sabahleyin

yatakta uyanma olayı, içilen ilk sigara, tramvay, ışıklı camekan, fabrikadaki veya dairedeki iş, başıboş dolaşma, çocuğun şımarıklığı, çok eski filmler gösteren sinema, yeni pabuçlar, piyango, cumartesi akşamı, –öteden beri var oldukları halde– insan mutluluğunun simgesi kesiliverdi bir çırpıda; pek yakında tümünün ebediyen kaybedileceği seziliyordu zira.

Yeryüzünde herkes, bir kurtuluş yolu bulmak umuduyla kendisini ve yakınlarını düşünmeye daldı. Bütün dünya mahvolacağından yeni bir savaşın imkânsızlığı yemin billah ileri sürüleli yıllar geçmişti. Buna kapılarak kimse kendini korumak için ciddi tedbir almamış; sığınaklar inşası, gıda maddeleri istifi hakkında resmi makamların koyduğu hükümler bile lafta kalmıştı. Başlarının çaresine bakmak zorunda kalan insanların şaşkınlığı, bu yüzden büyük oldu tehdit edici kıyamet günü karşısında.

Bereket versin –bereketten de söz açılabilirse tabii– kısa sürdü korkulu bekleyiş. Rus ültimatomunun süresi sona ermemişti ki –her ne bahasına olursa olsun hayatta kalmak için çok kimsenin umutsuzlukla en akla gelmez ve en zayıf muhakemeleri yürüttüğü sırada– bütün verici istasyonlar tarafından aralıksız tekrarlanan bir radyo bildirisi yüreklerdeki kanı dondurdu. Amerika Birleşik Devletlerinin bütün toprakları üzerinde üçüncü derece genel seferberlik (en ciddisi yani) ilan edilmişti. S.S.C.B. en geç iki saat içinde yağacak olan harabeler ve mezarlar taşıyıcı sayısız füzeleri havaya fırlatmış bulunuyordu.

Aslında sınırsız değildi bu füzelerin sayısı, zira Arktika'ya serpiştirilmiş kaydedici istasyonlar, binlerce kilometre uzaktan füzelerin yaklaştığını görüp bunların akım gücünü kâğıda geçirmişti. Daha ilk dalgada, dalga deyimini kullanmak yerindeyse elbet otuz bini aşkın kıtalararası füze vardı.

Harekat karargâhında o herkesin bildiği kol derhal indirildi ve böylece elektrikli titreşimlerin yayıldığı bütün Amerikan füze salma üslerinden, tahmin edileceği üzere aynı nitelikte harabeler ve mezarlar taşıyıcı binlerce ve onbinlerce füze müthiş uğultularla dışarı fırlayıverdi. İnsanı korkutan karamtırak alevli kuyrukları ile gecenin koyu karanlığında kayıplara karıştı bu füzeler. İşin içyüzünü bilen kişi için anlatılmaz bir yücelik anı idi bu. Boşluklara belki de son kez dalıp kaybolan insanoğlunun gururuydu bu: Zincirden boşanan füzeler hayatın küçüklü büyüklü bütün düşlerini, aşkı, rahat evleri, can ciğer karşılaşmaları, servet ve şan kazanma özlemlerini,

aile ocağının tadını, ilkbaharı, bilgeliği, musikiyi, aheste beste geçip giden yılları, silip süpürüyordu sanki. Fakat bunları düşünmeye vakit yoktu artık. Heyecanlı bakışlar saatlerden ayrılamıyordu. Çok geçmeden, belki bir dakika sonra, bir saniye sonra, her şey yok olup gidecekti.

Yeryüzünden sonsuz uğultular yükseldi. Gökyüzünde, çok yükseklerde, patlayan bir bombanın şimşeği parıldadı, bir İkincisinin, üç yüzünün, üç bininin şimşeği izledi bunu. Her patlamanın ardından, buhar fışkılarının birbirine dolanarak yığınla beyaz örümcek ağları gibi aşağıya doğru süzülüp koskocaman bir kubbe silueti meydana getirdiği görülüyordu alevlerin ışığında.

Bu duman karışımının yoğunlaşarak yıldızları tamamen örten bir perde haline gelişine değin sürdü bu.

Nükleer patlamaların şimşek hızını, vurucu dalgaları, derhal yanıp kül olmayı, birden yok olmayı bekleyen insanlar için bir çeşit soluk alma oldu bu. Gerçekleşmedi çünkü bunların hiçbiri.

Ve sonra, patlamalardan artık sarsılmayan o beyaz sis örtüsünün süzüle süzüle düşmekte olduğu görüldü. Bilen yoktu bunun ne olduğunu. Toprak seviyesine geldiğinde kopacak curcuna üzerinde en korkunç tahminler yürütülüyordu.

Nitekim beyaz buhar toprağın üzerine yayıldı ve her yanı kaplayan aynı sis en ufacık yarıklardan bile evlerin içine, bodrumlara, sığınaklara sızdı. Korkudan dilleri tutulup akla hayale gelmedik deliklere saklanmış olan insanlar, engel tanımayan beyaz buğulu gazın her yere sızdığını gördüler. Kimisi başladı öksürmeye. Kimisi de diz çökmüş dua ediyordu. Ecel kapıyı çalmıştı artık.

Az sonra kesildi öksürük sesleri. Güme gitmediklerini görüp buna inanmayan insanlar, sessiz sessiz bakışıp duruyorlardı. Yoktu bir şey. Ne nefes tıkanıklığı, ne yanık, ne de ıstırap verici bir algı.

Yoksa Rus bilginleri yanılmış mıydı hesaplarında? Yoksa gaz, yol üstü, şeytani gücünü yitirmiş miydi?

Beyaz buhar Beyaz Ev’in kat kat zırhlı sığınağına da sızmıştı. İçerdekilerin hepsi maskelerini giymişlerdi ama bu maskeler durduramadı yanakları okşayan gaz sızıntısını.

Birden, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, sert bir davranışla maskesini çıkarıp o da aynı şeyi yapsın diye Dışişleri Sekreteri'ne omuz vurdu, istemeyerek de olsa Dışişleri Sekreteri boyun eğdi. Orada bulunanların hepsi taklit etti aynı hareketi.

Sığınak artık tamamen buharla dolmuştu, göz gözü görmüyordu. Yine de kimse can vermemişti henüz.

– Well! dedi Amerika Cumhurbaşkanı, anlayamadığım bir şey varsa o da gerçeği görmek için ne diye bunca zaman beklediğimizdir.

– Orası öyle, inanılır şey değil bu doğrusu! dedi Dışişleri Sekreteri.

– Proletarya diktatörlüğü! diye üst perdeden savurdu Başkan. Başka çıkar yolu yok a canım! Öylesine apaçık ki bu!

Dışişleri Sekreteri sert bir yumruk indirdi kendi alnına:

– Amma da sersemler çetesiymişiz bizler!

– Dışardaki şu gürültü ne ola ki? diye sordu Başkan.

– Halk yığını, diye bilgi verdi sekreterlerinden biri. Sosyalist devrim isteyen yüz bin kişi var en azından.

– Aziz yavrular, dedi Başkan. Allah'a emanet olsunlar. Affedersiniz, Allah'a dedimse… alışkanlıktan dedim… Ha, Moskova'ya bildirildi mi ateşkes dileğimiz?

– Elbette, elbette, ona ne şüphe, diye teminat verildi Başkana.

Ya Rusya'da? Orada da aynı şeydi hemen hemen, yaklaşık olarak üç çeyrek saatlik bir gecikmeyle. Kaygı, korku, kadere boyun eğme, ölümü bekleme: Onlar da insandı, etten ve kemikten yapılma, tıpkı Amerikalılar gibi birer insandı. Çok geçmeden ora göklerinde de aynı patlamalar, beyaz buhar fışkıları, koyu sis bulutları, kolektif bir ürperti, hâlâ hayatta kalışa inanmama baş gösteriverdi.

Kremlin in sığınağında, Parti Genel Sekreteri, en güçlü şef, içi gazlar dolan maskesini çıkarıp fırlattı. Yanında oturan Başbakana omuz vurdu.

– Da… da!… dedi. Zamanı artık. Yalnız anlayamadığım bir şey var. O da şu komünizm budalalığına şimdiye değin nasıl katlanabildiğimiz! Ha!.. – maskesini henüz çıkarmamış olan Dışişleri Bakanı'na döndü– umarım ki

mütareke dileğimiz şu sevimli Amerikalılara gönderildi çoktan?

– Elbette, Parti Sekreteri Yoldaş.

– Yoldaş mı! Gözüm benim! Sayın Bay desene bana.

Ve işte böylece başarı gösteremedi gizli silah. Bilginler, kendi saflarında ve karşıkilerden habersiz inceleme deneme yapa yapa, bir saatten daha kısa bir sürede, kan dökmeden savaşı kazanmanın yolunu bulmuşlardı: “kandırıcı gaz” adını verdikleri, ideoloji yüklü, insan kafasının karşı koyamayacağı bir gazdı bu. Atomla ilişkisi yoktu, yakıp yıkmıyordu, kan dökmüyordu: Sadece bir uçucu maddeydi ki saniyesinde beyinleri avuç içine alıyordu. Sovyetlerinki Amerikalıların kafalarına Marksizm’i aşılıyordu. Amerikalılarınki Sovyet kafalarına demokrasiyi üflüyordu. Her ikisi de kusursuz gördü işini.

Kaşla göz arasında, Amerika Birleşik Devletlerindeki nüfusun tümü –gazın ulaşamadığı önemsiz birkaç adacık hariç– komünist oluverdi: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği de tüm nüfusu ile kapitalist özgürlükten yana çıktı.

Ateşkes dileği gelince iki ülke tabiatıyla bayram yaptı. Tam zaferi kendilerinin kazandıklarını sandılar. Fakat daha ilk temaslarda, temsilciler buz kesildi.

Ve roller tersine döndüğünden, soğuk savaş yeniden başladı.

Akşam Öykücükleri

İkindi vaktiydi daha, oldukça güneşliydi hava. Sokakta biriyle karşılaştım. “Günaydın” dedim. Baktı bana ve “İyi akşamlar” cevabını verdi.

Yıldönümü

Bugün 16 Ekim, elli sekiz yaşındayım. Korkunç bir şey bu. Sizin de bir gün gelecek başınıza.

Aslında, öbür yıldönümleri gibi bir yıldönümü olmalı bu da, çok çok, rakam yüzünden, daha öncekilerden biraz daha ciddisi belki. Ama şu var ki, babam tam elli sekiz yaşında öldü. Yakınlık kurmamak elde değil.

Büyük müzeleri dolaştığımda ister istemez aklıma geliyor bu çeşit kıyaslamalar. Ve bende bulanık bir huzursuzluk uyandırıyor. Altta, çerçeve üzerinde örneğin şunu okuyor insan: Rafaello Sanzio, 1483-1520. Hesap ediyorum o zaman ve düşünüyorum: Rafaello otuz yedi yıl kadar yaşamış ancak, ben yaşta yirmi bir yıl önce ölmüş olacaktı çoktan. Yahut da: Caravaggio denilen Michelangelo Amerighi 1569-1609. Topu topu kırk yıl süren bir ömür. Bense şimdiden on sekiz yıl kârlıyım. Vincent Van Gogh, 1853-1890. Rafaello gibi otuz yedi yıl. Amedeo Modigliani 1884-1920, otuz altı yıl sadece. Modigliani ben olmuş olsaydım, yirmi iki yıldır bir kadavra idim şimdi.

Vakitlerini kaybetmemiş bu baylar, dünyaya gelmişler, büyümüşler ve çabucak kayıplara karışmışlar. Ölümsüz şan ve şerefi fethetmek için birkaç mevsim yetmiş onlara. Ya ben, ne yaptım ben hayatımı? Kendimi bu dehalarla kıyaslamak istediğim yok. Ama ne yapmayı başardım ben?

İçlerinden birine kıyasla yirmi yıl daha ayrıcalıklıyım şimdiden, ötekilere kıyasla on, on beş yıl. Burada durup parmak hesabına döküyorum işi, çevreme bakınıyorum, bekliyorum, hayatın tatlı yanı sanki bundan sonra gelecekmiş, aceleye hiç gerek yokmuş gibi. Bu noktaya varışta, ayaklarımın altında bir uçurum varmış gibi geliyor bana, güme giden zamanın ezikliğini çekiyorum, boşluğun ve yüceliğin düşü başımı döndürüyor.

Büyük müzelerin salonlarındaki bu masum hesap oyunu acı ve cesaret kırıcı. Oysaki genellikle eski çağ ya da efsane kişileri söz konusu olan ve aslında benden çok uzaklarda, insanın kendi öz babası ile kıyaslama yapması daha etkili ve heyecan verici.

Babam öldüğünde küçük bir çocuktum hâlâ, bin zorlukla hatırlıyorum babamı. Kendisini pek tabii olarak on yıl kadar daha yaşlı gösteren sakalı yüzünden belki de, çok yaşlı bir adam gibi, mostralık bir ihtiyar gibi görünürdü bana, benim de günün birinde o yaşa ulaşabileceğim düşüncesi inanılır şey değildi.

Vaktiyle bana bir masal gibi gelen ve şimdi eriştikten sonra bende karşıt duygular uyandıran o çıldırtıcı süre gelip çatmış bulunuyor. Pek isterdim, itiraf ederim, sonsuza değin yaşamayı, bununla beraber babamdan daha uzun süre yaşamak iddiası sanki haksızmış, bir saygısızlıkmış, kötü bir istekmiş gibi geliyor bana içten içe. Bütün bu yıllar boyu pek az yapıt verdimse günahı boynuma. Hem zaten önümde ne kaldıysa bir ekleme, hak edilmemiş bir ayrıcalık olacak bu.

Ama aynı zamanda, şunu da kabul etmeliyim ki bunun karşıtı bir duygu da var içimde. Güleceksiniz ama, göze görünür hiçbir fark görmüyorum kendimde, yaşayış tarzım otuz yaşımda nasıl idiyse aynı hep. Harcayabileceğim enerjinin çapraşık niceliğinde bir azalma var belki, fakat harcanmaya hazır enerji nitelik yönünden aynı kalmıştır hep. Anlatayım ne demek istediğimi: Şimdi arasız dört saat çalışıyorum ancak, oysaki eskiden sekiz saat çalışabilirdim kendimi sıkmadan. Çalışma tarzım aynıdır ama. Vaktiyle her Allah’ın günü Kızıl Yayla’dan yedi sekiz kez inerdim kayakla, şimdi üç kez inişle yetiniyorum. Kayakla kayış tarzım aynıdır ama, belki daha da iyidir. Diyebilirim ki, bir kategoriden bir başka kategoriye geçmediğim, gençliğin henüz sona ermediği, saçma ve rezil duyusu var bende. Ayna, doğum tarihi, yakınlarımın bana bakış tarzı, farkındayım

elbet, sert yalanlamalar olsa bile.

Öyle ki bazı bazı, şu 16 Ekim 1964 gününde, hiç değilse kuramsal olarak, benim sıramın gelip geçtiği gözleminin verdiği kadere boyun eğişle, sonsuz yarına güven, yani hayale kapılma, umut, korkunç umut arasında bocalayıp duruyorum.

Kuzgun

Büyük sanayici sıhhatten düşüyordu, yorgun ve cesaretsiz hissediyordu kendini. Sayfiyedeki evine çekildi, dostları bir bir terk ettiler onu. Bahçesinde oturup günlerini, o çevredeki ağaçlara yuva yapan kuzgunları gözlemekle ve onları dinlemekle geçiriyordu ve sonunda kuzgunların dilini söktü. Onlarla gevezeliğe başladı. Her gün saatlerce çene çalıyordu kuzgunlarla. Bir sabah büyük sanayici kuzgun oluverdi. Yatıp kalksın diye berbat durumda eski bir yuva verdiler ona, fakat yaşı ilerlemiş ve deneyimsiz olduğundan bu yuvayı onaracak durumda değildi, öbür kuzgunlar da yardımına koşmaktan kaçınıyorlardı. Yuva, otomobil yoluna yakın bir ağacın dalları üzerindeydi, yağmur içeri sızıyordu. Geceleri, kemiklerine kadar ıslanıp soğuktan üşüyen, kanatları tir tir titreyen büyük sanayici, çok kârlı işler çevirdikten sonra, pek güzel kâtibelerle Torino’dan dönen eski meslektaşlarını taşıyan koca otomobillerin geçip gidişini seyrediyordu.

Ev

Eve girdiğinde, öbür kiracılar gelip sıcak yüzle karşılayacaklar seni. Cana yakın insanlardır hepsi de. Pek sevecekler seni. Ghilarduzzi, örneğin, ne hoş çocuktur o! Ya Fossadoca’lar, karı koca, altın yürekli değil midirler? Doktor Polpar ile, piyano hocası matmazel Mastorna ile, saatçi Latrani ile, daha doğrusu az buçuk herkesle dostluk kuracaksın herhalde, Ve, bu şefkat zırhı sayesinde hayatın tuzaklarına karşı korunarak, aile arasındaymış gibi huzur içinde hissedeceksin kendini.

Sahanlıkta, kapının ötesinde bir gevezelik işiteceğin güne değin sürüp gidecek bu. Kapını açacaksın: Üçüncü katta oturan dişçi Geramini ile madam kıkır kıkır gülüşmektedir.

– Nasıl? Biliyor musunuz? diyecekler sana. Fossadoca’lar için söylenenleri duymadınız mı hiç?

– Neymiş? Ne olmuş?

– Şu olmuş ki, diye fısıldaşacaklardır kulağına, şu olmuş ki… falan… filan… fişman… Rezillik değil mi bu sizce!

Ertesi gün matmazel Mastorna kesecek yolunu.

– Nasıl? Bilmiyor musunuz? Latrani.

– Ne gelmiş başına?

– … Kendi gözlerimle görmedim ama, herkesin dediğine göre… falan… filan… fişman..

Ve daha ertesi gün Latrani iğrenç şeyler yetiştirecek sana o matmazel Mastorna hakkında, matmazel Mastorna da doktor Polpar hakkında, doktor Polpar da madam Jugeri hakkında ve sonu gelmeksizin devam edip gidecek bu.

Aynı kabağın senin başında da patladığını fark edeceğin ana kadar. Madam Fossadoca sana diyecek ki bir gün:

– Latrani’ye söylediklerinize dikkat edin. Ben olsam güvenmem hiç. Hakkınızda neler anlatıyor biliyor musunuz?

– Neymiş bakalım?

– Bilin ki! Açtı mı ağzını falan… filan… fişman…

Ve sonra saatçi Latrani’ye rastlıyorsun.

– Ah bilseniz, diye açılacak size, nasıl ifrit oluyorum şu Ghilarduzzi’nin sizin hakkınızda söylediklerini duyduğumda.

– Neymiş? Ne diyormuş?

– Şu imiş ki… falan… filan… fişman…

Ve sonra öğreniyorsun ki, bayan Jugeri de, bay Polpar da, Fossadoca da, istisnasız bütün sevgili dostların, sen daha sırtını döner dönmez veriştirmeye başlıyorlar aleyhinde. Şunun da farkına varıyorsun ki, en sevgili dostların bile, kimi çok kimi az, sana inen en ufak darbede bile sevinçten kıç atan inekler gibi. Bu adamlar, vaftiz edilmiş olsalar da,

Adem’le Havva’dan beri sürüp gelen ilk günahın sunturlusunu işlemekte.

Fakat aldırmamalısın sen, hemcinslerini sevmekte devam etmelisin. Yandın, yandın demektir kaptırırsan kendini, aynı silahlarla karşılık verirsen. Eski filozoflardan bir şeyler hatırında kaldı mı diye düşünmenin tam sırası o zaman. Senin için, (elinden geliyorsa) tek çare, duygudaşlık ve iyilikseverlik. Hem kim bilir eninde sonunda sevgili dostlarının…

Köpek

Piave Sokağı, ikindi sonu, bokser köpeği, bir gençle çene çalan yaşlı sahibinin önünde ağır ağır sürtüyor. Arada bir köpek durup havaya bakıyor. Ağaçlara mı? Bakıyor, bakıyor. Hayır, hayır ağaçlara değil. Artık ağaç kalmadığı halde hâlâ bakıyor havaya. Gökyüzüne mi? Fakat sahibi arkasında, köpek yoluna koyuluyor yine, ağır ağır.

Falcı Kadın

Sordular ölüm cezasına çarpılana nedir son dileği diye.

– Bir falcı kadına fal baktırmak isterdim, cevabını verdi.

– Hangi falcı kadına?

– Amelia’ya, dedi, Kralın falcısı Amelia’ya.

Amelia, bilmeyen yoktu, falcı kadınların en ustasıydı ve Kral öyle bir güven beslerdi ki ona, Amelia’ya fal baktırmadan asla bir karar almazdı.

İdam hükümlüsü, kiminle karşı karşıya olduğunu bilmeyen falcı Amelia’ya götürüldü böylece. Kadın sol elin avuç içini gözden geçirdikten sonra gülümseyerek dedi ki:

– Çok şanslısın, oğlum, ömrün uzun olacak.

– Yeter! dedi mahkum ve cezaevine döndü.

Öykü yayıldı hemen ve herkes bastı kahkahayı. Fakat ertesi sabah, adam daracağına götürüldüğünde, uğursuz darbeyi vurmak üzere cellat henüz yeni kaldırdığı baltasını yere koyup hıçkırmaya başladı.

– Hayır, hayır! diye haykırıyordu, gelmez elimden! Düşünün bir, ya Kral

Hazretleri duyacak olursa! Katiyen gelmez elimden!

Ve uzağa fırlattı baltasını.

Savaş

Ateşsiz silahla kusursuz bir çarpışmaydı bu, bizler gençtik ve kuvvetliydik, borazan çalıyordu ve düşmanı boyuna püskürtüyorduk, zaferi kazanıyorduk gitgide. Pek güzeldi bu. Yine de, birden, hiç beklemediğimiz sırada, içimizden birisi kılıçtan geçip yere yuvarlandı. Ve sonra tam anlamıyla topluca öldürme. Güzelce dövüşmeye devam olunuyor, püskürtülen düşman çevremizde birer birer tırpan yiyip yere düşüyordu. Ve kalbimizin derinliğinde alçakça bir sevinç duyuluyordu bundan, zira ölenler başkalarıydı bizler değildik, bizler aksine, çarpışmaya devam ederken daha da şahlanıyorduk. Bütün arkadaşlar öldürülene ve biz yalnız kalana değin sürdü bu. Hem zaten çarpışacak düşman da kalmamıştı ortada.

Zafer! zafer! diye haykırdık. Fakat neye yarıyordu bu zafer?

Ağır Hapiste Bulmaca

Şehrin çevresinde, ağır hapse mahkum olanlara ayrılan bu büyük cezaevinde, görünüşte insancıl ama aslında pek insafsız bir kural vardır.

Sürekli hapse hükümlü bizlerden her birine, halkın önüne bir tek defa çıkıp kalabalığa karşı yarım saat konuşma izini verilir. Hücresinden alınan mahpus, müdürlük ile yönetim odalarının bulunduğu dış yapının bir balkonuna götürülür. Koskoca Trinite (Üçleme) Meydanı hükümlünün önünde uzanır, dinlemeye gelen halk yığını oradadır. Söylevin sonunda halk alkışlarsa hapisteki serbest bırakılır.

Benzersiz bir hoşgörü gibi görünebilir bu. Ama değildir. İlkin, halka seslenme fırsatı bir tek defa, yani ömür boyunca bir tek defa verilir. Sonra, halk yığını, –hemen her seferinde olduğu üzere– “hayır” karşılığını verdi mi, giyilen hüküm bir bakıma halk tarafından da doğrulandığından, hapistekinin ruhu için daha da ezicidir; cezaevinde geçen günler, bundan böyle, daha karanlık ve acı gelir ona.

Hem sonra, bu umudu işkence haline getiren bir başka durum vardır. Hükümlü aslında bilmez bu konuşma izninin kendisine ne zaman verileceğini. Karar cezaevi müdürünün elindedir. Hapse girdikten yarım saat kadar sonra bile balkona götürülmesi mümkündür adamcağızın. Fakat uzun yıllar bekletilmesi de ihtimal dışı değildir. Ömür boyu hapse hükümlü pek genç biri, hemen hemen konuşamayacak kadar ihtiyarlayıp iki büklüm olduktan sonra götürülmüştü o bilinen balkona. Böylesine çetin bir sınava gerekli huzur içinde hazırlanmak mümkün değildir bu yüzden. Bazıları kurar durur: Belki beni yarın çağıracaklar, belki bu akşam, belki bir saat sonra, diye. Huzursuzluğun başlangıcıdır bu ve huzursuzluk baş gösterdi mi tasarlananlar alt üst olur, en umutsuz düşünceler sinir bozucu bir karışıklık içinde birbirini kovalar. Pek kısa olan günlük dolaşma saatinde çilekeş yoldaşlarla bu bahsi konuşmak hiç fayda vermez. Genellikle, bahtı kara topluluğumuzdaki karşılaşmaların başlıca konusu olması gereken bu hususta hiçbir itiraf yüzleşmesine gidilmez. Genellikle herkes, büyük sırrı, halkın hasis yüreğini cömert kılacak dayanılmaz kanıtı keşfettiği kuruntusunu besler durur. Kendisinden önce davranmasın diye de sırrını başkasına açmaktan kaçınır: Aslında mantıksaldır bu, bir muhakeme tarzına kendilerini kaptıran kişiler, aynı muhakemenin ikinci kez tekrarlandığını duyarlarsa şüpheci ve ürkek kesilirler.

Söylevleri ile başarıya ulaşmayanların deneyimleri nasıl davranılacağını kestirmede yararlı bir öge olabilir. Onların benimsemiş olduğu sistemler bir kenara bırakılabilir hiç değilse. Fakat sınavda "dönenler"in ağzını bıçak açmaz. Ne dediklerini, halkın nasıl tepki gösterdiğini bize anlatmaları için boşuna yalvarır dururuz onlara. Alaycı alaycı gülümserler ve bir şey söylemezler. Denebilir ki şu düşüncededirler: "Ömrüm boyunca kodeste kalacağım ben, siz de kalıverin be yahu! Hiçbir surette yardıma niyetim yok sizlere" gerçekten pis heriflerdir hepsi de.

Yine de, bütün bu sır dolu havaya karşın, bazı küçük şeyler öğrenmemizin çaresi bulunur. Fakat bu bulanık ıvır zıvır içinde işe yarar bir öge yer almaz. Söz gelişi, kıssadan çıkan hisseye göre, halka seslenen bu söylevlerde hükümlüler hep şu iki kanıtı tekrarlayıp dururlar: Kendileri suçsuzdur, aileleri umutsuzdur; laf mı bu! Elbet öyledir. Ama bu konuyu ne biçimde işlemişlerdir? Nasıl bir dil kullanmışlardır? Atıp tutmuşlar mıdır? Yalvarıp yakarmışlar mıdır? Gözyaşı dökmüşler midir? Kimse bilmez burada bunu.

Fakat en cesaret kırıcı şey, hemşerilerimizden meydana gelen o halk yığınıdır. İpe çekilecek adamlarız bizler, tartışacak değilim bunu, ama dışardakilerin, özgür erkeklerin ve kadınların da bizden kalır yeri yoktur. Bir hükümlünün balkondan konuşacağı haberi yayılır yayılmaz, bir insanoğlunun hayatı ile ilgili ciddi bir yargıyı dile getirmesi gereken birinin düşünüş biçimiyle değil de, sanki bayram yerine gidiyorlarmış gibi sırf eğlenmek için üşüşürler meydana. Sanmayın ki bu seyirci yığını sadece ayak takımının tortusudur; memurlar, serbest meslektekiler, işçiler, örnek ahlak sahibi pek çok kimseler vardır içlerinde, bütün aileleri de yanlarındadır. Tutumlarının duygudaşlık ve merhamet ile, hatta basit anlayışla dahi hiçbir ilişkisi yoktur. Onlar da hoşça vakit geçirmeye gelmiştir oraya. Bizler zaten, çizgili kılığımızla, yarı kazınmış kafamızla, tasarlanması mümkün en kaba, en gülünç ve iğrenç görünüşe bürünmüşüzdür. Balkona çıkan zavallı adam, öyle tahmin edileceği üzere, saygılı ve çekingen bir sessizlik bulmaz önünde; ıslıklarla, açık saçık laflarla, çınlayan kahkahalarla karşılanır. Zaten heyecan içinde titreyen bir adam, böyle bir seyirci topluluğu karşısında ne yapabilir ki? Umutsuz bir girişimdir bu.

Efsane nakleder gibi, vaktiyle bazı hapistekilerin sınavı kazanmış oldukları anlatılır ara sıra. Dolaşıp; duran söylentilerden oluşur ama bunlar. Kesin olan şudur ki, dokuz yıldır, yani ben hapse girdim gireli hiç kimse başarıya ulaşamamıştır burada. O tarihten bu yana, yaklaşık ayda bir defa, içimizden biri konuşmak üzere balkona götürülmüştür. Ama az sonra ters yüzü dönmüştür hepsi hücresine. Halk vahşice ıslıklamıştır onları…

Gardiyanlar gelip, sıramın geldiğini haber verdiler bana. Öğleüstü saat ikiydi, iki saat sonra halkın önüne çıkmam gerekiyordu. Korku duymuyordum ama. Ne söylememin uygun olduğunu sözcüğü sözcüğüne biliyordum çoktan. Korkunç bulmacaya uygun cevabı bulduğumu sanıyordum çünkü. Uzun süre düşünüp durdum bunu, tam dokuz yıl düşündüm, şu halde anlarsınız ya… Seyircilerden yana kuruntuya filan kapılmıyorum zerre kadar, benim çilekeş yoldaşlarımı kös dinlemiş olan halktan daha anlayışlı davranmayacaklar elbet.

Hücremin kapısı açılıyor, cezaevini bir baştan bir başa adımlatıyorlar bana, iki kat merdiven çıkıyorum, çok büyük bir salona girip balkona atıyorum

adımımı. Arkamdan kapı kanatlarını kapıyorlar. Halkın önünde tek başımayım artık.

Işık öylesine keskindi ki gözlerimi açık tutamıyordum bir türlü. Yüksek yargıçları gördüm çok geçmeden. En azından üç bin kişi vardı, hepsinin gözleri üzerime dikilmişti.

Az sonra, korkunç derecede adi, uzun bir ıslık alçakça salvoyu açtı. Kahkahalara, kışkırtmalara, alaylara bakılırsa, sapsarı kesilen kupkuru suratımı görmek bile anlatılmaz bir kıvanç veriyordu onlara. “Seni gidi beyzade seni. Dikkat, uçsuz adam konuşacak şimdi. Güldür bari bizi, mavallar oku bize. Yaşlı anan bekler durur seni değil mi? Ya küçük çocukların, yavrularını görmeyi pek istersin değil mi?”

Ellerim parmaklığa dayalı put kesilmiş duruyordum. Tam balkonun altında, bana pek alımlı görünen bir kız ilişti gözüme; iki eliyle zaten açık saçık entarisini büsbütün araladı daha iyi göreyim diye. “Söyle bakayım yakışıklı delikanlı, hoşuna gidiyor muyum? diye gürlüyordu. Canın pek mi çekiyor?” Ve basıyordu kahkahayı.

Planım, beni hâlâ kurtarabilecek tek plan, kafamdaydı benim. Gürültüye pabuç bırakmadım, kendimi iyi kolladım, susun filan demedim, kılımı bile kıpırdatmadım.

Anlatılmaz bir ferahlıkla farkına vardım ki tutumum şaşırtıyordu onları. Herhalde, balkona benden önce çıkan ahbap çavuşlar başka bir taktik kullanmışlar, belki de tepki gösterip seslerini yükseltmişler, sözlerine kulak verilmesi için yalvarıp yakarmışlar ve böylece davayı kaybetmişlerdi.

Bir heykel gibi hareketsiz ve sessiz durduğumdan, iğrenç uğultu dindi yavaş yavaş. Şuradan buradan, tek tük birkaç ıslık öttü, sonra ses kesildi.

Tıs yoktu. Kendi kendimi çok sıkı bir denetim altında tutuyor, ses çıkarmamakta devam ediyordum.

Nihayet neredeyse nazik ve samimi bir ses duyuldu:

– Konuş be yahu! Konuş haydi. Seni dinliyoruz.

Ben de nihayet ağzımı açmaya karar verdim:

– Ne diye konuşacakmışım? dedim. Buraya geldimse sıra bende diye

geldim. Sırf bunun için geldim. Sizleri duygulandırmaya niyetim yok. Suçsuz değilim ben. Ailemi tekrar görmek isteğini duyduğum filan yok. Buradan çıkmayı da hiç istemiyorum. Mutluyum ben bu cezaevinde.

Belli belirsiz bir uğultu yükseldi. Ve sonra tek bir ses duyuldu:

– Hadi ordan, maval okuma bize.

– Sizden daha mutluyum, dedim. Bunun nasıl olduğunu açıklayamam size, ama canım isteyince, kimsenin bilmediği gizli bir geçide dalarak hücremden uzaklaşıp güzelim bir evin bahçesine gidebilirim; bu evin hangi ev olduğunu açıklayacak değilim elbet size, çevrede o kadar çok ki güzel ev. Orada tanırlar beni ve pek severler. Hem sonra orada bir de şu var…

Kısaca durakladım. Halk yığınına bakıyordum. Bütün bu insanlar şaşkınlığa ve düş kırıklığına uğramıştı. Yakaladıkları avın ellerinden kaçtığını görüyorlardı sanki.

– Evet bir de şu var, bana tutkun nefis bir genç kadın var, dedim.

– Yeter, yeter, diye haykırdı içlerinden biri sinirli sinirli.

Benim mutlu olduğumu bilmek son derece sıkıntı veriyordu herhalde ona.

– Rahat bırakın beni, diye bağırdım, rica ederim rahat bırakın beni, baylar bayanlar. Acıyın bana. Uzaklaştırmayın buradan beni. Islık çalın, yalvarırım size ıslık çalın.

Bir ürperti kapladı kalabalığı, bana karşı bir nefret dalgası sardı hepsini, açıkça sezdim bunu. Belki gerçeği söylediğimi, yerimden sahiden memnun olduğumu düşünmek bile huzursuz kılıyordu onları. Fakat kararsız idiler hâlâ.

Sesimi dokunaklı dokunaklı titretip parmaklığın üstünden aşağı sarktım:

– Bana hayır demeyin, iyi yüreklisiniz sizler, diye bağırdım. Bir şey kaybedecek değilsiniz ki! Hadi, temiz kalpli efendiler, ıslıklayın şu zavallı mutlu tutukluyu.

Kıskançlık dolu bir ses yükseldi kalabalıktan:

– Yağma vardı! Ekmeğine yağ mı süreceğiz!

Ve sonra bir alkış, bir daha, on daha, yüz daha. Artan bir kuvvetle çınlayıp

duruyordu alkış sesleri.

Pis herifleri faka bastırmıştım. Arkamda kapının kanatlarını açıyorlardı.

– Hadi bakalım, dedişler, serbestsin.

Kara Balık[2]

Şah Stefano on iki yaşını tamamlayınca, ömrü denizde geçmiş bir kaptan olan ve güzel bir yelkenliye sahip bulunan babasından armağan yerine kendisini gemiye alıp yanında götürmesini istedi.

– Ben büyüyünce, dedi, senin gibi denizler aşmak isterim. Seninkinden daha güzel, daha büyük gemilere kaptanlık edeceğim hem ben.

– Tanrıya emanet ol, yavrum, cevabını verdi babası.

Gemisi zaten o gün hareket edeceğinden, oğlunu da yanına aldı.

Güzel ve güneşli bir gündü, deniz de sakindi. Gemiye adım atmamış olan Stefano, yelkenlerin karışık manevralarına hayran hayran bakarak güvertede sevinçle koşup duruyordu. Tayfalara bir sürü sorular soruyor, onlar da gülümseyerek gerekli cevapları veriyorlardı.

Kıç tarafa gelince durakladı çocukcağız; geminin izi sıra, yaklaşık iki yüz, üç yüz metre kadar uzaklıkta, arada bir suyun yüzüne çıkan bir kabartıyı görmek istiyordu.

Rüzgârı geriden alan tekne pupa yelken gittiği halde, aynı uzaklığı devamlı koruyordu bu kabartı. Niteliğini anlamasa da, onda tarif edilmez öyle bir şey vardı ki, çocuğu son derece çekiyordu.

Stefano'yu gözden kaybetmiş olan babası, onu boşuna çağırıp durduktan sonra kaptan köşkünden inip oğlunu aramaya koyuldu.

Oğlunu nihayet kıçta, ayakta dalgaları gözleriyle süzer görünce:

– Stefano, ne yapıyorsun orda, mıhlanıp kalmış gibi? diye sordu.

– Baba, gel bak.

Baba da gelip baktı çocuğun gösterdiği yöne ama hiçbir şey göremedi.

– Geminin izi sıra arada bir boy gösteren kara bir şey var, dedi çocuk, hem de izliyor bizi bu kara şey.

– Kırkıma gelmiş olsam da, dedi baba, sanırım keskindir hâlâ gözlerim. Lâkin hiçbir şey seçemiyorum.

Oğlu ısrar ettiğinden, gidip dürbününü alarak geminin iz bıraktığı yöne doğru taradı deniz yüzeyini. Babasının sarardığını gördü Stefano.

– Ne var? Niye buruşturdun yüzünü, baba? dedi.

– Keşke kulak asmasaydım sana, diye haykırdı kaptan. Senin için tasa çekmek düşüyor şimdi bana. Su yüzüne çıktığını gördüğün ve bizi izleyen şey bir nesne değil Kara Balığın ta kendisi. Dünyanın bütün denizlerindeki bütün gemicilerin çekindiği canavar bu. Müthiş ve gizemli bir dev, insanoğlundan daha da kurnaz. Belki de kimsenin asla öğrenemeyeceği nedenler yüzünden, kurbanını seçer ve bir kere de seçti mi, onu yıllar yılı, gerekirse ömür boyu izleyip durur, ele geçirip yutacağı ana değin. İşin garibi kimse görememiştir onu; seçeceği kurban ya da o kurbanın ailesinden biri görebilir onu ancak.

– Şaka söylüyorsun bunları bana, baba!

– Yok, yok, şimdiye değin hiç görmemiştim bu canavarı, fakat sık sık duyduğum betimlemelerden tanıyıverdim hemen. O bizon burnu, titreye titreye açılıp kapanan o koca ağız, o korkunç dişler… Stefano, şüpheye yer yok artık, heyhat! Kara Balık seni seçmiş, sen denizde olduğun süre bir an bile bırakmayacak peşini. Dinle beni, canım yavrum: Hemen limana döneceğiz, sen karaya çıkacaksın ve bir daha kıyıdan öteye adım atmaya kalkışmayacaksın, nedeni ne olursa olsun kalkışmayacaksın. Söz vermelisin bana. Denizcilik sana göre değil oğlum. Kadere boyun eğmelisin. Aldırma, karada da servet toplayabilirsin.

Bunları söyledikten sonra, gemiyi tornistan ettirip limana girdi ve aniden hasta düştü diye oğlunu karaya çıkardı. Sonra da yalnızca denize açıldı tekrar.

Heyecandan allak bullak olan çocuk, grandi direğinin tepesi ufukta kaybolana değin kumsalda kaldı. Uzaklarda bir küçük kara noktanın ara sıra

dalıp çıktığını görüyordu: Açıklarda ağır ağır dolaşıp duran ve kendisini ısrarla bekleyen Kara Balık'tı bu.

O günden sonra, çocuğun denize karşı duyduğu merakı söndürmek için her çareye başvuruldu. Baba, oğlunu, ordan yüzlerce kilometre uzakta, içerilerde bir şehre yollayıp okula verdi. Ve bir süre, Stefano, yeni çevre ile oyalanarak deniz canavarını düşünmedi artık. Yine de, büyük tatilde evine döndüğünde, boş kalır kalmaz, yersiz ve aslında gülünç saydığı bir çeşit deneme için mendireğin sonuna kadar koşmaktan kendini alamadı. Bunca zaman sonra, Kara Balık, babasının anlattığı öykü doğru olsa da, takipten vazgeçmişti herhalde.

Lâkin Stefano dona kaldı, kalbi küt küt atmaya başladı. Mendirek fenerinin iki, üç yüz metre ötesinde, açık denizde, korkunç hayvan ağır ağır yüzüp duruyor, arada bir başını sudan çıkarıp sanki Stefano acaba geliyor mu diye kıyıya doğru bakıyordu.

İşte o zaman, kendisini gece gündüz bekleyen bir düşman yaratığı düşünüp durmak Stefano için gizli bir karabasan oldu. Ta uzaklarda yaşadığı şehirde gece yarıları kaygı ile uyandığı oluyordu şimdi. Emin yerdeydi, evet, yüzlerce ve yüzlerce kilometre ayırıyordu onu Kara Balık'tan. Yine de biliyordu ki dağların berisinde, ovaların ötesinde, dev balık bekleyip duruyordu onu. Hatta en uzak kıtaya gidip yerleşse de, kaderin oyuncağı araçların o amansız ısrarı ile, en yakın kıyıdan gözetleyecekti onu Kara Balık.

Ağırbaşlı ve tuttuğunu koparan bir çocuk olan Stefano öğrenimini başarıyla sürdürdü ve büyüyünce şehirdeki kurumlardan birinde yüksek aylıkla önemli bir iş buldu. Bu arada hasta düşen babası ölmüş ve güzel yelkenli gemi dul kalan anası tarafından elden çıkarılmıştı. Oğlan yabana atılmayacak bir servete kondu böylece. İş güç, eş dost, vur patlasın çal oynasın, ilk aşklar: Stefano'nun hayatı bu seyri izliyordu artık; yine de Kara Balık'ın anısı, hem uğursuz hem çekici bir düş gibi kıvrandırıyordu içini ve günler geçip gittikçe bu kıvranma azalacağına sanki artıyordu.

Çalışıp çabalamakla geçen, sıkıntısız ve rahat bir hayatın verdiği kıvanç şüphesiz büyüktür ama, uçurumun cezbesi daha baskındır. Şehirdeki dostlarına veda edip işini bıraktıktan sonra doğduğu yere gelerek baba mesleğine devam etme niyetini annesine açtığında Stefano yirmi iki

yaşlarındaydı ancak. Oğlunun kendisine esrarlı devin lafını açmamış olduğu kadıncağız sevinçle karşıladı bu kararı. Çocuğunun denizi bırakıp şehre gidişini, aile geleneklerinden bir çeşit ayrılma gibi görmüştü zaten içten içe.

Böylece gemiciliğe başlayan Stefano, yorgunluğa dayanıklılık, gözü peklik gibi denizci meziyetlerine sahip olduğunu gösterdi. Durup dinlenmeden denizler aşıyor ve geminin izi sıra, gece gündüz, durgun havada olsun fırtınada olsun, Kara Balığı ardından sürüklüyordu. Lanete uğradığının, hüküm giydiğinin işaretiydi bu, biliyordu bunu, ama belki de sırf bu yüzden ondan ayrılmak gücünü bulamıyordu kendinde. Ve gemide, kendisinden başka hiç kimse göremiyordu canavarı.

– Şu yanda bir şey görmüyor musunuz? diye soruyordu bazen adamlarına, geminin suda bıraktığı izi gösterip.

– Hayır, hiçbir şey görmüyoruz. Ne var?

– Bilmem… Bana öyle geliyordu ki…

– Tesadüfen bir Kara Balık görmüş olmayasın sakın? diye gülüşüyordu diğerleri demire dokunarak.

– Ne diye gülüyorsunuz? Niye demire dokunuyorsunuz?

– Kara Balık affetmez bir hayvandır da ondan. Gemiyi izlemeye başlayacak oldu mu yandı demektir içimizden biri.

Fakat Stefano yılmak bilmiyordu. Yakasını bırakmayan sürekli tehdit iradesini, denize olan tutkusunu, tehlike ve mücadele saatlerindeki azmini on misli arttırıyordu sanki.

Mesleğinin eri olduğunu hissettikten sonra, babadan kalma mirasla, yarı yarıya ortaklaşa bir tekne satın alıp çok geçmeden bunun tek sahibi oldu; bir süre sonra da, talihin yaver gittiği seferler sayesinde, koca bir şilep edindi, gözü hep daha yükseklerdeydi. Ama ne bu başarılar ne de milyonlar o sürekli kaygıyı kafasından söküp atamıyordu; bu yüzden gemiyi satıp başka işlere girişmek için denizciliği bırakmayı bir an bile düşünmedi.

Denizler aşmak, denizden ayrılmamak tek düşüncesiydi. Aylar ayı denizde kaldıktan sonra herhangi bir limanda karaya ayak bastı mıydı, sabırsızlıkla tekrar denize açılmak istiyordu. Biliyordu ki Kara Balık açıklarda bekliyordu kendisini ve biliyordu ki Kara Balık felaketle eş anlama

geliyordu. Yapacak bir şey yoktu. Dayanılmaz bir içgüdü mola verdirmeksizin bir okyanustan bir okyanusa çekiyordu onu.

Stefano, yaşlandığını, çok yaşlandığını farkına varacağı güne değin sürdü gitti bu; çevresindekilerden hiç kimse; servet sahibi olduğu halde, bu lânet denizci hayatını ne diye bırakmadığına akıl erdiremiyordu. Hem yaşlanmıştı, hem de mutsuzluğu artmıştı, zira düşmanından kaçmak için açık denizlerde bu amansız kaçgöçle tüketmişti ömrünü. Fakat uçurumun çekiciliği, rahat huzur içinde geçecek bir hayatın nimetlerinden daha fazla çekmişti onu.

Bir akşamüstü, güzel gemisi doğduğu limanın açıklarında demirliyken, son demlerinin geldiğini hissetti. O zaman, tam bir güven beslediği çarkçısını yanına çağırıp girişeceği işe karşı koymamasını diledi. Namusu üzerine söz verdi beriki.

Bu teminatı aldıktan sonra, kendisini ağzı açık dinleyen çarkçıya, boşuna neredeyse elli yıldır peşini bırakmayan Kara Balığın öyküsünü açıkladı Stefano.

– Dünyanın bir ucundan bir ucuna yanım sıra geldi hep, dedi, hem de en soylu dostun göstermeyeceği bir bağlılıkla. Şimdi can vermek üzereyim ben. O da çok yaşlanmış ve yorulmuş olmalı. Karşılıksız bırakamam bekleyişini.

Bunları söyledikten sonra çarkçıbaşıyla vedalaşıp denize bir sandal indirtti ve bir zıpkın alıp sandala bindi.

– Şimdi çıkacağım karşısına, dedi. Onu hayal kırıklığına uğratmamam gerekir. Fakat kalan bütün gücümle savaşacağım.

Stefano küreklere asılıp uzaklaştı. Çamaşırcılar ve tayfalar, durgun denizde, gece karanlığında, açıklarda gözden kaybolduğunu gördüler. Gökyüzünde ay ışığı vardı.

Uzun süre kürek çekmesi gerekmedi. Kara Balığın korkunç burnu sandalın yanı başında sudan dışarı çıkıverdi birden.

– Sana gelmeye karar verdim nihayet, dedi Stefano. Şimdi paylaşalım kozumuzu.

Ve son gücünü toparlayıp zıpkını saplamak üzere kaldırdı kolunu.

– Buuuu! diye yalvaran bir sesle inledi Kara Balık. Seni bulmak için ne uzun yollar aştım. Ben de bitkinim yorgunluktan… Az yormadın beni denizlerde! Sen ise kaçıyordun, hep kaçıyordun… Bir şeycik anlamadın hiçbir zaman!

– Neymiş anlamadığım? diye sordu Stefano merakla.

– Şunu anlamadın ki, sandığın gibi yutayım diye izleyip durmuyordum seni dünyanın çevresinde. Denizlerin Sultanı şunu sana vermekle görevlendirmişti beni.

Ve deniz devi dilini çıkarıp fosforlu küçük bir yuvar top sundu yaşlı gemiciye.

Stefano parmakları arasına alıp göz attı bu yuvar topa. Olağanüstü irilikte bir inciydi bu. O zaman anladı ki, ait olduğu kimseye mutluluk, kudret, aşk ve iç huzuru veren dillere destan Deniz incisi avucunun içindeydi. Fakat iş işten geçmişti artık.

– Ne yazık! dedi üzüntüyle boynunu büküp. Ne acı şey! Kendi ömrümü ve senin hayatını boşuna harcadım bense…

– Elveda, zavallı adamcağızım benim, cevabını verdi Kara Balık.

Ve bir daha görünmemesiye daldı kara sulara.

İki ay sonra, dalgaların sürüklediği küçük bir sandal yalçın bir kayalığa bindirdi. Sandalı gören birkaç balıkçı merak edip yaklaştılar. Sandalda bembeyaz kesilmiş bir iskelet oturuyordu; incecik parmak kemikleri arasında yuvarlağımsı bir küçük cilalı taş tutuyordu.

Kara Balık korkunç görünüşlü ve pek seyrek rastlanır dev gibi bir balıktır. Denizlere ve deniz kıyılarında yaşayanlara göre, kimi zaman kolomber adıyla anılır, kimi zaman da kalubra, kalonga, kalu, balu, şalunga adıyla. Doğa bilginleri, gariptir ama, bilmezler Kara Balığı, hatta bazıları, böyle bir balığın var olmadığını bile ileri sürerler.

Baliverna'nın Çöküşü[3]

Baliverna'nın çöküşü davası bir hafta sonra başlıyor. Bakalım neler gelecek başıma? Gelip tutuklayacaklar mı beni? Korkuyorum. Aleyhimde tanıklık etmek için kimsenin bana yeteri kadar kin beslediğini; sorgu yargıcının taşıdığım sorumluluktan hiç mi hiç kuşkulanmadığını; sanık sayılsam bile kesinlikle aklanacağımı; baklayı ağzımdan çıkarmayışımın kimseye zarar veremeyeceğini; hatta, gerekirse, hiçbir şeyi değiştirmeksizin kendiliğimden itirafta bulunabileceğimi bana hatırlatıp durmaya hacet yok. Beni teselliye yetmez bu. Zaten, başlıca suçlamaya hedef olan mühendis Dogliotti hasta düşüp öleli üç ay oluyor. Kala kala, hayır işlerine bakan belediye danışmanı kalıyor geriye, alçaklıkla yaftalanmak için. Hem canım bu dava sözüm yabana bir dava. O göreve başlayalı topu topu beş gün olduğundan nasıl hüküm giydirebilirler kendisine? Gerekiyorsa o görevde ondan önce bulunan kişi sorumlu tutulabilir, ama o da, felaketten bir ay önce öldü gitti. Yasaların intikamı mezarın karanlığına da giremez a!

O feci olaydan bu yana tam iki yıl geçti, yine de hatırası canlı duruyor herkeste. Baliverna, XVII'nci yüzyılda San Celso Rahipleri tarafından şehir surlarının dışında iri taşlardan yapılmış, görünüşü kasvetli koskoca bir binaydı. Tarikat XVIII'inci yüzyılda ortadan kalkınca, bina kışla olarak kullanıldı, savaştan önce de evsiz barksızlar, yersiz yurtsuzlar, yetkili makamların izni ile gelip sığındılar içine. Bunlar, evleri bombalar altında yıkılmış zavallılardı, serserilerdi, sefillerdi, kötü kişilerdi; bir de küçük çingene topluluğu vardı. Binanın tapusunu alan belediye, kiracıları kadastroya kaydederek, kaçınılmaz masrafları ayarlayıp pek taşkın kişileri uzaklaştırarak orada şöyle böyle bir çekidüzen kurmayı başardı. Yine de Baliverna, o semtte pek çok soygunculuk yüzünden olacak, kötü bir

şöhretten kurtulamamıştı. Akıl almaz şaşırtıcı olağanüstülükler olduğunu söylemek abartılı olacaktı. Ama kimse göze alamıyordu gece basınca oralarda dolaşmayı.

Başlangıçta kırların ortasındaydı, sonradan, yüzyıllar geçtikçe, şehrin kenar mahalleleri neredeyse yanı başına gelmişti. Fakat başka hiçbir ev yapılmamıştı bitişiğine. Kırık dökük barakalara, çarpık çurpuk haliyle, kışlanın ek yapıları demiryolunu da aşıyor, çerçöp öbekleri arasında dilencilerin sığındığı darmadağınık sefil teneke bakaralara, boş arsalara uzanıyordu. Baliverna hem cezaevi, hem hastane, hem de sur hizmeti görüyordu. Kunt yapı dikdörtgen biçiminde, seksen metre uzunlukta ve bunun yarısına yakın genişlikteydi. Binanın içinde üstü açık koca bir avlu vardı.

Cumartesi öğleden sonra ve hatta pazar günleri, böcekler bilgini yeğenim Giuseppe ile oralara kadar sık sık bir sürü böcek toplardı. Bu gezintiler benim için biraz hava alma ve yalnızlıktan kurtulma vesilesiydi. İtiraf edeyim ki bu kasvetli binanın görünüşü her zaman çekmişti dikkatimi. Taşlarının rengi, duvarlara dayalı sayısız payandalar, eklemler, bazı destek kütükleri, her şey perişanlık belirtisiydi. Pencereden çok yarlara benzeyen, eğri büğrü birkaç seyrek yarığın deldiği tek düzen ve yalın arka duvar, çok daha etkileyici geliyordu bana. Bu yalınlık yüzünden arka duvar, balkonların ve geniş pencerelerin süslediği cepheden daha yüksek görünüyordu. Yeğenime şunu sorduğumu hatırlıyorum bir gün: “Bu duvar biraz öne eğik gelmiyor mu sana?..” Gülmüştü bu soruma: “Eğik elbet! Ama bir göz aldanmasıdır bu. Yüksek duvarlar bu etkiyi bırakır hep.”

Temmuz ayında bir cumartesi günü, her zamanki gezintimizi yaparken, oraya gelmiştik. Yeğenim iki küçük kızını ve üniversitedeki meslektaşlarından biri olan Profesör Scavezzi’yi de yanına almıştı; Profesör Scavezzi de hayvanlar bilginiydi, kırk yaşlarında babacan tavırlı, uçuk benizli, lapacı bir adamdı. Cizvit papazına benzer halleri ve yüksek perdeden davranışları hiçbir zaman hoşuma gitmemişti. Yeğenim ise Scavezzi’nin bir bilgi küpü ve aslında çok iyi bir adam olduğunu söyler dururdu. Bense onu budalanın biri sayıyordum. Öyle ya, bu kadar bilgin bir adam, benim gibi zavallı bir terzi parçasına karşı böylesine soğuk davranmayı ne diye gerekli görüyordu.

Baliverna'ya vardığımızda, demin anlattığım arka duvarı adımlamaya koyulduk. Orada, oğlan çocuklarının sık sık top oynadığı, toz içinde yüzen büyük bir saha vardır. Sahanın iki ucuna dikilmiş koca direkler kalelerdi. Nedense o gün sahada tek çocuk yoktu. Ama buna karşılık, bir sürü kadın, küçük çocuklarla birlikte, güneşin verdiği gevşeklikle, sahanın kenarına ve yol boyu uzanan otluğa serilmişti.

Öğle uykusu saatiydi, arada bir binanın içinden tek tük sesler geliyordu. Kurşun gibi ağır güneş gösterişten yoksun olarak koyu renk duvara vuruyordu; matem için yarıya çekilen bayraklar gibi hiç kıpırdamadan duran çamaşırlar pencerelerde kuruyordu; rüzgârın zerresi yoktu havada.

Dağcılığa pek meraklı olduğumdan, aklıma esti, beraberimdekiler böceklerini aramakla meşgulken, ben de eciş bücüş duvarlara tırmanayım dedim: Oyunlar, bazı taşların çıkıntıları, yarıklar arada bir kenetlenmiş demir çengeller, bir sürü tutamak noktası meydana getiriyordu. Kuşku yok, binanın tepesine tırmanmayı düşünmüyordum. Biraz harekete geçmek, adalelerimi çalıştırmak isteğini duymuştum sadece. Yersiz bir istekti bu, kabul ediyorum bunu.

Sonradan duvarla örülmüş olan, büyük bir giriş kapısının çerçevesi boyunca zorluk çekmeden birkaç metre tırmandım. Yukarı kısma ulaşınca, küçük bir oyuntuyu koruyan, mızrak gibi yontulmuş, pas içinde bir çeşit demir yıldıza sağ elimle tutunmak istedim (belki de bu oyuntuda vaktiyle bir ermiş resmi, ya da heykeli vardı).

Bu demire iyice tutunduktan sonra daha yukarı tırmanmak istedim. Fakat mızrak dayanamayıp kopuverdi birdenbire. Bereket versin yerden henüz birkaç metre yüksekteydim. Boş yere öbür elimle tutunmaya çalıştımsa da, dengemi kaybedip boşluğa adadım ve hayli sert düştüğüm halde hiçbir yerime bir şey olmadan ayaküstü buldum kendimi. Kopan mızrak da ardım sıra düştü yere.

Hemen hemen aynı anda, demir mızrağın ardından, yıldızın merkezinden bir çeşit destek taşına kadar dikeylemesine uzanan, daha uzun bir mızrak kopuverdi. Oraya yama gibi yerleştirilmiş bir dayanaktı sanırım bu. Herhangi bir dayanaktan birdenbire yoksun kalan o destek taşı da yerinden oynayıverdi –üç tuğla iriliğinde bir taş parçası getirin gözünüzün önüne– ama düşmedi nedense: Yuvasından yarı fırlamış halde denge sağlayıp

durdu.

Hiç istemeden meydan verdiğim zarar bu kadarla kalmadı. Destek taşı, bir buçuk metre kadar uzunlukta bir direği tutuyordu, bu direk de balkonumsu bir çıkıntıya dayanaklık ediyordu (ilk bakışta, duvarın hantallığı içinde seçilmeyen bütün bu pürüzleri ancak o an fark ediyordum). Direk, duvara gömülmeksizin, iki çıkıntının arasına üstünkörü sıkıştırılmıştı. Destek taşı yerinden oynadıktan iki üç saniye sonra direk dışarı kayıverdi ve ben altında kafamın ezilmemesi için geriye doğru sıçramaya ancak vakit bulabildim.

Hepsi bu kadar mıydı? Otuz metre kadar ötedeki yol arkadaşlarımdan tarafa, duvardan uzaklaşmakta acele ediyordum. Hepsi ayaktaydı, dördü de benim geldiğim yöne bakıyordu. Ama bana bakmıyorlardı. Hiçbir zaman unutamayacağım bir bakışla, benim kellemin üstünde yükselen duvara bakıyorlardı. Ve birden yeğenim başladı haykırmaya: “Aman Allah’ım, bak! Bak!”

Arkama döndüm. Balkonun üstünde, ama biraz daha sağda, o kısımda yoğun ve düzgün olan duvar, birdenbire şişkinleşiyordu. İyice gerilmiş bir kumaşın arkasına bir ok saplanmışa benzer cinsten bir şey. İlkin duvarı boydan boya kısa titreme sardı; sonra uzun bir çıkıntı belirdi; sonra da, çürümüş yuvalarını ortaya çıkararak taşlar birbirinden ayrıldı ve tozlu döküntülerin altında geniş, karanlık bir yarık açıldı.

Bu birkaç dakika mı sürdü, yoksa birkaç saniye mi? Bir şey söyleyemeyeceğim. Canınız isterse kaçığın biri deyin bana, fakat o sırada binanın derinliklerinden korkunç bir uğultu yükseliyordu. Ve etrafı köpek ulumaları inletiyordu.

Anılarım karmakarışık: Ben, nefes nefese, yol arkadaşlarıma yetişmek için koşuyordum; çayır kenarındaki kadınlar ayağa kalkmış çığlık atıyorlardı; kadının biri yerlerde yuvarlanıyordu; yarı çıplak bir kızın gölgesi, en yüksek pencerelerden birinden merakla dışarı sarkarken, altındaki boşluk gittikçe genişliyordu. Nihayet, şimşek hızıyla, duvarın boşlukta yıkılışını korkulu bir düş gibi gördü gözleriyle, işte o zaman, bütün bina bir külçe gibi, iç avlunun öbür yanındaki duvarlarla birlikte, önüne geçilmez bir çöküntüye kapılıp ağır ağır sallanmaya başladı.

Bomba sesine, hem de kurtarıcı yüzlerce uçağın attığı bombaların sesine benzer korkunç bir uğultu yükseldi, yer titremeye başladı, sarımtırak bir toz bulutu bu koca mezarı çabucak kaplayıverdi.

Haberin müthiş bir hızla ulaştığı halk yığını, üstümün başımın belki de toz toprak içinde oluşundan, bana dehşetle bakarken, bu uğursuz yerden uzaklaşma kaygısı içinde, evime dönüşüm geliyor gözümün önüne. Fakat asıl unutamadığım şey, yeğenimle iki kızının bana korkan ve acıyan gözlerle bakışlarıydı. Seslerini çıkarmadan, ölüme mahkum birine ne gözle bakılırsa öyle süzüyorlardı beni (yoksa tamamen benim kuruntum muydu bu?).

Eve geldiğimde, neler gördüğümü öğrendikleri vakit, kimse hayret etmedi kapıldığım heyecana; hatta, hiç kimse ile konuşmadan, gazeteleri bile okumak istemeden, birkaç gün için odama kapanışıma bile şaşmadılar (bir tek gazete gördüm, o da sıhhatimi sormaya gelen kardeşimin elindeydi: Çok büyük bir fotoğraf ilk sahifeyi kaplıyordu, sonu görünmez bir tabut dizisini gösteriyordu bu fotoğraf).

Ben mi meydan vermiştim bunca insanın ölümüne? Demir yıldızın kopuşu, canavarcasına bir neden-etken gelişimiyle, o dev kalenin tamamen çökmesine mi yol açmıştı? Yoksa o binayı vaktiyle inşa eden mimarın kendisi mi, şeytanca bir muziplikle, şu minicik felaket mızrağının ortadan kalkması ile yerinden oynaması bir olan gizli bir tertip kurarak o külçelerin dengesini sağlamıştı? Peki ama yeğenim, ya da kızları, hatta Scvezzi, benim yaptığım işi fark etmemişler miydi? Mademki bir şey görmemişlerdi, öyle ise neden Giuseppe, o günden beri benimle karşılaşmaktan kaçınıyordu? Yoksa, kendimi ele vermek korkusuyla, onu mümkün olduğu kadar az görmek için, farkında olmaksızın ben mi numara yapıyordum?

Öte yandan, profesör Scavezzi’nin artık beni sık sık görmek için ısrarlı davranışı kaygı verici değil mi? Hiç de varlıklı biri olmadığı halde benim küçük terzihaneme bir düzineye yakın elbise ısmarlamasına ne buyrulur!.. Provalarda, hiç eksik etmediği o ikiyüzlü gülümseyişi ile süzüp duruyor beni… Üstelik öylesine dayanılmaz ukalalıklar ediyor ki: Şurada bir pot varmış istemezmiş onu, omuzun biri iyi oturmamışmış, yok efendim koldaki düğmeleri beğenmezmiş, yakalar genişmiş, ha babam düzeltme de düzeltme. Her elbise için altı yedi prova. Arada bir de şu soru: “Hatırlıyor

musunuz o günü?” “Hangi günü?” diyorum. “Canım, şu Baliverna”daki günü!” Hani neredeyse göz kırparak, sinsi dolaylı sözlerle. Cevabım şu oluyor: “Nasıl unutabilirim?” Kafa sallıyor: “Öyle ya… nasıl unutabilirsiniz?”

Ben de elbet şişiriyorum onun faturalarını, atabildiğim kazığı atıyorum. Ama herif farkında değilmiş görünüyor. “Doğrusu ya” diyor “size uğrayınca paradan çıkıyor insan. Yine de, itiraf edeyim, zahmete değiyor bu…” O zaman soruyorum kendi kendime: Budala mı bu adam, yoksa bu alçakçasına küçük şantajlarla eğlence mi arıyor kendisine.

Evet. Pek mümkündür ki o uğursuz demir parçasını kopardığımı gören odur yalnız. Belki de anlamıştır her şeyi, gidip beni ele verebilir, halkın hıncını üstüme çevirebilir. Fakat herifçioğlu düzenbazın biri, açmıyor ağzını. Geldi yeni bir elbise ısmarladı, göz ucuyla süzüyor beni, hiç ummadığım anda beni herkesin diline düşürmenin kıvancını önceden tadıyor. Ben fareyim, o kedi. Beni birden pençesinde kıskıvrak tutacağı ana kadar kadife bir pençe. Davayı bekliyor. Umulmadık bir darbe indirmeye bakıyor. Mahkemede birden ayağa kalkıp haykırıverecek: “Çöküntüye kimin meydan verdiğini bilen benim yalnız, gözlerimle gördüm ben onu.”

Bugün yine geldi flanel bir takım elbisenin provasına. Her zamankinden daha sahte bir yumuşaklığı vardı. “Ya, böyle işte, yaklaşıyoruz işin sonuna!” “Neyin sonuna?” “Nasıl, neyin sonuna mı? Davanın sonuna! Bütün şehir davadan bahsediyor! Bulutlarda yaşadığınıza yemin edeceği geliyor insanın, hey Yarabbi…” “Yani ya: Baliverna’nın çöküşü mü demek istiyorsunuz?” “Elbette ya, Baliverna… Hey gidi hey, bakalım bulacaklar mı gerçek suçluyu?”

Ve sonra çekip gidiyor beni pek kalantorca selamlayarak. Kapıya kadar geçiriyorum onu. Kapıyı kapamak için merdiveni inmesini bekliyorum. Gitti neyse. Kesmeli sesi. Korkuyorum.

Tanrı Görmüş Köpek

1

Tis bucağının varlıklı fırıncısı yaşlı Spirito, bütün mirasını yeğeni Defendente Sapori’ye bırakırken, sırf hınzırlık olsun diye, bir şart koşmuştu: Beş yıl her sabah, halkın uğrağı bir yerde Sapori yoksullara elli kilo taze ekmek dağıtacaktı. Aforozluk kişilerle dolu o bucakta gerçek inançtan yoksunlukta ve küfür savurmada bir eşi bulunmayan bu taş yürekli yeğenin, hayırseverlik denen bir harekete herkesin gözü önünde girişmesini düşündükçe ölümünden önce bıyık altından kıs kıs ve sık sık gülmüş olmalıydı amcası.

Tek mirasçı Defendente, Spirito’nun sahip olduğu dünyalığın kendisine zaten yasal olarak kalacağından hiçbir zaman şüphe etmemişti. Ama bu şart çileden çıkarıyordu onu. Ne yapabilirdi peki? Fırın dahil, Tanrının bu lütfunu tepebilir miydi? Sunturlu küfürler savurarak boyun eğdi. Halkın uğradığı yer konusunda, en tenhasını, fırının gerisindeki küçük avlunun giriş kapısını seçti. İşte orada, vasiyetnamede şart koşulduğu üzere, her sabah erkenden ekmeği tartıp koca bir sepete boşaltarak karnı aç yoksullara dağıtışını herkes görmeye başladı; bu işi yaparken rahmetli amcasına sövüp saymaktan geri kalmıyordu. Günde elli kilo! Manasızlık, ahlaksızlık sayıyordu bunu.

Vasiyetnameyi uygulamakla görevli noter Stiffolo, dağıtım saati pek erken olduğundan, sahneyi seyredip zevk duymak için pek seyrek görünüyordu. Zaten gereksizdi orada bulunması. İşlemin düzenliliğini dilencilerin kendilerinden başka kimse denetleyemezdi. Yine de Defendente yarım yamalak bir çare bulmakta gecikmedi. Elli kolu somunu topladığı koca

sepeti bir duvara dayıyordu. Kimse görmeden sepette kapağa benzer küçük bir gedik açıp güzelce örtbas etti bunu. Ekmek dağıtımına kendi eliyle başladıktan sonra, işi devam ettirmeyi karısına ve çocuklarına bırakıp oradan sıvışmayı âdet haline getirdi. İleri sürdüğüne göre fırın ve ekmek satışı onsuz olamıyordu. Oysa, hemen bodruma koşup bir sandalyeye çıkıyor, sepetin bulunduğu küçük avlu hizasındaki bir dar pencerenin kafesini usulca açtıktan sonra gizli kapağı aralayarak dipteki somunlardan ne çekebilirse geri alıyordu. Böylece sepet çabucak boşalıyordu. Fakat yoksullar nasıl farkına varabilirdi bu düzenbazlığın? Somunlar öylesine hızlı bir tempo ile dağıtılıyordu ki! Sepetin o kadar çabuk boşalması akla yakındı elbet.

Başlangıçta, dostları, Defendente'nin yüklendiği yeni görevi tefe almak için erkenden kalkıyorlardı. Avlunun girişinde kümelenerek onu alaya alıp süzüyorlardı: "Hay Allah senden razı olsun!" diye takılıyorlardı. "Kendine cennette yer hazırlıyorsun değil mi köftehor? Dostlar başına böylesine hayırseverlik!"

Aç dilencilerin havada yakaladığı küçük somunları fırlatırken: "Hay Allah müstehakını versin şu kokuşuğun!" karşılığını yapıştırıyordu Defendente. Hem bu bahtsız kişileri hem de rahmetli amcasının ruhunu aldatmak için bulduğu olağanüstü düzenbazlığı düşündükçe de kıs kıs gülüyordu.

2

O yaz mevsimi, yaşlı derviş Silvestro, Tanrının o diyarda pek geçer akça olmadığını bile bile kalktı geldi o yakınlara yerleşmeye. Tis'in on kilometre kadar uzağında kimsenin uğramadığı bir tepecik üzerinde eski bir kilisecik yükseliyordu. Silvestro oradaki harabeye yerleşti, yakınlardaki bir kaynaktan suyunu sağlıyor, bir kubbe kalıntısının koruduğu bir köşede uyuyor, yabani otlar ve meyvelerle karnını doyuruyordu. Günün her saatinde bir kayanın üstüne tırmanarak diz çöküyor, Tanrıya dua ediyordu.

O noktadan Tisdeki evleri ve daha yakınındaki bazı derme çatma yapıların, Fossa'nın Andro'nun ve Limena'nın oturdukları evlerin damlarını görebiliyordu. Fakat boşuna bekleyip duruyordu birinin oralara kadar çıkmasını. Bu günahkâr ruhlar için okuduğu dokunaklı dualar hiçbir sonuç

vermeden kayboluyordu gökyüzünde. Yine de Silvestro Yaradan’a secdeye devam ederek oruç tutuyor, hüzünlü demlerinde de kuşlarla gevezelik ediyordu. Hiç kimse uğramıyordu semtine. Gerçi, bir akşam, hayli uzaktan iki küçük erkek çocuğunun kendisini gözedediğini farketti. Yumuşak sesle çağırdı onları. Ama çocuklar kaçtılar.

3

O yakınlardaki köylüler, terkedilmiş küçük kilise yönünden gelen garip ışıklar görmeye başladılar her gece. Bir orman yangınına benziyordu bu, fakat ışık hilesi beyazdı ve usulca titriyordu. Demirci Frigimelica, sırf merak yüzünden, kalktı gitti bir akşam. Ama yarı yolda motosikleti bozuldu. Bilinmez neden, yola yaya devam etmeyi göze almadı. Dönüşte, ermişin barındığı küçük tepenin üstünde bir halenin yükseldiğini anlattı; ne bir ateş ışığıydı bu, ne de lamba ışığı. Köylüler, bu ışığın Tanrı ışığı olduğu sonucuna varmakta güçlük çekmediler.

Bazı geceler, bu parıltı ta Tis’den bile görülebiliyordu. Fakat ermişin çıkagelmesi, garipliği ve sonra geceleri belirip onu çevreleyen bu parıltılar, uzaktan da olsa, din ile ilgili her şeye karşı bu köylülerin beslediği kökleşmiş umursamazlığı gideremedi. Bu konuda konuşacak oldular mı, bütün bunlar kabul ve tasdik edilmiş çok eski olaylarmış gibi davranıyorlar, hiç kimse bunun bir açıklamasını arayıp bulmakta ısrar etmiyordu. “Ermiş ışıklarını saçıyor” cümlesi, “bu gece yağmur yağdı veya rüzgâr esti” gibilerden basbayağı bir söz olmuştu.

Bu umursamazlık hiç de yapmacık bir umursamazlık değildi, esasen Silvestro’yu yapayalnız bırakmaları gösteriyordu bunu. Hacca gider gibi onun ayağına kadar gitmek mantıksızlığın dik alası sayılıyordu.

4

Bir sabah, Defendente Sapori küçük somunlarını yoksullara dağıtırken, küçük avludan içeri ilk kez bir köpek girdi.

Görünüşüne bakılırsa başıboş bir hayvandı bu, oldukça tombuldu, tüyleri dikti ve yumuşak huyluya benziyordu. Bekleşen dilenci kalabalığına karışıp

hasır sepetin yanına yaklaştıktan sonra bir somun kaparak acele etmeden uzaklaştı oradan. Bir hırsızdan çok, oraya kendi hakkını almaya gelen biri gibiydi.

– Hey itoğlu it, buraya gel, pis köpek! diye rastgele bir çıkışla gürledi Defendente ve başladı köpeği izlemeye. Bu şebekler yetmiyor muydu sanki? Başımıza bir de köpekler mi çıkacaktı, hem de bu saatte!..

Ama hayvan çok uzaklardaydı artık.

Ertesi gün, aynı sahne: Aynı köpek, aynı manevra. Bu sefer fırıncı ta yola kadar kovaladı köpeği ve bir türlü isabet ettiremediği taşlar fırlattı üzerine. İşin tuhafı, bu masum hırsızlık düzenli olarak her sabah tekrarlandı. Köpeğin daima en uygun anı seçmedeki becerisine diyecek yoktu; öylesine uygun an ki acele etmeye bile ihtiyaç duymuyordu. Ve Defendante'nin fırlattığı taşlar asla isabet etmiyordu hedefine. Her seferinde dilenciler takımı kahkahayı basıyor ve fırıncı kızıp köpürüyordu.

Öfkeden deliye dönen Defendante, elinde sopa, gidip avlunun tam giriş yerindeki kapının gerisine gizlendi. Boşuna gayret. Bunu bir şaka sayıp iş alaya vuran ve hayvanı ele vermeleri için sebep bulunmayan yoksullar kalabalığının arasına karışıp kaybolan köpek, kılına el değmeden girdiği gibi çıkıp gitti.

– Maşallah, bugün de yaptı yapacağını! diye haberi verdi dilencilerden biri.

– Nerde? Hani nerde, diye çırpınıyordu Defendante, bir şeytan gibi kovuğundan fırlayarak.

– Bak hele, bak, nasıl da sıvışıyor! diye gülümsüyordu sefil dilenci, fırıncının kızgınlığından kıvanç duyarak.

Aslında hiç de "sıvışmıyordu" köpek: Somunu ağzında tutarak huzuru yerinde kimselerin kayıtsız ve rahat adımlarıyla uzaklaşıyordu.

Hiç aldırış etmemeli mi bu köpeğe? Olmaz, Defendente katlanamaz böyle şakaya. Mademki avluda ele geçiremiyor köpeği, öyle ise ilk fırsatta yollarda okuyacaktı canına. Hem belki de başıboş kalmış bir köpek değildir bu, belirli bir yuvası vardır belki, tazminat istenebilecek bir sahibi vardır belki. Devam edip gidemez böyle. Bu pis hayvanı gözetleme yüzünden, Sapori günlerdir bodruma inişini sonraya bırakmak zorunda kalmıştır, her

zamankinden daha az ekmek kurtarabilmiştir, kaçırdığı her somun kaybedilmiş para demektir.

Avlunun giriş yerinde ortaya mahsus bıraktığı zehirli bir ekmek ile köpeği faka bastırma teşebbüsü de para etmedi. Köpek somunu bir an kokladıktan sonra sepete yöneldi: Hiç değilse tanıklar böyle anlattılar olayı sonradan.

5

İşini sağlama bağlamak isteyen Defendente Sapori üşenmeyip sokağın karşı tarafında, bisikleti ve av tüfeği ile bir kapı sundurmasının altına saklandı: Bisiklet köpeği izlemek, çifte namlulu tüfek de, tazminat istenecek bir sahibi gerçekten yok ise, köpeği vurup öldürmek içindi. Bir tek üzüntüsü, artık o sabah, sepet tamamen yoksullar yararına boşalacaktı.

Nereden ve nasıl çıkageldi köpek? Gerçek bir sırdı bu. Pusuda beklediği halde fırıncı görmedi köpeğin gelişini. Ancak çıkışının farkına vardı, somun dişleri arasında, rahat rahat gidiyordu. Avludan kahkahalar yükseliyordu. Defendente, hayvanı kuşkulandırmamak için, oradan epey uzaklaşmasını bekledi. Sonra bisikletine atlayıp yola koyuldu.

Birinci varsayım: Köpek birazdan durup küçük somunu mideye indirecekti. Köpek duraklamadı. Fırıncı, biraz daha uzaklaştıktan sonra köpeğin bir evin kapısından içeri süzülebileceğini de hesaba katmıştı. Bu da boşa çıktı. Somun dişleri arasında, düzgün adımlarla duvarların kenarından, avarelik için hiç duraksamadan, hemcinslerinin âdeti üzere arka bacağını yukarı filan kaldırmadan, usul usul yol alıyordu hayvan. Nerede duracaktı acaba? Sapori kurşuni gökyüzüne bakıyordu. Birden yağmur boşansa şaşmamak gerekirdi.

Sant’ Agnese meydanını geçtiler, okulları, tren istasyonunu, halkın çamaşır yıkadığı su kenarını geçtiler. Bucağın sınırlarına varmışlardı. Hatta gençlerin oyun sahasını da geride bırakıp kırlara açıldılar. Avludan çıktığından beri köpek bir defa bile dönüp arkasına bakmamıştı. İzlenildiğinin farkında değildi belki de.

Köpeğin çevirdiği dolaplar için yakasına yapışılacak bir sahip bulma umudunu bırakmak gerekiyordu artık. Gerçekten başıboş bir köpekti bu, çiftliklerde yaşayanların rahatını huzurunu kaçıran, piliçleri kapıp kaçan,

danaları ısıran, ihtiyarları korkutan ve sonunda şehirlere gelip bulaşıcı hastalıklar yayan pis hayvanlardan biriydi.

Yapılacak tek şey ona ateş etmekti herhalde. Ama bunun için de, kalkıp bisikletten inmek, tüfeği omuzdan çıkarmak gerekiyordu. Bunlar yapılana kadar hayvan, adımını hızlandırmadan, vurulamayacak kadar uzaklaşmış olacaktı. Sapori devam etti köpeğin ardı sıra gitmeye.

6

Gide gide korulara vardılar. Köpek kestirme bir küçük yola saptı, sonra daha dar, fakat dümdüz olduğundan izlemesi kolay başka bir yola girdi.

Kaç kilometre gitmişlerdi baştan beri? Belki sekiz, ya da dokuz kilometre. Köpek neden durmuyordu atıştırmak için? Ne bekliyordu? Yoksa birine mi götürüyordu somunu? Birden yokuş dikleşiverdi, köpek tekrar, bisikletin geçemeyeceği küçük bir patikaya saptı. Bereket versin, dik yokuş, hayvanın adımını ağırlaştırdı. Defendente bisikletini bırakıp yaya devam etti izlemeye. Fakat yavaş yavaş ara açılıyordu.

Kan tepesine sıçradığından, tam ateş etmeye karar verdiği sırada, bir tümseğin tepesinde kocaman bir kaya gördü. Kayanın üstünde bir adam diz çökmüştü. Derviş, geceleyin parıltılar, insanı ayakta uyutacak bütün bu masallar geldi hatırına tam zamanında. Ve köpek usul usul ta tepeye kadar tırmandı.

Tüfek elinde, Defendente elli metre kadar uzakta durdu. Ermişin duayı yarıda bırakıp umulmadık bir çeviklikle kayasından sıçradığını, kuyruğunu sallayan ve nihayet somunu ayakları ucuna bırakan köpeğe doğru koştuğunu gördü. Derviş eğilip ekmeği aldı, bir küçük parça koparıp heybesine koydu. Sonra gülümseyip geri kalanı köpeğe verdi.

Dünyadan el etek çekmiş olan bu ermiş adam kısa boylu ve cılız vücutluydu, sırtında abamsı bir giysi vardı; yüzü çocuksu bir muziplik görünümü taşıyordu. Fırıncı saklandığı köşeden çıktı ortaya artık, hakkını kabul ettirmeye iyice kararlıydı.

– Hoş geldin, kardeş, diye selamladı Silvestro, Defendente’nin yaklaştığını görünce. Ne arıyorsun sen buralarda? Ava çıktın galiba?

– Doğrusunu söylemek gerekirse, diye sert bir sesle cevap verdi, ava çıkmış idim… pis bir hayvan avına… bir hayvan ki her gün…

– Ya demek ki sensin, diye kesti sözünü ihtiyar adam. Bu nefis ekmeği her gün sağlayan sensin… Lüks francala bu, söyle değil mi öyle! Layık olduğumu hiç de sanmadığım bir lüks bu…

– Nefis mi dedin? Nefis olmayıp da ne olacak yani! Fırından taze taze çıkıyor… Mesleğimi bilirim ben babalık… Ama benim pişirdiğim ekmek aşırılmak için değildir!..

Silvestro, gözlerini otlara dikip önüne eğdi başını:

– Evet anlıyorum, dedi hüzünle. Haklısın yakınmakta, fakat haberim yoktu bundan… Bu demektir ki Galeone köye gitmeyecek artık… Onu yanımda alıkoyacağım hep… Bir köpek bile çekmemeli iç ezikliği…

– Yok canım, dedi fırıncı biraz sakinleşerek. Eğer öyle ise, köpek gelebilir ne olacak. İşin içinde lanet bir vasiyetname var da, Ve ben her gün elli kilo ekmeği havaya saçmak zorundayım da… Yoksullara dağıtmakla yükümlüyüm, o dinsiz imansız piç kurularına… Pişirdiğim somunlardan biri buraya kadar geliyorsa… Ha bir fakir fazla, ha bir fakir eksik…

– Tanrı sana acayip koruyucu davranacak, kardeşim… Vasiyetname olsun olmasın, cömert yürekliliktir yaptığın iş.

– Boş ver Allasen böyle şeylere!

– Biliyorum nedir seni böyle konuşmaya sevk eden… Siz insanlar, bir çeşit utançla bağlı tutuyorsunuz kendinizi… Kendi kendinizi kötü göstermek istiyorsunuz, hem de aslında olduğunuzdan çok daha kötü, dünya böyledir işte!

Defendente’nin dilinin ucundaki küfürler çıkamıyor artık gırtlağından dışarı. Şaşkınlaştığından, ya da hayal kırıklığına uğradığından, kızamıyor bir türlü. Bütün bölgede ermişe yaklaşan ilk ve tek insan oluşu gururunu okşuyor. Evet, diye düşünüyor, ne ise odur bir ermiş: Pek öyle umulmadık lütuf beklememeli ondan. Fakat kim görebilir geleceği önceden? Hele Silvestro ile gizli bir dostluk kurmayı başarsa, günün birinde bundan çıkar sağlayıp sağlamayacağını kim kestirebilir? Söz gelişi ihtiyarın bir mucize yaptığını getirelim göz önüne. O zaman halk bozuntusu hayranlık duyacak

ona, keşişler, rahipler büyük şehirden çıkagelecekler, törenler, topluca yürüyüşler, bayramlar seyranlar düzenlenecek. Ve evet, yeni ermişin dostu, bütün bucağın kıskandığı Defendente Sapori, söz gelişi belediye başkanlığına getiriliverecek hemen. Hem canım olmayacak şey mi bu eninde sonunda?

Silvestro sözü açıyor:

– Vay ne de güzel tüfeğin var!

Birden çekiyor tüfeği elinden. Tam o anda, Defendente soruyor kendi kendine neden acaba diye, bütün vadiyi inleten bir kurşun patlatıveriyor. Fakat derviş sıkı tutuyor tüfeği elinde.

– Korkmuyor musun, diye soruyor, dolu tüfekle böyle dolaşmaya?

Fırıncı hiç de yumuşak olmayan bir bakışla süzüyor dervişi.

– Çocuk değilim artık ben!

– Sahi mi acaba, diye sözüne devam eden Silvestro silahını geri veriyor sahibine, sahiden, pazar günü, Tis’deki kilisede bir yer bulmak hiç de güç değil, değil mi? Duyduğuma göre çok kere dolmuyormuş bile.

– Çıplak bir el kadar boştur kilise, diye cevap veriyor fırıncı kıvanç duyarak. Cesaret bulup ilave ediyor: Ne yapalım, bizler karşı koyamayacak kadar azlığız!

– Ya ayinde, genellikle kaç kişisiniz ayinde, sen ve diğerleri?

– Eh, otuz kadarız belki, kalabalık pazar günleri. Noel yortusunda da… elli kadarız.

– Peki söyle bana, Tis’de Tanrıya rahatça küfredilir mi?

– Küfretmek de laf mı! Doğrusu ya, sövüp saymak için hiç de nazlanmalar.

Derviş bakıyor fırıncıya ve başını sallıyor.

– Tanrıya pek inandıkları yok desene…

– Pek inandıkları yok mu? diye tekrarlıyor Defendente, bıyık altından gülerek. Dinsizler imansızlar çetesi demek daha doğru…

– Ya senin oğulların, yolluyor musun kiliseye oğullarını?

– Şeytan bilir yollayıp yollamadığımı! Vaftiz için, Vaftizin kutsallaştırılması için, çocukların birinci ve ikinci dinsel duygudaşlığı için![4]

– Sahi mi, ikinci duygudaşlık için de mi?

– İkinci duygudaşlık için de elbet. En küçük oğlum… ama sözünü kesiyor birden, belki de abuk sabuk laf ettiğinin farkına vararak.

– Öyle ise sen iyi bir aile babasısın, diye ciddi ciddi yoruma girişiyor derviş (ama niye gülümsüyor öyle?). Yine gel beni görmeye, kardeşim. Ve şimdi Tanrı beraber olsun seninle… Onu kutsayacakmış gibi küçük bir hareket yapıyor.

Gafil avlanan Defendente bilemiyor ne cevap vereceğini. Daha bunun farkına varmadan önce eğmiştir başını, istavroz çıkarmıştır. Bereket versin, köpek hariç, tanık yoktur ortada.

7

Derviş ile gizli anlaşma iyiydi hoştu ama, fırıncı düşe dalıp kendisini bucağın belediye başkanlığı makamında gördüğü demlerde iyiydi hoştu sadece. Yoksa gözleri dört açmak gerekiyordu. Kendi kusuru olmadığı halde, yoksullara ekmek dağıtma işi hemşerileri yanındaki itibarını sarsmıştı. Şimdi bir de istavroz çıkardığını duyacak olurlarsa hesabı tamamdı. Çırakları dahil, çok şükür kimse kırlardaki gezintinin farkında değildi. Fakat emin olabilir miydi buna? Sonra köpek ile nasıl ayarlanacaktı durum? Artık kendi şerefiyle oynamadan köpeğe somunu vermemezlik edemezdi. Öte yandan, işi hemen patırtıya boğacak olan dilencilerin gözleri önünde hayvanın serbestçe davranmasına da göz yumamazdı.

İşte bu yüzden ertesi sabah, daha gün doğmadan, Defendente kalktı ve evinin yakınında tepeye giden yol kenarına dikildi. Galeone görünür görünmez ıslıkla çağırdı onu. Defendente’yi tanıyan köpek yaklaştı. Bunun üzerine fırıncı, elinde ekmek, hayvanı fırının arkasında odunluk hizmeti gören küçük bir tahta barakaya götürdü. Barakadaki bir sıranın altına ekmeği bırakarak Galeone’ya bundan böyle tayınını gelip orada bulması gerektiğini iyice anlatmak istedi.

Nitekim köpek ertesi günden itibaren somunu gelip o sıranın altından aldı.

Olay kimsenin gözü önünde olup bitmiyordu, ne Defendente'nin ne de dilencilerin.

Her gün, şafak sökerken, fırıncı kalkıp tahta barakaya ekmeği bırakıyordu. Ve sonbahar yaklaşıp da günler gitgide daha kısaldıkça, dervişin köpeği sabah karanlığının gölgeleriyle gitgide daha çok kaynaşıyordu. Böylece Defendente Sapori göreceli bir huzur içinde yaşıyordu, bu da kendisine, hasır sepetteki gizli kapakçık sayesinde, yoksullara dağıtılacak ekmekleri tekrar azaltmaya koyulmasına imkân veriyordu.

8

Haftalar geçti, aylar geçti, sonra kış geldi, camlar ince bir buz tuttu, yol üstü bütün bacalar tütmeye, herkes sıkı sıkı giyinmeye başladı, sıskalaşan serçeler çitler boyunca kaskatı kesildi ve tepeleri ince bir kar hırkası kapladı.

Buz kesen yıldızlı bir gece, kuzeye doğru oralarda, terkedilmiş eski kilisecik yönünde, o ana değin hiç görülmemiş koca koca beyaz parıltılar fark edildi. Bu olay az çok bir telaş uyandırdı Tis'de. Bazı kimseler yataktan hemen fırladı, pencereler gürültüyle açılıp kapandı, evden eve çağrışmalar oldu, sokaklarda çığlıklar atıldı. Daha sonra, bunun Silvestro'nun bilinen parıltılarından biri olduğu, dervişi selamlamaya gelen Tanrı ışığından başka bir şey olmadığı anlaşılınca, kadını da erkeği de pencerelerini kapayıp, biraz düş kırıklığı ile ve bu yersiz telaşa lanet yağdırarak sıcak yorganlarının altına tekrar kıvrıldılar.

Ertesi gün, haberi kimin getirdiği bir türlü öğrenilemeden, ihtiyar Silvestro'nun gece soğuktan öldüğü söylentileri yayıldı bucakta.

9

Kanun bütün ölülerin gömülmesini zorunlu kıldığından, mezarcı, bir duvarcı ve iki ırgat, dervişin kendi ruhani çevresi içindeki varlığını daima bilmezlikten gelmeyi tercih etmiş olan rahip Don Tabia ile birlikte cenazenin yanına gittiler. Tabut, bir eşeğin çektiği küçük bir araba üzerindeydi.

Beş adam Silvestro'yu, tıpkı bir veli duruşuyla, elleri kavuşuk, göz kapakları kapalı, karlar üstüne boylu boyunca uzanmış buldular. Yanı başına oturmuş köpek Galeone ağlıyordu.

Ceset tabuta konduktan sonra dualar çabucak okunup oracığa, uyumak için sığındığı küçük kilisenin kubbesine yakın bir yere gömüverdiler. Toprak tümseğin üzerine tahta bir haç dikildi. Ondan sonra Don Tabıa ile yanı başındakiler, boylu boyunca serilip mezarın üzerinde kendini yerden yere vuran köpeği orada bırakarak geri döndüler.

Köpek görünmedi bir daha. Ertesi gün, küçük somunu sıranın altındaki her zamanki yerine bırakmaya gelen Defendente, bir iki gün önceki ekmeği buldu orada. Daha ertesi gün de aynı ekmek, biraz daha bayat, yerli yerindeydi ve karıncalar ekmeğin içinde ve dışında cirit atıyorlardı. Günler geçti, Sapori de herkes gibi düşünmez oldu bu işi artık.

10

Fakat iki hafta sonra bir gün Sapori, Kuğulu Kahvede, belediye başkanı Lucioni ve süvari Berdardis ile üçüzlü bir iskambil oyunu oynarken, sokağa bakmakta olan delikanlının biri şu haberi verdi:

– Vay canına, çıkageldi köpek!

Ürperti geçiren Defendente hemen çevirdi başını. Derisi kemiğine yapışmış, bacakları titreyen iğrenç bir köpek sokakta ilerliyordu. Açlıktan ölüyordu hayvan. Dervişin köpeği ise, Sapori iyice hatırlıyordu bunu, daha toplu, daha kuvvetli bir köpekti. Ama iki hafta aç durmak bol bol yeterdi bir köpeği bu hale sokmağa. Fırıncı tanır gibi oldu onu. Mezarın üstünde bunca zaman uluyan hayvan demek ki açlığa artık dayanamayarak efendisini bırakıp tayınını aramaya gelmişti şehre.

Kayıtsızlığını açığa vurmak isteyen Defendente pis pis güldü:

– Çiftleşmekte gecikmez.

– İyi ama o köpek değil ki bu! diyen Lucioni sinsi bir gülüşle elindeki kâğıdı attı masaya.

– O köpek de nesi?

– Dervişin köpeği olması mümkün değil yani! diye maksadını açıkladı Lucioni.

Kafası oldukça ağır işleyen süvari Bernardis birden hareketlendi meraklı meraklı.

– Yahu gördüm ben bu köpeği daha önce, dedi. Hem de buralarda gördüm. Sahibi sen değil misin onun, Defendente?

– Ben miyim onun sahibi? Nasıl benim olurmuş o köpek?

– Hiç sanmıyorum yanıldığımı, diye ısrar etti Bernardis. Senin fırının oralarda onu gördüm gibi geliyor bana.

Sapori bilemiyordu artık ne yapacağını.

– Boşver, dedi, sokaklarda sürten köpek çok, mümkündür pekala. Ama ben hiç hatırlamıyorum.

Ciddi ciddi, sanki yalnız kendisi içinmiş gibi, başıyla onayladı Lucioni. Sonra dedi ki:

– Evet, evet, dervişin köpeği olmalı bu.

Gülmek için kendini zorlayan fırıncı sordu:

– Ne demeye ille de dervişin köpeği olacakmış a canım?

– Hepsi birbirini tutuyor, anlıyor musun? Zayıflığı, hepsi. Düşün biraz: Birkaç gün mezar başında kaldı, köpekler böyle yaparlar hep… ve sonra iştahı geldi… ve işte tekrar şehre indi.

Fırıncı susuyor. Bu sırada köpek çevresine bakınıyor ve bakışı, kısa bir an, kahvehanenin büyük camekânının gerisinde oturan üç adam üzerinde duruyor. Fırıncı solumaya başlıyor burnundan.

– Evet, diye sözüne devam ediyor Bernardis, yemin edebilirim ki daha önce gördüm ben onu. Üstelik birkaç defa gördüm, hem de senin taraflarda…

Ve Sapori’ye bakıyor.

– Mümkün, mümkün, diyor fırıncı. Ama ben hatırlamıyorum.

O zaman Lucioni, kurnaz kurnaz gülüyor:

– Altına boğsalar beni, evimde istemem böyle bir köpeği ben.

– Kuduz mu yoksa? diye kaygıya kapılıyor Bernardis. Kuduz mu diyorsun yoksa?

– Kim diyor kuduz diye. Demek istediğim şu ki bir köpeğe güvenç duyamam hiç… Tanrı görmüş bir köpeğe!

– Nasıl, Tanrı görmüş mü?

– Dervişin köpeği değil mi bu? Parıltılar belirirken dervişin yanında değil miydi bu köpek! Hayvan sahnenin en yakınında bulunmuyor muydu? Hiçbir şey görmüyor muydu sanırsın? Böyle bir sahne önünde uyuyor muydu sanırsın?

– Söylenti bütün bunlar! diyor süvari. Bu parıltılar hakkında kimse bir şey bilmiyor. Niçin Tanrı, niye şeytan değil? Dün gece de vardı bu parıltılar…

Yüreğini belirsiz bir umut kaplayan Defendente soruyor:

– Dün gece mi dedin?

– Kendim gördüm, gözlerimle gördüm. Bundan önceki kadar ışıklı değildi. Ama yine de oldukça aydınlıktı.

– Emin misin, dün gece mi?

– Dün gece, vallahi! Öbür parıltıların aynı parıltılar… Dün gece ne olmasını istiyorsun peki sen?

Lucioni'nin çehresi daha sinsileşiyor gitgide.

– Peki kim diyor sana, dün geceki ışıklar onun için değil diye?

– O da kim?

– Köpek. Belki de sadece, Tanrı yerine, cennetten inen derviştir o parıltılar. Köpeği orada, mezarı başında hareketsiz görünce diyor ki kendi kendine: Bak hele şu benim zavallı köpeğime… İşte o zaman yeryüzüne inip artık böyle devam etmemesini, ulumalarına son vermesini, gidip bir biftek parçası aramasını söylüyor köpeğine!

– Ama bu köpek buranın köpeği! diye ısrar ediyor süvari Bernardis. Yemin ederim ki size gördüm ben fırının çevresinde dört döndüğünü.

Defendente evine dönüyor, allak bullak bir kafayla. Ne can sıkıcı iş bu: Bunun imkânsızlığına kendisini inandırmaya çalıştıkça, köpeğin gerçekten dervişin köpeği olduğuna inancı kuvvetleniyor. Önemi yok elbet bunun. Ama yeniden ona her sabah somununu vermeye başlamak gerekecek mi şimdi? Tayınını kesecek olursam gelip avludan çalacak ekmeği, işte o zaman ne yaparım ben? diye düşünüyor. Kıçına tekme vurup mu kovacağım yoksa? İster inansınlar ister inanmasınlar, Tanrı görmüş köpek mi? Hadi canım ne biliyorum ben bütün bu sır küpü işleri?

O kadar basit değil bu işler. İlkin: Dervişin ruhu dün gece göründü mü gerçekten Galeone'ye? Göründü diyelim, ne söyleyebilir ki ona? Aldatılmış olduğunu mu? Belki de köpek insanların dilinden anlıyordur şimdi, kim kestirebilir günün birinde onun da konuşmaya başlayıp başlamayacağını? İşin içine Tanrı karıştı mı her şey mümkündür, emsali çoktur bunun. Kendisine gelince, Defendente, yeterince gülünç olmuştur zaten. Ya şimdi kötü dilliler duyduğu kaygıları öğrenecek olurlarsa!

Evine girmeden önce Sapori bir göz atmaya gidiyor tahta barakaya. On beş gün önceki bayat ekmek parçasının yerinde yeller esiyor. Köpek çıkagelip üzerindeki karıncalarla ve ıvır zıvırla alıp götürdü mü yoksa somununu?

12

Fakat ertesi gün köpek gelmiyor taze somununu almaya, daha ertesi gün de gelmiyor. Defendente de bunu biliyordu zaten. Silvestro'nun ölümüyle, onun dostluğundan yararlanmak hayali de sönmüş oluyordu. Köpeğin durumuna gelince uzak kalması daha iyiydi. Yine de, boş barakada bekleyip duran ekmek parçasını yerli yerinde bulmak düş kırıklığı yaratıyor fırıncıda.

Üç gün sonra Galeone'yi tekrar görünce işler daha da karışıyor. Başıboş gibi görünen köpek, ayaz kesen Büyük Meydan'ı geçerken kahvehane camekânından görmüş, oldukları hayvana hiç mi hiç benzemiyordu. Artık bacakları üzerinde dimdik duruyor, yalpa vurmuyordu, hep aynı sıskalıkta da olsa tüyleri yatıktı, kulakları dik ve kuyruğu canlıydı. Karnını kim doyurmuştu köpeğin? Sapori sağına soluna bakındı. Gelip geçenler, sanki hayvan orada değilmiş gibi kayıtsızdı. Öğleden önce, fırıncı gidip aynı sıranın altına bir taze somun, hatta bir parça da peynir bıraktı. Köpek

görünmedi.

Günden güne Galeone serpilip canlanıyordu; tüyleri ev köpeklerinin parlaklığını ve sıkılığını bulmuştu. Kendisine bakan biri vardı doyuruyorlardı onu. Hayvanın çok şeyler görmüş olmasından çekiniyorlardı belki, köyün maskarası olmadan Tanrı'nın merhametini ucuzca kazanma umudunu bekliyorlardı ihtimal. Yoksa bütün köy halkının aklına aynı düşünce mi gelmişti? Ve her ev, akşam olunca, lezzetli yiyecek çanaklarıyla köpeğin gönlünü hoş tutmak için hayvanı karanlıkta kendi tarafına mı çekmeye bakıyordu.

Belki de bundan ötürü Galeone artık gelmiyordu tayınını aramaya: daha iyisini bulmuştu! Ama kimse söz açmıyordu bundan, hatta laf arasında dervişin adı geçse bile, çene yarışına başka yön vermede acele ediliyordu. Köpek sokakta görünür görünmez de, dünyanın her yanında bol bol bulunan bunca serseri köpekten biri ortalardaymış gibi, bakışlar daha uzağa çevriliyordu. Dahiyane bir fikri ilk defa bulan kimseler, daha atak kişilerin aynı fikri gizlice benimseyerek layık olmadıkları çıkarlar sağlamaya kalkıştıklarını görünce bunu nasıl karşılarlarsa, Sapori de öylece kendini kemiriyordu için için.

13

Tanrıyı görmüş olsun olmasın, hiç şüphe yok garip bir köpekti Galeone. Neredeyse bir insan ağırbaşlılığı ile evden eve gidiyor, avlulara, dükkânlara, mutfaklara dalıyor, dakikalarca orada durup insanlara bakıyordu. Sonra da sessizce çekilip gidiyordu.

Bu kara sevdalı bir çift iri gözün gerisinde neler gizliydi acaba? Yaradanın hayali o gözlerde yer etmiş olmalıydı görünüşe bakılırsa. Ne gibi izler bırakmıştı bu hayal? Titrek eller hayvana pasta dilimleri, tavuk butları ikram ediyordu. Karnı doyan Galeone, her düşünceyi keşfediyormuş gibi, bakışını herkesin gözlerine dikiyordu. O zaman orada bulunanlar, daha fazla mukavemet gösteremeyeceklerinden, sıvışıveriyorlardı. O güne kadar, Tis'de, yabani ve serseri köpekleri sopa ile dövmek ve taşlamak olağan işti: Ama bu köpeğe de aynı şekilde muameleyi kimse göze alamayacaktı.

Yavaş yavaş, herkes bir çeşit gizli kapaklı bir düzenlemenin akıntısına

kapılmış hissetti kendini, ama bunun sözünü etmeye yürek yoktu kimsede. Eski dostlar göz göze gelince her biri kendine bir yardakçı bulma umuduyla sessiz bir itirafı boş yere arıyordu. Ama kim atacaktı yüzündeki maskeyi? Bu konuya sık sık dönen, gözü pek Lucioni'ydi yalnız: "Bak, bak! Tanrı görmüş şu bizim pis köpekçik yine ortalarda!" diye haber veriyordu pervasızca Galeone görünür görünmez. Hem de alaylı alaylı gülerek, etrafına boyuna göz kırparak. Çoğu zaman, bu sözleri duyanlar anlamamış gibi görünüyordu. Söylenenin açıklanmasını ısrar etmeden istiyorlar, başlarını anlayışlı bir eda ile sallayarak mırıldanıyorlardı: "Lakırdı bunlar! Zırva hepsi, kocakarı zevzekliği!" Susmak, veya daha kötüsü, belediye başkanının muzip gülüşlerine katılmak fazlaca lekelenmekti. Budalaca bir latife söz konusu imiş gibi işi örtbas etmeyi tercih ediyorlardı. Yine de, süvari Bernardis orada hazır bulunuyorsa, cevabı hep aynıydı:

– Dervişin köpeği mi? Hadi canım! Hayvan buranın yerlisi yahu. Yıllardır sürter durur Tis'de ve her Allah'ın günü, fırının yakınlarında görürüm ben onu!

14

Her zamanki gibi ekmekleri geri çekme işine girişmek üzere bodruma indiği bir gün, Defendente, küçük pencerenin kafesini kaldırdıktan sonra hasır sepetin kapağını açmaya hazırlanıyordu. Dışarda, avluda, sıraya girmiş dilencilerin çığlıkları ve bu taşkınlığı önlemeye çalışan karısı ile çırağının sesi yükseliyordu. Sapori'nin becerikli eli sepetin kapağını açınca somunlar hızla bir çuvala dökülmeye başladı. Tam o anda, bodrum boşluğunda kara bir şeyin kıpırdadığını göz ucuyla görür gibi oldu Defendente. Hemen arkasına döndü. Köpekti bu.

Giriş kapısının yanında hareketsiz duran Galeone, sahneyi sakin sakin gözetliyor, kılını kıpırdatmıyordu. Fakat gözleri sanki fosforluydu. Sapori donakaldı oracıkta.

– Galeone, Galeone, diye okşayıcı, yumuşak bir sesle kekelemeye başladı. Hadi, benim tatlım, Galeone! Gel al şunu!

Ve bir somun fırlattı köpeğe. Ama hayvan aldırış bile etmedi buna. Gördüğü elverirmiş gibi ağır ağır geri dönüp merdivenden çıkıp gitti. Yalnız kalır

kalmaz fırıncı korkunç lanetler yağdırmaktan alamadı kendini.

15

Bir köpek Tanrı'yı görmüş, onun kokusunu almıştı. Kim bilir ne sırlar açılmıştı ona? Ve insanlar, bir destek, bir yardım aramak üzere birbirleri ile bakışıp duruyor, fakat hepsi de susuyordu. İçlerinden biri ağzını açmaya karar verseydi bari… "Ya bir kuruntuysa bu?" şüphesi geldi hemen aklına. "Ya diğerlerinin böyle bir şey düşündüğü yoksa?" Bunun üzerine sanki ortada hiçbir şey yokmuş gibi davrandı.

Galeone bir yerden başka bir yere olağanüstü bir teklifsizlikle gidiyor, ahırlara olduğu kadar hanlara da dalıyordu. Hiç beklenilmediği anda bir köşede beliriyor, put kesilip gözlerini size dikiyor, sonra da sizi kokluyordu. Gece bile, öbür köpekler uyurken, onun gölgesi, bir köylü yürüyüşü gibi kendine has salına salına adımlarıyla beyaz bir duvara birdenbire vuruyordu. Bir evi yok muydu öyle ise? Bir kulübesi yok muydu?

Bucak halkı, kapıları sımsıkı kapayıp evlerine çekildikten sonra bile kendilerini yalnız hissetmiyorlardı artık. Kulakları hep kirişteydi: Dışarda bir ot hışırtısı, sokakların kaldırımlarında hafif, ihtiyatlı bir yürüyüş, uzaktan uzağa bir uluma. Buk, buk, buk sesini çıkarıyordu Galeone, kendine has bir hırıltıydı bu. Ne sert, ne de kızgın bir sesti, öyle olduğu halde bütün bucak duyuyordu bu sesi.

– Güzel, zarar yok, belki de ben yanılmışımdır hesapta! diyor bir dellal, karısı ile dört metelik için kıyasıya çekiştikten sonra:

– Bu seferlik neyse, sünger çekiyorum üstüne. Ama gelecek sefer ayağını denk al…. diye kulağını büküyor demirci Frigimelica, kovmaktan birden vazgeçtiği ırgatının.

Patronu olan kadınla belediye başkanının karısını çekiştiren Bayan Biranze, daha demin söyledikleriyle taban tabana zıt olarak, soldan geri çark edişle şu sonuca varıyor:

– Doğrusu, iyi düşünülecek olursa, çok hoş bir kadındır.

Buk, buk, buk, diye hırlıyor başıboş köpek, belki de bir başka köpeğe, bir gölgeye, bir kelebeğe, gökteki aya havlıyor, ya da az önce gördüğü, anladığı

bir şeye havlıyor, sanki insanoğlunun kötülüğü duvarları, yolları ve kırları aşıp kendisine ulaşıyormuş gibi. Ve handan kovulan ayyaşlar, köpeğin boğuk sesini duyar duymaz içgüdüleriyle buluveriyorlar hemen hayvanın nerede olduğunu.

Galeone, mühendis Federici’nin imzasız bir mektup karaladığı odacıkta alıyor soluğu; bu imzasız mektupta, makarna fabrikasının sahibi olan patronuna, sayman Rossi’nin yıkıcı unsurlarla ilişki kurduğunu ihbar ediyor. “Mühendis efendi, ne karalıyorsun orada?” der gibidir o yumuşak bakışlı iki koca göz. Federici, uslu çocuk tavrıyla, kapıyı gösteriyor köpeğe: “Hadi bakalım, tek dur, yallah, yallah!”, dilinin ucuna gelen küfürler boğazında düğümleniyor. Sonra da, hayvanın çekip gittiğinden iyice emin olmak için kulağını kapıya dayıyor. Ve nihayet, daha da emin olmak amacıyla, mektubu yakıyor. Galeone, tamamen bir tesadüf eseri olarak, yosmanın dik alası civelek Floranın evine çıkan tahta merdivenin ilk basamağında beliriveriyor. Gecenin hayli geç saatidir ama, merdiven basamakları, beş çocuk babası bahçıvan Guio’nun ayakları altında gıcırdamaktadır. İşte o sırada bir çift göz ışıldıyor karanlıkta. “Vay canıma, burası değilmiş be!” diye yüksek sesle söyleniyor adam, yanlış kapı çaldığından samimi olarak sinirlenmiş gibilerden. “Aldanıyor insan hep bu karanlıkta… Noterin evi değil burası!” Ve çabucak iniyor merdiven basamaklarını.

Yahut da, inşaat yerindeki garaja usulca giren Pinin ile Gionfa iki bisiklete el attıkları sırada, köpeğin boğuk uluması duyuluveriyor; sizi gidi sizi der gibilerden hafif bir çıkışmadır bu ses.

– Toni bak biri var! diye mırıldanıyor Pinin, işin içyüzünü bilerek.

– Öyle, bana da öyle geliyor, diye tasdik ediyor Gionfa. Yağmalamalı tabanları…

Boş elle sıvışıveriyorlar.

Yahut da, Defendente sabah dağıtımında yoksulların ekmeğini bir kere daha aşırmak üzere kapıya çifte kilit vurup tam bodruma indiği sırada, fırının kapısında, yakınıyormuş gibilerden uzun uzun uluyor Galeone. Fırıncı dişlerini sıkıyor: Nasıl da malum oluyor her şey bu lanet köpeğe? Defendente omuz silkmeye yelteniyor. Fakat kuşkular kemiriyor yüreğini:

Ya Galeone onu ihbar edecek, yakalatacak olsa, miras gidiverecek güme… Ve Defendende, koltuğunun altında boş çuvalla dönüyor fırına.

Ne zaman son bulacak bu işkence? Köpek bir daha ayrılmayacak mı buradan? Tis'de kalırsa kaç yıl daha yaşayacak? Yok mu şunu ortadan yok etmenin bir çaresi?

16

Kesin bir olay varsa o da şu ki: Yüzyıllar süren umursamazlıktan sonra bucağın kilisesi yine dolmaya başlıyor. Pazar günü, kırk yıllık ahbap kadınlar ayinde buluşuyorlar. Hepsinin de bir mazereti var elbet: "A canım, bu soğukta, en mahfuz yer, kilise yine de. Duvarları öyle kalın ki, bunun için işte… Yazın depo etmişler sıcağı, şimdi buyrun diyorlar!" Bir başka hatun şöyle diyor: "Doğrusu ya, Don Tabia, şu bizim rahip, çok iyi bir adam… Japon çiçeği tohumları vadetti bana, hani şu güzelim sarı renk çiçeklerin!.. İşte böyle… Kilisede ara sıra boy göstermeyecek olsam, Nuh deyip Peygamber demez huyu yüzünden, bunu hiç hatırlamıyor görünecek…" Nihayet bir başka bacı konuşuyor: "Anlasanıza beni, Madam Erminia! Kilisedeki Kutsal-Yürek mihrabının üzerindekine benzer bir dantela parçası örmek istiyorum. Örnek çıkarmak için eve götüremiyorum ki aslını… İyice bakmak üzere buraya kadar gelmem gerekiyor… İnan olsun ki pek kolay değil bu iş!" Hepsi de kös dinliyor bütün bunları, ahbaplarının bu açıklamalarına gülümsüyor, kişisel küçük mazeretlerine karşılarındakini inandırmaktan başka bir şey düşünmüyorlar. Sonra da: "Amanın, Don Tabia bize bakıyor!" diye okuldaki öğrenciler gibi fısıldaşıp hep birlikte ellerindeki dua kitabına dalıyorlar.

Geçer akça bir nedenle gelen tek kadın yoktur kiliseye. Örneğin, küçük kızına şan dersleri verdirmek isteyen, musiki tutkunu Madam Ermelinda, kilisedeki organistten başkasını bulamamıştır. Kiliseye de, çocuğunun Magnifika'da şarkı söyleyişini dinlemeye gelmektedir sadece. Ütücü kadın anası ile kilisede buluşmak zorundadır, zira kocası evde görmek istemiyor kaynanasını. Doktorun karısı bile aynı dereden su getiriyor: Ayinden birkaç dakika önce, Büyük Meydanın ortasında, bir ayağı kazaen burkulmuştur.

Biraz oturmak için kiliseye girmek mecburiyetinde kalmıştır… İki yan koridorun sonunda, gölgelerin daha sıklaştığı o tozdan kurşunimsileşmiş günah çıkartma kulübeciklerinin yanında, insanoğulları bir ızgara üstündeymiş gibidir. Don Tabia, kürsüsünden, hayretle bakıyor çevresine, ne söyleyeceğini bilemiyor.

Bu sırada Galeone, kilisenin önündeki meydanda, hak ettiği dinlenmenin tadını çıkarıyormuş gibi güneşin zayıf ışıkları ile ısınmaya bakıyor. Ayin bitip de herkes dağılırken, hiç istifini bozmadan, babacan bir tavırla halkı süzüyor: Büyük kapıyı hızla aşan kadınlar dört bir yana dağılıyorlar. Köpeğe hiçbiri göz atmaya tenezzül etmiyor; fakat meydanın köşesini dönene değin, hepsi de, köpeğin bakışlarını sivri uçlu çelik şişler gibi böğürlerine saplanmış hissediyorlar.

17

Ve bundan böyle, Galeone'nin gölgesine az buçuk benzemek şartıyla, hangi köpeğin gölgesi olursa olsun, herkese ürperti verdi. Herkes korku içinde yaşadı. Sokaklarda, çarşıda, ya da akşam gezintilerinde biraz kalabalık oldu mu, dört ayaklı hayvan eksik değildi oradan; yalnız başlarına kaldıklarında kendisini usulca en okşayıcı sözlerle çağıran ve hemen pastalar ve tatlılar ikram eden bütün bu insanların gösterdiği mutlak kayıtsızlık ile alay eder gibiydi. “Hey gidi hey, keyfimiz ne kadar yerindeydi, vaktiyle!” diyordu şimdi bu insanlar, laf arasında başkaca bir şey belirtmeksizin. Fakat bu sözle ne denmek istendiğini şıp diye anlamayan tek kişi yoktu. “Vaktiyle”den maksat, bunu hiç açığa vurmadan, şu demekti: Nerede o aklımıza eseni yapabildiğimiz, kafayı tütsülediğimiz, köylerde sadaka dilendiğimiz, hatta Allah ne verdiyse aşırdığımız, avarelik ettiğimiz ve pazar günleri öğleye kadar uyku çektiğimiz günler. Satıcılar yiyecekleri artık hafif kâğıtla tartıyor, terazide hile yapmıyor, ev hanımı hizmetçi kadını dövmüyor. Tefeci Carmine Esposito, talihini başka yerde aramak üzere pılısını pırtısını topladı çoktan; jandarma komutanı Venariello, jandarma karakolunun kapısı önündeki bir sıraya uzanıp güneşlenmekle geçiriyor günlerini, can sıkıntısından patlıyor ve bütün hırsızlar ölüp gitti mi yahu! diye soruyor kendi kendine, vaktiyle pek zevk alarak sövüp saydıkları halde kimse eskisi gibi Tanrıya küfretmeye kalkışmıyor! Ancak kırlarda

basıyorlar küfrü, o da sonsuz tedbirler alındıktan, çalı çırpı gerisinde hiçbir köpeğin saklanmadığına iyece emin olduktan sonra.

Baş kaldırmaya kim cüret edebilirdi ki? Galeone'yi tekme ile kovmak veya için için istediği halde, arsenikli bir pirzolayı ona yedirmek cesaretini kim gösterebilirdi? Mukadderata bile ümit bağlanamazdı artık: Kendi kendisiyle çelişkiye düşmeyen Kutsal Mukadderat, Galeone'den yanaydı herhalde. İşi tesadüfe bırakmak daha uygundu.

Kıyamet gecesi gibi şimşekli, yıldırımlı bir fırtına gecesi oldu bu tesadüf. Fırıncı Defendente Sapori'nin kulakları kirişte olmasa da, gök gürültüsü, aşağıdan, avludan gelen garip bir sesi duymasına engel olmadı. Hırsızdı herhalde bunlar.

Yatağından fırladı, karanlıkta tüfeğine sarılıp panjurların aralığından baktı. Yanlış görmüyorsa, dükkânın kapısını açmaya çalışan iki adam vardı. Çakan bir şimşeğin ışığı, bardaktan boşanırcasına yağmur yağdığı halde, avlunun tam ortasına karabaş iri bir köpeği seçmesine imkân verdi. Demek ki hırsızı caydırmak için yine şu lanet hayvan çıkagelmişti.

Defendente sunturlu bir küfür savurdu, tüfeğini doldurdu, panjurun bir kanadını, tüfek namlusunun geçebileceği kadar usulca araladı.

İlk kurşunun sesi gök gürültüsüne karıştı. "Hırsız var, hırsız var!" diye bağırıp çağırmaya başlayan fırıncı, tüfeğini çarçabuk bir daha doldurup karanlığa doğru bir daha ateş edince, uzaklaşan ayak sesleri duydu; sonra evin içi insan sesleri ile doldu, kapılar açılıp kapandı. Karısı, çocukları, ırgatları korka korka koşuştular.

– Bay Defendente! diye bir ses yükseldi avludan. Bay Deendente bir köpeği vurdu!

Galeone -özellikle böyle bir gecede insan yanılabilirdi elbet, ama bu köpek çok benziyordu ona- kaskatı kesilmiş, bir su birikintisinin ortasında yatıyordu, iri bir saçma alnını delip geçmişti. Derhal ölmüştü. Ayaklarını bile kıpırdatmıyordu. Fakat Defendente gidip bakmadı köpeğe. Sadece dükkân kapısının zorlanıp zorlanmadığına bakmak üzere aşağı indi, her şeyi yerli yerinde görünce, koşup gelenlerin hepsine iyi geceler dileyip yatağına büzüldü. "Eninde sonunda!…" diye düşünerek adil kişi huzuru ile uyumaya hazırlandı. Ama nedense bir daha göz kapayamadı.

18

Ertesi sabah, daha gün ağarmadan, fırındaki iki çırak çocuk köpeğin cesedini kaldırıp bir tarlaya gömmeye gittiler. Defendente onlara susmalarını emretmek cesaretini gösterememişti: Susun dese kuşkulandırmış olacaktı iki çırağı, işin söylentilere yol açmadan, çabucak örtbas olup bitmesini istiyordu.

Kim sır verdi? Akşamüstü, kahvede, fırıncı herkesin kendisini süzmekte olduğunu fark etti. Bakışlar, onu telaşlandırmaktan kaçınıyormuş gibilerden, hemen başka tarafa çevriliyordu.

– Bu gece ateş edildi, ha? dedi birden süvari Bernardis. Güzel kapışma, ha, bu gece, fırında?

– Kim bilir kimdi deyyuslar, diye cevap verdi Defendente vurdumduymazlıktan gelerek. Keratalar yağma edeceklerdi dükkânımı. Tabansızlar soyundanmış. İki el ateş ettim, nişan filan almadan, tabanları yağladılar…

– Nişan almadan mı? diye sordu Lucioni bunun üzerine, dokundurarak. Eh peki ne diye nişan almadın öyle ise, mademki oracıkta idin?

– O zifiri karanlıkta mı! Ne görebilirdim ki! Aşağıda kapıya yüklendiğini duyunca rastgele ateş ettim.

– Öylesine… Öylesine ateş ettin ki sana hiçbir kötülük yapmamış olan zavallı bir hayvanı öbür dünyaya yolladın.

– Ha evet, dedi fırıncı bunu hiç umursamıyormuş gibilerden. Bir köpek vurmuştum. Allah bilir ne arıyordu orada. Benim evimde köpek falan yoktur.

Bunun üzerine sessizlik çöktü. Hepsi de durmuş ona bakıyordu. Sonra kitapçı Trevaglia çıkmak üzere kapıya yöneldi. “Güzel, hoşça kalın, baylar…” Ve, hecelerini mahsus bastıra bastıra: “Siz de hoşça kalın, Bay, Sapori!”

– Şeref duydum, cevabını verdi fırıncı sırtını dönerek.

Ne demek istiyordu bu sersem herif? Yoksa bu adamlar, dervişin köpeğini vurdu diye suçlu mu çıkaracaklardı onu? Aksine müteşekkir kalmaları gerekmiyor muydu? Onları korkulu bir rüyadan kurtarmıştı ve şimdi burun kıvırıyordu hepsi. Alıp verecekleri neydi? Bir defacık olsun samimi olmuyorlar mıydı?

Bernardis, her zaman olduğu üzere, damdan düşer gibi girdi konuya:

– Baksana, Defendente… bu hayvanı öldürmesen daha iyi ederdin diyenler var da…

– Ne demek o? Bilerek mi yaptım ben?

– Bilerek bilmeyerek, bırak sen onu, söylediklerine göre dervişin köpeğiydi o. Ve yine söylediklerine göre onu rahat bırakmak daha yerinde olacaktı, bunun başımıza iş açacağını da söylüyorlar… İyi bilirsin ki dilin kemiği yoktur!

– Ben ne bilirim yahu, derviş köpeği miymiş, değil miymiş? Hey Allah'ım bey, yoksa dava mı açacaklar bu salaklar çetesi?

Defendente gülmeye çalıştı. Sonra Lucioni aldı sözü:

– Sakin olun, sakin olun, a dostlar… Kim demiş dervişin köpeği vuruldu diye? Kim çıkardı bu söylentiyi.

Defendente omuz silkti:

– Ya, kendileri de bilmiyorlar işin aslını!

Süvari lafa karıştı:

– Dervişin köpeğidir diyenler bu sabah hayvanı gömülürken görenlerdir… Dervişin köpeğidir, ta kendisidir, sol kulağının yukarısındaki beyaz tüy benek işaretidir onun diyorlar.

– Ve gerisi, simsiyah mı?

– Evet siyah, cevabını verdi oradakilerden biri.

– Tombulca mı? Kuyruğu kalkık mı?

– Tastamam.

– Yani, dervişin köpeği mi?

– Evet, dervişin köpeği.

– Öyle ise, buyrun bakın, işte köpeğiniz! dedi Lucioni, sokağa doğru el kol işareti yaparak. Her zamankinden daha da canlı, daha da atak!

Defendente alçıdan bir heykel gibi dondu kaldı. Galeone, umursamaz adımlarıyla sokakta gidiyordu. Kahvehanenin camekânı önünde bir an duraklayıp orada toplanan adamlara baktıktan sonra istifini bozmadan yoluna devam etti.

19

Dilenciler sabahları, artık her zamankinden daha fazla ekmek yedikleri kanısına neden kapılıyorlar acaba? Yıllardan beri hep bomboş duran iane kutuları şimdi niye para sesiyle şıkırdıyor? O güne değin derslere boş veren çocuklar, okula böylesine hevesle mi gidiyorlar? Kimse salkımları koparmadığından üzümler bağbozumuna kadar asma dalında niye duruyor? Zavallı Martino'nun kamburuna niye kimse çakıl taşları fırlatmıyor ve sopayla vurmuyor artık? Nedir bütün bunların ve daha başka şeylerin hikmeti? Kimse cesaret edemeyecektir itirafta bulunmaya, Tis'liler kaba saba ve bozuk ağızlıdırlar, ama baklayı asla çıkarmayacaklardır ağızlarından: Bir köpekten korkmaktadırlar, köpek kendilerini ısıracak diye değil, kendileri hakkında kötü not verecek diye.

Defendente renk vermiyordu hiç. Ne kölelikti bu! Geceleri bile, nefes almak mümkün olmuyordu. Tanrının varlığı, istenmeyince, çekilir yük değildi! Ve Tanrı, nasılsa bir kerecik, belirsiz bir öykü, bir masal değildi, kilisede yanan mumlarla tüten günlük kokusu arasına sıkışıp kalmıyordu: Yok canım, her yere dalıp çıkıyordu, sanki bir köpek bir evden bir eve taşıyıp duruyordu Tanrıyı. Yaradanın bir nebzesi, içten gelme bir nefesi Galeone'nin vücuduna girmişti ve Galeone'nin gözleriyle görüyor, hüküm veriyor, her şeyi deftere kaydediyordu.

Ne zaman ihtiyarlayacaktı bu köpek? Zayıf düşseydi bari, bu köşeye çekilip rahat rahat otursaydı. Yılların yükü altında ezilip kıpırdamaz hale gelse kimsenin canını sıkmayacaktı…

Ve yıllar geçti böylece, hafta arasındaki günler bile kilise boş kalmıyordu, kızlar askerlerle oynaşmak için gece yarısından sonra sundurmaların

altından koşmuyordu. Defendente, artık yıpranmış hasır sepeti, gizli hiçbir kapak açmadığı yeni bir sepetle değiştirdi. Ve jandarma komutanı Venariello, jandarma karakolunun kapısı yanında daha rahat uyumak için, bir ot yastık yaptırdı.

Yıllar geçip gitti, Galeone yaşlandı, yürüyüşü her zamankine kıyasla daha ağırlaştı, daha gevşedi; arka ayaklarına bir çeşit felç inene ve dolaşamaz hale gelene kadar sürdü gitti bu.

Aksi gibi, tam Büyük Meydanda, kilise yakınındaki bir duvarın üstünde uyuklarken, toprağın nehre doğru birden dik yamaçla indiği noktada geldi bu kaza başına. Sağlık koruma yönünden imtiyazlı durumdaydı, çünkü hayvan bedeni ihtiyaçlarını duvarın dibine, otlarla kaplı bir öbeğin içine, ne duvarı ne de meydanı kirletmeden giderebilirdi. Şu var ki, bulunduğu nokta tamamen açıktı, rüzgâra ve yağmura karşı sığınacak bir şey yoktu.

Bu defa da, tir tir titreyen, yürek paralayacak kadar inleyen köpekle kimse ilgilenir görünmedi elbet. Başıboş bir köpeğin can çekişmesi ibret verici bir görüntü değildi. Bu olaya tanık olanlar, hayvanın boşuna çabalarından başına geleni sezinlediklerinden, yeni bir umut yolu açılmış gibi yüreklerine su serpildiğini hissettiler. Bir kere köpek artık sallana sallana dolaşamayacaktı, dolaşmak ne demek bir karış kımıldamayacaktı. Daha iyisi, herkesin gözü önünde ona kim yiyecek vermeye cesaret edebilecekti? Hayvanla gizli ilişkiler kurduğunu ilk olarak itiraf etmek cesaretini kim bulabilecekti? Kim kendini ilk olarak gülünç duruma düşürecekti? Bütün bunlardan şu kesin umut yoluna varılıyordu ki Galeone açlıktan ölecekti.

Erkekler, yemek yemeye gitmeden önce, her zamanki gibi meydanın kaldırımlarında piyasaya çıkarak dereden tepeden, dişçinin yeni kadın yardımcısından, avlanmaktan, odun fiyatından, Tis’e gelen son filmden söz açıyorlardı. Ve ceketleri, duvarın kenarını biraz aşan köpeğin soluyan ağzına değiyordu. Bakışlar sakat hayvanı aşıp, gün batışı pek güzelleşen nehrin şahane panoramasını mihaniki bir hayranlıkla seyrediyordu. Saat sekize doğru kuzeyden kara bulutlar sökün edip de yağmur yağmaya başlayınca meydan boşalıyordu.

Fakat gece yarısı, yağmur şakır şakır yağdığı halde, sanki bir komplo kurmak içinmiş gibi bazı gölgeler duvarlara sürüne sürüne süzülüp meydana yöneliyorlar ve orada, kapı sundurmalarıyla kemer altlarının

karanlığına karışarak eşref saati bekliyorlardı. Sokak lambaları o saatte, koca gölgeler düşürerek pek sönük bir ışıkla yanardı. Kaç gölge vardı acaba? Birkaç düzineydi belki de. Hepsi de köpeğe yiyecek getiriyordu, fakat topu birden yakayı ele vermemek için her şeyi göze almaya hazırdı. Köpek uyumuyordu: Duvarın üstünde, vadinin kapkara dekoruna karşı, yeşil ve fosforlu iki nokta parlıyordu ve arada bir, yürek paralayıcı kısa bir inilti aksediyordu meydana.

Uzun bir manevradır bu. Yüzü atkıyla sarılı, başındaki bere alnına iyice geçmiş biri köpeğin yanına gitmeye karar veriyor nihayet. Kimse onun kim olduğunu anlamaya çalışmak için saklandığı delikten çıkmayı göze alamıyor; zira herkes kendi durumunu düşünerek ürpertiler geçiriyor.

Birbirinin ardı sıra, karşılaşmamak amacıyla uzun aralıklarla, yüzü gözü örtülü kişiler, tıpış tıpış giderek kilisenin küçük duvarı üstüne bir çıkın bırakıveriyorlar. O zaman kesiliyor iniltiler.

Sabahleyin Galeone’yi su geçmez bir örtünün altında uyur buluyorlar. Duvarın üstünde, köpeğin yanı başında, Tanrı nimetlerinin hepsi yığılı duruyor: Ekmek, peynir, et parçaları, hatta süt dolu bir çanak.

20

Bucak artık nefes alabileceğini sanıyordu, öyle ya mademki köpek felçli hale gelmişti. Fakat kısa sürdü bu hülya. Uzandığı duvarın üstünden, hayvan evlerin bir kısmına bakışlarıyla hakimdi. Tis’in hiç değilse yarısı yine onun kontrolü altındaydı. Ve bakışlarının ne denli keskin olabileceğini bir Allah biliyordu. Hem zaten, hâkimiyeti altında olmayan kenar mahallelerin evlerine bile sesi kolayca ulaşıyordu. Hem sonra, geçmiş zamanın âdetlerine tekrar nasıl dönülürdü? Sadece köpek yüzünden yaşantı değiştirildiğini kabullenmek, bunca dikkatle ve yıllardan beri çok sıkı surette saklanan bir sırrı itiraf etmek olurdu bu. Defendente bile, fırını Galeone’nin görüş alanına girmediği halde, meşhur küfürlerini yine savurmaya başlamadı, küçük somunları geri çekme işine de tekrar girişmedi.

Köpek şimdi eskisinden de fazla yiyordu ve hiç kıpırdamadığından domuzlar gibi şişiyordu. Uzun süre yaşayabilirdi böylece. Soğuklar gelir

gelmez, canının çıkmasını artık görmek umudu yine belirdi. Su geçmez örtüsü altında ne kadar korunursa korunsun, her yönden esen rüzgârların oyuncağı idi. Hasta düşmesi işten değildi.

Fakat bir kere daha, şu lanet Lucioni bütün hayalleri yıkıverdi. Bir akşam, handa, tam da bir av hikâyesi anlatılırken lafa karışıp bundan hayli zaman önce bütün bir geceyi kar altında geçiren kendi av köpeğinin kudurduğunu söyledi. Hayvanı tüfekle bir kurşunla öldürmek zorunda kalmışlardı. Bunu hatırlamak bile yüreğine fenalık veriyordu Lucioni'nin.

Sohbeti yine tatsız bir konuya döken süvari Bernardis olacaktı elbet:

– Ya şu pis köpek… adını vermek istemediğim sersemlerin kuş sütüyle beslediği, kilise duvarına tünemiş şu felçli soysuz köpek, söyle bana, umarım ki tehlike yok o pis köpekte?

– Adam sen de, kuduz olsun varsın ne çıkar! dedi Defendente. Madem ki kıpırdanacak hali yok.

– Kim dedi onu sana? Karşılığını yapıştırdı Lucioni. Kuduz gücü artırır. Bir keçi yavrusu gibi sıçramaya başlarsa hiç şaşmam.

Bernardis afalladı.

– Peki ama, öyle ise?

– Ohoo, vız gelir bana. Yanımdan hiç eksik etmediğim güvenilir bir dostum vardır benim… Ve Lucioni cebinden koca bir tabanca çıkardı.

– Sana göre hava hoş, dedi Bernardis, çocuk babası değilsin sen! Sen de benim gibi üç küçük çocuk sahibi olaydın vız gelmezdi sana da, emin ol buna…

– Kulağınıza küpe olsun dediğim. Düşünmek size düşer şimdi! Ve belediye başkanı tabancasının namlusunu kolunun altına sürerek parlatmaya koyuldu.

20

Derviş öleli kaç yıl geçti acaba? Üç mü, dört mü, beş mi, kimin hatırında bu? Kasım ayının ilk günlerinde, köpeği korumaya yarayacak tahta sundurma hemen hemen hazırdı. Pek az önemli olduğundan ötürü, üzerinde fazla durulmadan belediye meclisinde bile sözü edildi bunun. Ve hiç kimse,

çok daha basit olan bir teklifi, hayvanı gebertmeyi, ya da başka bir yere taşımayı öne sürmedi. Doğramacı Stefano, sundurmayı, kilisenin cephesini bozmasın diye kırmızıya boyadıktan sonra duvarın üstüne tespit edilebilecek surette yapmakla görevlendirilmişti. Bu ne saygısızlık, bu ne sersemlik! diye söylenip duruyordu çekemeyenler, maksat bu düşüncenin kendilerinden değil başkalarından çıktığını iyice belirtmekti. Tanrı görmüş köpekten korku duyma bir sır olmaktan çıkmış mıydı yoksa artık?

Fakat sundurma yerine takılmayacaktı hiçbir zaman, işine gitmek üzere her sabah dörtte kasabanın meydanından geçen Defendente'nin çıraklarından biri günün birinde küçük duvarın dibinde hareketsiz duran siyah bir şey gördü. Yaklaştı, dokundu ve soluğu fırında aldı.

Çırağın nefes nefese içeri girdiğini gören Defendente sordu:

– Ne var yahu, ne oluyor?

– Öldü! Öldü! diye kekeledi çocuk.

– Kim öldü?

– O lanet köpek… Yerde buldum onu. Taş kesilmişti sanki!

22

Rahat bir nefes aldılar mı acaba? Çılgınca bir sevince kaptırdılar mı kendilerini? Tanrının bu amansız küçük parçası nihayet ortadan kalkmıştı, gerçekti bu, ama artık çok uzun zaman geçmişti aradan. Nasıl dönülebilirdi geriye? Nasıl al baştan yapılabilirdi her şey? Gençler bambaşka âdetlerle yetişmişti. Pazar ayini hoşça vakit geçirmeydi aslında. Tanrıya küfretmeye gelince aşırılık, züppelik sayılıyordu. Büyük bir ferahlama duyulacağı umulmuşken gelmemişti böyle bir şey.

Hem sonra: Eski âdetlere dönmek bir kere daha her şeyi kabullenmek olmaz mıydı? Duyulan utancı saklamak için bunca eziyet çektikten sonra şimdi açığa mı vurulacaktı bu? Bir köpek korkusu yüzünden tutumunu değiştiren bir kent! Olacak iş miydi bu! Buna sağır sultan bile gülerdi.

Şimdi başka bir sorun vardı ortada. Hayvan nereye gömülecekti? Halka açık parka mı? Yok, yok, şehrin tam göbeğine gömülmemeliydi, kahrı yeterince

çekilmişti zaten. Lağıma mı atılacaktı? Kimse düşüncesini açığa vurmaya cesaret etmiyor, herkes birbirinin gözünün içine bakıyordu. Belediye kâtibi: “Tüzükte yeri yok bunun”, diyerek sıkıntıdan kurtardı herkesi. Kadavrası kızgın fırında mı yakılacaktı? Ya bir bulaşıcı hastalığın yayılmasına sebep olursa dendi? Öyle ise kırların ortasına mı gömülmeliydi? En iyisi buydu. Ama kırların neresine gömülecekti? Kim kabul edecekti bunu? Daha şimdiden tartışmalar başlamıştı, kimse istemiyordu kendi tarlasına gömülmesini.

Dervişin yanı başına gömseler olmaz mıydı?

Tanrı görmüş köpek, küçücük bir sandığa kapatılıp küçük bir arabayla tepelere doğru yola koyuldu. Günlerden pazar günüydü, pek çok kimse bunu fırsat bilip dolaşmaya çıkmıştı. Kadın ve erkek dolu altı, yedi araba sandığı izlemekte, herkes neşeli görünmeye gayret etmekteydi. Güneş parıldasa da, buz kesen tarlalar ve çıplak ağaçlar pek iç açıcı bir görüntüye bürülü değildi elbet…

Tepeye varılınca arabadan inilip eski küçük kilise yıkıntısına doğru yaya gidildi. Çocuklar önde koşuşuyordu.

– Anne! Anne! diye bir ses geldi birden ta yukarıdan. Çabuk! gelin bakın çabuk!

Kalabalık adımlarını sıklaştırıp Silvestro’nun mezarına ulaştı. Pek uzaklarda kalan o cenaze gününden bu yana kimse semtine uğramış değildi buranın. Dervişin na’şını örten toprak yığınının tam üstünde, tahta istavrozun dibinde küçük bir iskelet vardı. Kar, rüzgâr, yağmur, didik didik etmiş, inceltmiş ve bembeyaz hale getirmişti iskeleti. Bir köpek iskeletiydi bu.

Gelip Geçiş

Maliye Bakanı Sayın Claudio Ricci saat üç buçukta evinden çıktığında her zaman kendisini almaya gelen otomobili kapısının önünde bulamadı. Sağa baktı, sola baktı. Otomobil yoktu. Canı sıkkın, Bakanlığa telefon etmek üzere evine girdi. “Ben Ricci’yim” dedi telefonda, “kâtipler odasını verin bana.”

Hiç cevap çıkmadı. Telefondan glop glop uğultuları geliyor, uzaklardan bir ses “allo, allo” diyor, bir gürültü, bir cızırtı duyuluyordu; bağlantı kesiliverdi.

Yine açtı telefonu. “Kâtipler odasını ver dedim sana. Çabuk ol hadi” diye emretti telefon başındaki görevliye, başına kan sıçradığını hissederek.

Yine glop glop uğultuları. Sonra telefon başındakinin sesi: “Affedersiniz, kâtipler odası cevap; vermiyor da!” “Nasıl, cevap vermiyor mu? İmkânsız. Biri vardır mutlak. Çağır, diyorum sana. Ben bakanım…” O anda fark etti ki boşuna konuşuyordu: Telin öbür ucunda ses kesilmişti, esrarlı titreşimlerle dolu bir boşluk vardı. Bağlantı bir kere daha kopmuştu.

– Gösteririm ben o keratalara! diye bağırmaya başladı Ricci. Sorumluları bir an önce cezalandırmak üzere evinden çıktı, bir taksi durağının bulunduğu yakındaki meydana kadar yürüdü. Bakanlığa taksi ile gitti.

Bakanlığın önünde parmaklıkla çevrili bir bahçe vardı. Giriş kapısında bir jandarma durdurdu otomobili. “Özel arabalar girmez buradan” diye kestirip attı üst perdeden. Ricci pencereden başını dışarı uzattı: “Hadi canım, dedi, o da nesi? Ben Bakanım!”

Belki de karakol çavuşu olan bir astsubay yaklaştı: “Kimsiniz efendim?

Hangi adı verdiniz? İyi ama Sayın Bakan içeri gireli bir saat oluyor.”

Ricci yükseltti sesini.

– Aman rica ederim! Hiç olmazsa tanımanız gerekir Bakanınızı, hiç değilse çehresini tanımanız gerekir! Hadi bakalım, bırakın geçeyim!”

Öbürü inat ediyordu hâlâ.

– Sayın Bakanın özel arabası vardır, taksiye bindiğini görmedim ben…

– Otomobilim gelmedi bugün. Niye gelmedi bilmiyorum, belki bir kaza oldu. Aklına bir şey gelmiş gibi duraksadı birden; yahu ben de kalkmış hesap vermeye çalışıyorum, olur iş değil!

Jandarma eri dirseğiyle dürttü çavuşunu, hafif sesle bir şeyler söyledi kulağına, belki de bir yanlışlık yapmış olmanın ani kuşkusu girmişti içine.

– Peki, dedi çavuş ve başınızın çaresine bakarsınız gibilerden çenesini oynattı.

Taksi bahçeye girdi. Cümle kapısının yakınında bir küçük kapı vardı ki sonu gelmez bir kuyruk halinde pek çok kimse içeri girmek üzere sıra bekliyordu orada. Ricci her sabah görürdü bu kuyruğu, fakat ilk kez o gün durakladı, garip bir sıkıntı içinde bu adamları birkaç saniye süzdü. Oysaki güzel bir gündü, gökyüzü masmaviydi, güneş vardı ve bu adamcağızların çoğu kıvançlı görünüyordu.

Taksiyi savdıktan sonra, elinde altın yaldızlı koca bir asa taşıyan yeşil üniformalı kapıcının bulunduğu sahanlığa çıktı. Ama niye kendisine yaklaştıkça bu herif çekidüzen vermiyordu duruşuna? Niye selamlamıyordu kendisini? Tuhaf şey. Bıyıklı yeni bir kapıcıydı bu.

– Affedersiniz, nereye gidiyorsunuz?

Herifçioğlu sopasıyla kapatıyordu yolu. Ricci’nin sabrı taştı. Başladı gürlemeye?

– Yahu hepiniz aklınızı kaçırmışsınız bugün. Bakanım ben!

Bir eliyle ittiği kapıcıyı bir sütuna kadar geriletti ve acele acele hole girerek asansöre yöneldi.

Kapıcı yardım çağırıyormuşçasına bağırıyordu arkasından:

– Nardella, hey Nardella, gel çabuk! Nitekim çıkageldi kapıcı. O da tanıdık bir yüz değildi.

– Bayım, Bayım, nereye gidiyorsunuz? diye sordu, bir hamlede Ricci'nin yanında dikilerek.

Ricci döndü, işaret parmağını göğsüne dayayarak:

– Ya sen, yahu sen, sen, kimsin sen, Bakanını tanımayan adam kimsin sen?

O sırada Ricci'nin tanıdığı bir memur ortaya çıktı nihayet. Heyecanlı görünüyordu, kızarıp bozardı, araya girerek Ricci'yi bir kolundan tuttu ve saygılı bir acelecilikle bir köşeye çekti. Dedi ki:

– Sayın hoca, sabırlı olun, şöyle buyrun, sabırlı olun, emir aldık, şöyle şuradan…

Ve kendisini, dar bir koridordan, halka ayrılan küçük merdivenin sahanlığına kadar götürdü.

– Yahu öğrenebilir miyim nedir bu davranışınız? Ne oldu? İhtilal mi oldu yoksa? Öbürü kendini haklı çıkarmaya kalkıştı:

– A canım, Sayın hoca (ne diye Sayın Bakan diye hitap etmiyordu artık?) bunu sormayın bana, bir şey bilmem ben, zavallı bir adamım ben, acıyın da başıma dert açmayın… Yukarı çıkmak istiyorsanız, şöyle gelin Sayın hoca.

Yapılacak bir şey yoktu. Ricci bitkin halde basamakları dörder dörder atlayarak çıktı merdiveni, kafasının içi allak bullak olmuştu. Hükümet darbesi miydi bu? Kaşla göz arası işten el çektirme miydi? Başka ne gibi bir gariplik meydana gelmiş olabilirdi? Özel Kalem Müdürü Çiçekoğlu işin sırrını açıklayacaktı belki kendisine. Fakat aman Allah'ım bu merdiven ne kadar da uzun ve dikti. Üst kata çıktığında nefes nefeseydi.

Çalışma odalarına bu kapıdan hiç girmemişti. Bekleme odasına benzer bir yerde boyuna kıpırdanıp duran birtakım insanların arasından kayan bir yıldız gibi geçti Ricci.

Kendinden geçmiş halde bağırıp çağırıyordu.

– Çiçekoğlu, nerede Çiçekoğlu'nun odası! Hemen Çiçekoğlu'nun yanına götürün beni!

Böylesine gürültü patırtıya oradan geçenler şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Yaşlı

bir odacı koşup geldi. Zerre kadar kınamaksızın, hatta bu taşkınlığı içinden tasvip edercesine: “Bayım, dedi, bağırmayın böyle Bayım, rica ederim? Bana çıkışırlar sonra! Takip edin beni, B. Çiçekoğlu ile konuşmak istiyorsanız takip edin beni, fakat bağırmayın lütfen…”

İhtiyar odacı karışık dar koridorlardan ve odalardan yol gösterirken:

– Olur iş değil, tanımıyor musun beni? Ben Bakanım yahu! Tanımıyor musun beni? diye nefes tüketiyordu Ricci. Gücünün kesildiğini hissetti birden.

Varacakları yere ulaşmışlardı bereket. Altın yaldızlı eski mobilya ve duvar boyu sürü sepet sandalye dizili bir odaya girdi. Altı yedi kişi bekliyordu odada. Ricci bitik halde çöktü bir sandalyeye. Ne yapıp yapıp öfkeye kapılmamalıyım, kendimi kontrol altına almayı başarmalıyım, önemli olan Çiçekoğlu ile konuşabilmemdir, arapsaçına dönen bu işi o çözümler ancak, diye düşünüyordu.

Arada sırada bir kapı açılıyor ve kısa boylu bir genç adam bekleyenlerden birini işaretle çağırıyordu.

Üç saat geçti böylece.

Nihayet kendisine geldi sıra. Genç adam, çıplak denecek kadar bomboş geniş bir odaya aldı onu, bir sıraya oturmasını söyledikten sonra ağzını açmasına bile vakit bırakmadı. Bir makina hızıyla şu cümleleri art arda sıralayıverdi hemen:

– Çiçekoğlu burada değil bugün gelmiyor işe azizim benim de vaktim yok ricam şu ki söyleyeceğini çabuk ve kısa kes ve derhal evet veya hayır diye cevap ver anladın mı burada temizlik için boş bir yer var hâlâ özellikle akşamüstü daireler kapanınca aylık ücret yirmi iki bindir buna ikramiye ile hayat pahalılığı tazminatı eklenir iyi bir ücrettir senin anlayacağın.

– Fakat ben., diye ağzını açtı Ricci ayakları üstünde dikilerek.

Genç adam, parmakları arasında bir kâğıt keskisi sıkarak sağ elini yukarı kaldırdı.

– Rica ederim, rica ederim, dedi, söyledim ya sana azizim vaktim yok hiç diye cevap ver bana kabul mü red mi.

– Ben… ben… diye kekeliyordu Ricci.

– Güzel o halde şuraya bir güzel imza çakıver sen bana.

Ricci acele bir hareketle uzun bir cetvelin altını imzaladı.

Ya sabır, diyerek kendi kendini sakinleştiriyordu, önemli olan bu yerde kalmak, ne bahasına olursa olsun dışarı atılmamaktı, her şey aydınlanabilirdi sonra.

Genç adam bir zile bastı, üniformalı bir odacı geldi. Ricci'yi göstererek:

– Al bakalım bu Bay… (ilk kez duraksadı, belli ki "Bayı" demek isterken tam zamanında tutmuştu kendisini) iş görecek yeni adam bu işte ne yapacağını anlatırsın kendisine gerekli malzeme ile mavi iş elbisesini filan da verirsin. Sayın Bakan şimdi çıkmış olacağından boştur odası başlangıç olarak biraz temizlet orayı.

Böylece uzun bir önlük giyip, elinde süpürge, kova ve bezlerle kendi çalışma odasına girdi Ricci. Büyük, koskoca bir odaydı bu, altın yaldızlarla, telefonlarla, duvarlara asılmış haritalarla, kudretin göz kamaştırıcı belirtileriyle pek güzeldi.

– İyi, koyuveriyorum şimdi seni, dedi odacı ve bir masa lambasını yanık bırakıp büyük avizeyi söndürdü. Aklında tut: Toz alacaksın!… Bir saniye düşünceye dalıp tekrarladı: Toz alacaksın, toz… ve sigara külü. Bir saate kadar dönerim ben.

Tek başına kalan Ricci kendi koca masasına koştu, masa üzerinde bulduğu bütün evrak yepyeniydi kendisi için: Bu dosyaları, belgeleri, muhtıraları hiçbir zaman, ama hiçbir zaman görmemişti. Kendisine ait eşya, kendi kalemleri, kâğıtları, sigaraları neredeydi peki? Masanın çekmelerini boşuna açmaya kalkıştı, hepsi kilitliydi.

Yarabbi, artık ne kadar bitkin hissediyordu kendini. Bitip tükenmiş, kenara atılmış bir çöptü. "Kendi" koltuğuna oturmaktan çok yığılıverdi, dirseklerini masaya dayadı, başını elleri arasına aldı.

Anlıyordu şimdi: İhtilal filan değildi bu, işten el çektirme değildi, çapraşık yanı yoktu bunun: Kaderin hükmünün yerine gelmesiydi sadece. Yükselmek ne kadar çetindir, hayatın en güzel demleridir yükselmek. Fakat zirveye ulaşır ulaşmaz düşüverir insan hemen, gençlikteki hareket noktasına

geri dönmek için bir an yetiverir. Ve insanoğulları bunu hiç düşünmediklerinden, gafil avlanırlar, gözyaşları dökerler, Tanrıya dua ederler, tekrar yükselmek için tüketirler kendilerini. Çöküş derece derece de olsa, üzerinde düşünmeye bol bol vakit de kalsa, daima pek geç, okkanın altına gittiğimiz zaman farkına varırız bunun. Ve düşen –böyledir kanunu bu işin– bir metrecik de olsa alçalan, bir daha doğrultamaz belini.

Yakasına yapışılıp sarsaklandığı sırada –aradan ne kadar vakit geçti acaba?– Ricci toparlıyor kendini. Gözlerini açıyor. Bakınıyor. Odacı da ha babam omuzlarına şap şap vururken eğleniyor sanki haline bakarak:

– Sayın Bayımın sıkıntısı geçmiş artık! Tebrikler! Şöyle bir şekerleme ha?.. (Ve birden şap diye indiriyor bir daha.) Rahat, değil mi öyle, şu koltuk? Pek rahat, değil mi öyle? Sen, mesela sen, ihtiras sahibi birine benziyorsun!.. Ve birden makaraları koyuvererek basıyor kahkahayı.

– Affedin beni, diye yalvarıyor Ricci aşağıdan alarak, affedin beni, diye tekrarlıyor.

İşte o zaman halının üzerine diz çöküp eline bir bez alıyor ve koltuğun tozunu siliyor. (Böylece ertesi sabah Sayın Bakan, işinin başına geldiğinde, şu kısa düşünceyi geçirecektir belki aklından: Hele şükür, ne titiz insanlar bunlar! Ne güzel temizlemişler burayı!)

[1] Skiassi okunur.

[2] İtalyanca aslının başlığı Il Colombre'dir. Fransızca çeviride Le K. denilmiştir. Kara Balık demeyi uygun bulduk çevirimizde.

[3] Baliverna bu öyküde eski ve çürük bir yapının adı. Ama boş lakırdı, gevezelik, zevzeklik anlamına gelen bir sözcük aynı zamanda. Bu bakımdan öykü, Buzzati'de her zaman görüldüğü üzere, yöresel olayı aşan evrensel bir anlam taşıyor (çevirenin notu).

[4] Hıristiyan Katolik mezhebinde, kız ve erkek küçük çocuklar, yedi yaşlarında iken "première communion-ilk duygudaşlık" denen bir dinsel tören için kiliseye giderler. Duygudaşlık deyimi ile anılan başka dinsel törenler varsa da, "ikinci duygudaşlık" diye bir tören yoktur. Buzzati burada, fırıncının dinsel bilgisizliğini alaya almaktadır. (çevirenin notu)